

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота / проект

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Упровадження програмного забезпечення обліку та аудиту основних робіт на МПЗ „Завод автомобільних моторів „Мотор Сіг“

Виконав: студент 2 курсу, групи 80410-017
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми „Інтегрована“
(код і назва освітньої програми)

спеціалізації _____
(код і назва спеціалізації)

Романенко К.В.
(ім'я та прізвище)

Керівник д.е.н. професор Мисюра П.О.
(особа, а саме звання, науковий ступінь, прізвище та ім'я)

Рецензент _____
(особа, а саме звання, науковий ступінь, прізвище та ім'я)

до захисту
МФ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Інтегрування»

(КОД ТА НАЗВА)

(КОД ТА НАЗВА)

Спеціалізація _____

(КОД ТА НАЗВА)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

30 09 2021 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ / ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Романшич Катерина Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Зробити план інтегрування, який має врахувати основних роботодавців на МПЗ, «Завод Миколаївських ковбас», Миколаїв»

керівник роботи Малюва Тетяна Василівна д.е.н. професор

(прізвище, ім'я, по батькові/науковий ступінь, місце зв'язку)

затверджені наказом ЗНУ від «30» 09 2021 року № 975-С

2. Строк подання студентом роботи 01.10.2021

3. Вихідні дані до роботи Знаходиться-переміщення варт, інформації вихідних, інформаційних джерел, фінансово-економічних показників

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Інформація щодо обліку, оподаткування на підприємстві основних роботодавців на підприємстві.

2. Вплив на інтегрування основних роботодавців на аналіз фінансово-економічних показників на МПЗ, завод миколаївських ковбас, Миколаїв
3. Інформація щодо інтегрування обліку підприємств на території економічних роботодавців на МПЗ, завод миколаївських ковбас, Миколаїв»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Форма інтегрування варт з фінансовим обліком основних роботодавців 2. Інформаційні джерела первинних документів з обліку основних роботодавців 3. Розроблення з обліку основних роботодавців 4. Інформаційні джерела первинних документів з обліку основних роботодавців 5. Інформаційні джерела первинних документів з обліку основних роботодавців

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Мешкова Ю.О. д.е.н. професор		
2.	Мешкова Ю.О. д.е.н. професор		
3.	Мешкова Ю.О. д.е.н. професор		

7. Дата видачі завдання 20.09.2021.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань дослідження	вересень 2021	випов.
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	вересень 2021	випов.
3	Робота над 1 розділом	вересень 2021	випов.
4	Робота над 2 розділом	листопад 2021	випов.
5	Робота над 3 розділом	листопад 2021	випов.
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	листопад 2021	випов.
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	листопад 2021	випов.
8	Попередній захист роботи	листопад 2021	випов.
9	Нормоконтроль	листопад 2021	випов.
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	грудень 2021	випов.
11	Захист роботи	грудень 2021	випов.

Студент Е.В. Рамашко Р.В.
(підпис) (прізвище та прізвище)Керівник роботи (проекту) Мешкова Ю.О.
(підпис) (прізвище та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер Р.С.С. І.К. Рогозов
(підпис) (прізвище та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Романенко К.В. Удосконалення обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування, науковий керівник Меліхова Т.О. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Потебні Ю.М., кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2021.

Досліджено теоретичні основи обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на підприємстві. Показано облік та оподаткування основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Проаналізовано фінансово-господарська діяльність ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Проведено аудит основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ». Надані шляхи щодо удосконалення обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Ключеві слова: ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ, АУДИТ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, АНАЛІЗ, ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Romanenko K.V. Improving the accounting, taxation and audit of fixed assets at LLC "Consumer Goods Plant" Motor Sich.

Qualification work for a master's degree in specialty 071 - Accounting and Taxation, supervisor Melikhova T.O. Zaporizhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Potebny Y.M., Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, 2021.

The theoretical bases of accounting, taxation and audit of fixed assets at the enterprise are investigated. Accounting and taxation of fixed assets of LLC "ZZST" Motor Sich "is shown. The financial and economic activity of Motor Sich

LLC was analyzed. An audit of fixed assets was conducted at Motor Sich Consumer Goods Plant LLC. Ways to improve the accounting, taxation and audit of fixed assets at LLC "Consumer Goods Plant" Motor Sich ".

Keywords: ACCOUNTING, TAXATION, AUDIT, FIXED ASSETS, ANALYSIS, FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY, IMPROVEMENT

АННОТАЦИЯ

Романенко К.В. Совершенствование учета, налогообложения и аудита основных средств ООО «Завод потребительских товаров «Мотор Сич».

Квалификационная работа по получению степени высшего образования магистра по специальности 071 - Учет и налогообложение, научный руководитель Мелихова Т.А. Запорожский Национальный университет. Инженерный учебно-научный институт им. Потебни Ю.М., кафедра учета, анализа, налогообложения и аудита, 2021.

Исследованы теоретические основы учета, налогообложения и аудита основных средств на предприятии. Показан учет и налогообложение основных средств ООО «ЗВСО «Мотор сечь». Проанализирована финансово-хозяйственная деятельность ООО «ЗВСО «Мотор сечь». Проведен аудит основных средств на ООО «Завод потребительских товаров Мотор Сич». Предоставлены пути усовершенствования учета, налогообложения и аудита основных средств на ООО «Завод потребительских товаров «Мотор Сич».

Ключевые слова: УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ, АУДИТ, ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА, АНАЛИЗ, ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ

ЗМІСТ

ВСТУП

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Концептуальні основи обліку та оподаткування основних засобів

1.2 Облік та оподаткування основних засобів на підприємстві

1.3 Аудит основних засобів на підприємстві

2 ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВ «ЗАВОД СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ «МОТОР СІЧ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

2.2 Облік та оподаткування основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

2.3 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ЗАВОД СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ «МОТОР СІЧ»

3.1 Аудит основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

3.3 Шляхи щодо удосконалення методики аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі для суб'єктів малого підприємства важливо правильно організувати їх бухгалтерські процеси, оскільки від цього залежить організація та методика проведення у них аудиту, від якого залежить своєчасність та повнота виявлення помилок в веденні обліку. Особливу увагу треба приділити вибуттю основних засобів, оскільки при процесі реалізації основних засобів вони змінюють свою форму та переходять з необоротних активів у склад запасів, а при процесі ліквідації виникають особливості з оприбуткуванням отриманих від їх розбирання матеріалів, визначення залишкової вартості та її оподаткування. Наприкінці року треба проводити інвентаризацію, щоб виявити фізично зношені та морально застаріли основні засоби, які непридатні до подальшої експлуатації, тому їх потрібно своєчасно виявляти та правильно оформлювати списання цих об'єктів з обліку.

Розгляду питань обліку, оподаткування та аудиту основних засобів сприяли роботи наступних вчених: Бондаря В.П., Бутинця Ф.Ф, Гордієнка Н.І., Кулаковської Л.П., Макаренка А.П., Меліхової Т.О., Усача Б.Ф.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0120U105606). Автором запропоновано вдосконалення обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є розробка пропозиції щодо удосконалення обліку, оподаткування та аудиту на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Реалізація мети роботи зумовила необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

– дослідити теоретичні основи обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на підприємстві;

- показати облік та оподаткування основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»;
- провести аудит основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»;
- надати шляхи щодо удосконалення обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Об’єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо обліку, оподаткування та аудиту основних засобів.

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку, оподаткування і звітності ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

– удосконаленні обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми наступних Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів, які включають в себе необхідні реквізити. Це допоможе скоротити час на формування та обробку цих документів, попередить можливість неправильної організації бухгалтерського процесу обліку вибуття основних засобів, так як буде використовуватися розроблені шаблони цих документів з необхідним набором реквізитів.

– удосконалено аудит основних засобів шляхом розробки та впровадження: анкети, загального плану аудиту, програми аудиту, робочих документів аудитора до кожної процедури. Це поліпшить правильність здійснення документування основних засобів, своєчасність та повноту відображення їх в обліку та складання звітності. Запропоновані документи дають можливість провести внутрішній аудит основних засобів більш детально, послідовно, структуровано та логічно для своєчасного виявлення

помилки в веденні обліку. Прозорість і зрозумілість розроблених документів допоможуть керівництву здійснювати своєчасний контроль, аналіз, планування та на їх підставі приймати ефективні управлінські рішення.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ», що дозволить підвищити ефективність обліку, оподаткування та контролю на підприємстві (довідка про впровадження від № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: групування (типологічний та аналітичний), порівняння, балансовий метод, абсолютних, середніх та відносних величин, прийоми елімінування (для виявлення впливу певних факторів на динаміку окремих показників фінансової звітності), графічні методи.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету «Теоретичні та практичні засади розвитку економіки, обліку, фінансів, менеджменту та права», 23-24 листопада 2021 року, м. Запоріжжя.

Основні пропозиції автора щодо удосконалення методики обліку та аудиту запасів знайшли відображення у статті:

Меліхова Т.О., Романенко К.В. Удосконалення організації бухгалтерського процесу та методики аудиту вибуття основних засобів в обліку суб'єктів малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9445> (дата звернення: 02.12.2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.10.18](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.18)

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі ___ рисунки та ___ таблиць. Робота містить ___ додатків. Список використаних джерел складається із ___ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Концептуальні основи обліку та оподаткування основних засобів

Ефективне використання основних засобів є важливим фактором збільшення обсягів випуску продукції тощо, тому вимагає безперервний контроль за їх наявністю й збереженням з моменту придбання до вибуття [30].

Підприємство самостійно визначає свою облікову політику і вибирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством. Характеристика принципів, на яких базується облік основних засобів наведено на рисунку 1.1 [31].

Рисунок 1.1 – Принципи обліку основних засобів

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» «облікова політика» – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3].

Основні нормативні акти, що регулюють облік основних засобів в українському законодавстві: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [21], Податковий кодекс України [22] та МСБО 16 «Основні засоби» [10] (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Сутність поняття «основні засоби» згідно з нормативно-правовими актами

Нормативний документ	Визначення основних засобів
1	2
НП(С)БО 7 «Основні засоби» [21, с. 57]	Матеріальні активи, які підприємство/установа утримує для використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Податковий кодекс України [22, с. 31]	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
М(С)БО 16 «Основні засоби» [10]	Матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду
Господарський кодекс України [1]	Основними фондами виробничого та невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар та приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.
Постанова Національного банку України[5]	Основні засоби – матеріальні активи, які банк утримує задля використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або виконання адміністративних та

Продовження таблиці 1.1

1	2
<p>«Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України» від 20 грудня 2005 р. № 480</p>	<p>соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).</p>
<p>Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів»» від 19 серпня 1997 р. № 507</p>	<p>Основні фонди – це матеріальні цінності, експлуатаційний період і вартість яких перевищують один календарний рік та 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян відповідно.</p>

Характеристика бухгалтерського та податкового обліку основних засобів наведена у таблиці 1.2 [21;22;37].

Таблиця 1.2 – Характеристика бухгалтерського та податкового обліку основних засобів

Критерій	НП(С)БО 7	ПКУ
1	2	3
<p>Визначення основних засобів</p>	<p>Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або</p>	<p>Основні засоби – матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних та архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20 000 грн., невиробничих основних засобів</p>

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
	операційного циклу, якщо він довший за рік).	та нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20 000 грн., а також поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, а очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад одного року (або операційний цикл, якщо він довший за рік).
Групи основних засобів	<ol style="list-style-type: none"> 1) Земельні ділянки; 2) капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; 3) будівлі, споруди та передавальні пристрої; 4) машини та обладнання; 5) транспортні засоби; 6) інструменти, прилади, інвентар (меблі); 7) тварини; 8) багаторічні насадження; 9) інші основні засоби. 	
Методи нарахування амортизації	Прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий.	Прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний.
Вибір методу амортизації підприємством	Метод нарахування амортизації підприємство вибирає самостійно.	Здійснюється підприємством за методом, визначеним у Наказі про облікову політику відповідно до встановлених ПКУ обмежень.
Строк корисного використання основних засобів	Встановлюється підприємством самостійно з урахуванням переліку визначених факторів.	ПКУ встановлює обов'язкові мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів.
Період нарахування амортизації	Нарахування амортизації проводиться щомісячно від місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію, а зупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших видів поліпшення й консервації.	

Питання сутності основних засобів висвітлювали у своїх працях багато авторів, що узагальнено в таблиці 1.3 [6;18;55;74;37].

Таблиця 1.3 – Порівняння підходів до визначення терміна «основні засоби»

Джерело	Визначення
1	2
Бутинець Ф.Ф.	Основні засоби – сукупність усіх засобів праці вартістю не нижче 15 неоподатковуваних мінімумів заробітної плати і строком служби не менше одного року, виражена в грошовій оцінці. Свою вартість на готовий продукт переносять поступово, частинами, беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів.
Дем'яненко М.Я. та ін.	Засоби основні – термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття «необоротні матеріальні активи» (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію за ступенем зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал. У практиці обліку та статистики до засобів основних зараховують об'єкти з терміном служби не менше року. Об'єкт засобів основних визнається, якщо існує ймовірність одержання в майбутньому економічних вигід унаслідок його використання, а його оцінка може бути достовірно визначена.
Ентоні Р., Ріс Дж.	Основні засоби – це матеріальні активи, до яких можна торкнутися (фіксовані) і нематеріальні фіксовані, які не існують у фізичному розумінні (патенти, торгові марки).
Кальмес А.	Основні засоби – це ті активи, які слугують підприємству більше одного року
Кулікова Л.	Основні засоби – це активи, які відповідають таким критеріям, як функціональна роль, призначення, сфера діяльності, нерухомість, тривалість використання, матеріальність, вартісна межа.
Покропивний С.Ф.	Основні засоби – це засоби праці, що використовуються (експлуатуються) протягом тривалого часу, при цьому розмір (натуральна форма) зберігається, а також переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами протягом кількох виробничих циклів, за ступенем зносу (фізичного та морального).
Соколов Я.В.	Основні засоби – це капітал, вкладений у своє підприємство, який включає матеріальні (тілесні) та нематеріальні (безтілесні) цінності; капітал, вкладений в інше підприємством (фінансові вкладення).
Хендріксен Е., Ван Бреда М.	Основні засоби – матеріальні товари, призначені для виробництва інших товарів або надання послуг фірмі та її клієнтам у процесі нормального процесу виробництва; вони мають обмежений строк служби, після закінчення якого ліквідуються, списуються або замінюються.
Бутинець Т.А.	Основні засоби розглядаються як вкладений капітал і, відповідно, повинні обліковуватися за собівартістю, їх можна прирівняти до витрат майбутніх періодів (динамічний баланс); основні засоби розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві (статичний баланс)
Баранік О.О.	Засоби праці виробничого та невиробничого призначення

Продовження таблиці 1.3

1	2
Бондар М.І.	Сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово приймають участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
Довгалюк Н.В.	Основні засоби – матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово здійснюються у виробництві для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти
Завадський Й.С.	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи свою натуральну форму, та поступово за ступенем зношення переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.
Гречко С.М.	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності.
Литнева Н.А., Малявкіна Л.І., Федорова Т.В.	Основні засоби – це частина майна, яка виступає в ролі коштів праці під час виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців.
Сук Л.К., Сук П.Л.	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють в натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.
Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б., Кисла В.І.	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, зберігаючи свою первісну фізичну форму, та переносять свою вартість на вироблений продукт частинами протягом декількох виробничих циклів внаслідок фізичного та морального зносу
Коваленко А.М.	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більше одного року (або протягом операційного циклу, якщо він більше року), які підприємство утримує задля використання під час виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам, виконання адміністративних та соціальних функцій.
Агрес О.Г.	Основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство задля використання у виробничому процесі або виконання адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше одного року, не змінюючи своїх форм та розмірів, вартість яких є не меншою за законодавчо встановлений розмір та поступово переноситься за ступенем фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції шляхом проведення амортизаційних відрахувань.
Коваленко О.В., Громова І.В.	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають впродовж усього періоду натурально-речовинну форму та переносять свою вартість на продукцію частинами за ступенем зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.

1	2
Неміш Ю.В.	Основні засоби – це вартісним чином виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання задля використання в процесі виробництва, постачання товарів та послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад одного року, вартість яких зменшується в процесі використання.
Бабяк Н.Д.	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах задля отримання економічної вигоди, не втрачаючи матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знову створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань.

Дослідимо економічну сутність самого процесу «вибуття», що відбувається за таким господарським процесом (таблиця 1.4) [51;48].

Таблиця 1.4 – Визначення поняття «вибуття» у наукових джерелах

Автор	Визначення терміну
Азрилиян А. Н.	Вибуття – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об'єктів, що знаходяться у складі необоротних активів
Борисов А. Б.	Вибуття – реалізація, ліквідація, передача іншим підприємствам необоротних активів, які обліковуються на балансі підприємства
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Партич Г. О.	Вибуття – списання необоротних активів за їх балансовою вартістю у разі їх повної зношеності, знищення внаслідок стихійного лиха чи аварії, безоплатної передачі іншим підприємствам, реалізації на сторону, недостачі під час проведення інвентаризації тощо
Сопко В. В.	Вибуття – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об'єктів, що є у складі необоротних активів
Жолнер І. В.	Вибуття – необоротний актив припиняється визнаватися активом у тому випадку, коли не очікуються майбутні економічні вигоди від його використання або продажу
Мочерний С. В.	Вибуття – припинення використання основних фондів, яке супроводжується виключенням їх зі складу діючих. Воно відбувається з таких причин: фізичне зношення, старіння, внаслідок чого основні фонди стають непридатними для експлуатації; моральне зношення
Редько А. Ю.	Вибуття – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об'єктів, що значаться у складі основних засобів
Пилипенко Я. І., Пантелеев В. П., Шевчук В. О.	Вибуття – вибуття необоротних активів зі складу активів суб'єкта господарювання. Аналогічне можна стверджувати про всі необоротні активи, частиною яких є основні засоби
Фігурнов С. Б.	Вибуття – списання необоротних активів з балансу підприємства у разі їх продажу, повної зношеності, знищення внаслідок стихійного лиха чи аварії, безоплатної передачі іншим підприємствам, недостачі

Під «списанням», в свою чергу, розуміється віднесення товарних та грошових цінностей підприємства до витрат зі списанням їх з балансу підприємства. Списанню підлягають повністю зношені засоби виробництва, основні засоби, що вийшли з ладу [57].

У тлумачному словнику Ожегова С. І. [78] «вибути» означає перестати знаходитися або значитися де-небудь. Кусайкіна Н. Д. [62] розуміє під словом «вибувати» вихід зі складу чогось, залишати місце роботи, перебування, проживання тощо.

Ганін В. І. [46] зазначає, що необоротні активи вибувають із підприємства внаслідок часткової чи повної ліквідації, безоплатної передачі їх іншим підприємствам або особам, реалізації, а також нестачі, виявленої під час інвентаризації.

Основні способи вибуття основних засобів наведені на рисунку 1.2 [32].

Рисунок 1.2 – Основні способи вибуття основних засобів

Основні засоби можуть бути продані на будь-якому етапі експлуатації, незалежно від відсотка зносу. Принциповим моментом при продажу

повністю зношених основних засобів є укладання договору купівлі-продажу, вартість якого повинна бути визначена для цілей оподаткування з урахуванням звичайних цін [43, с. 7]. Найпоширенішою формою вибуття основних засобів з підприємств є їх реалізація за грошові кошти. Облікові особливості для основних засобів, які підприємство утримує для продажу, встановлено НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Відповідно до п. 1 розд. II даного НП(С)БО, підприємство визнає об'єкти необоротних активів, що утримуються для продажу, при дотриманні умов, які наведені на рисунку 1.3 [19;69].

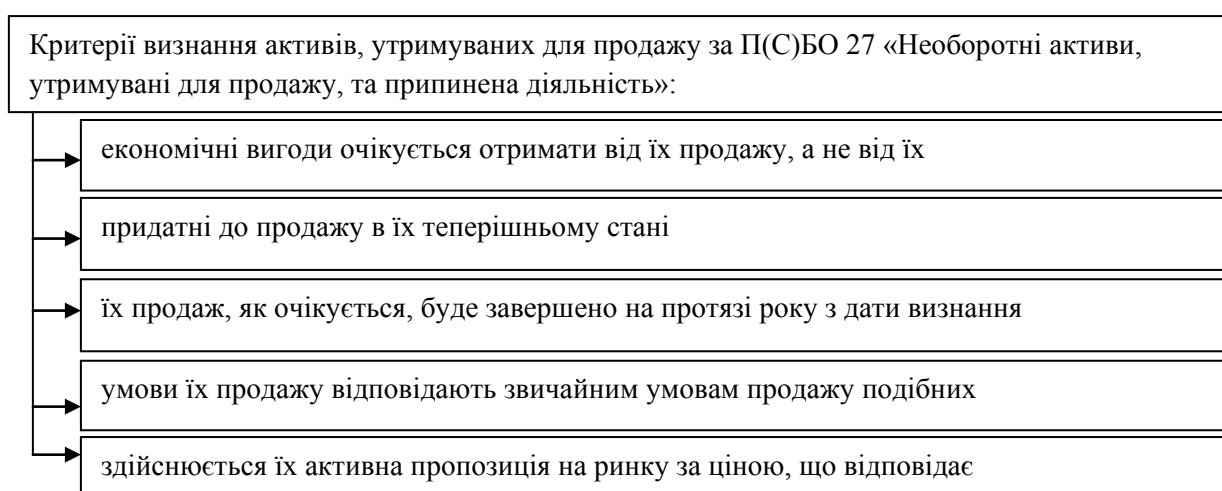

Рисунок 1.3 – Критерії визнання активів, утримуваних для продажу

Вплив господарських операцій з вибуття основних засобів на фінансовий стан і результати діяльності узагальнено в таблиці 1.5 [71].

Таблиця 1.5 – Вплив господарських операцій з вибуття основних засобів на фінансовий стан і результати діяльності підприємства [40, с. 179]

Зміст господарської операції	Вплив на фінансовий стан і результати діяльності підприємства
1	2
Безоплатна передача	На величину витрат від безоплатної передачі основних засобів зменшується чистий прибуток або нерозподілений прибуток минулих років. Зменшується вартість основних засобів
Внесок до статутного капіталу іншого підприємства	На вартість переданих основних засобів збільшуються інвестиції підприємства

Продовження таблиці 1.5

1	2
Продаж	Формується фінансовий результат (прибуток чи збиток) від іншої реалізації, який збільшує (зменшує) прибуток підприємства. Зменшується розмір основних засобів, підвищується ліквідність балансу. Однак оцінка даної операції повинна в першу чергу відбуватися з точки зору виробничої потреби підприємства в об'єктах основних засобів, що реалізуються, можливості їх заміщення іншими
Ліквідація	Фінансовий результат визначається за кожним об'єктом, що ліквідується. При цьому підприємство, як правило, отримує збитки, які можуть бути зменшені на суму матеріальних цінностей, отриманих від ліквідації

Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена [54]. Види оцінок основних засобів наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Види оцінок основних засобів

Види оцінок	В яких випадках застосовується
Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів	Для оцінки основних засобів при їх надходженні
Залишкова (балансова) вартість – первісна вартість за вирахуванням зносу	При відображенні статті «Основні засоби» в Балансі
Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснено обмін активу або оплату зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами	При визначенні первісної вартості основні засоби що отримані безоплатно та внесені до статутного капіталу
Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки	Відображається на рахунках та в звітності як первісна вартість після проведення переоцінки
Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією)	При розрахунку річної та місячної амортизації

У таблиці 1.6 наведено перелік діючих видів оцінювання основних засобів, передбачених у Податковому кодексі України, НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів. Характеристика видів оцінювання основних засобів за НП(С)БО 7 «Основні засоби» наведена у таблиці 1.7 [21].

Таблиця 1.7 – Характеристика видів оцінювання основних засобів за НП(С)БО 7 «Основні засоби»

Показник	Визначення
Первісна вартість	«Історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів» [58; 37].
Справедлива вартість	«Сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату» [45; 62].
Переоцінена вартість	«Вартість необоротних активів після їх переоцінки» [63; 68].
Вартість, яка амортизується	«Первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості» [79; 38].
Ліквідаційна вартість	«Сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)» [41; 73].
Залишкова вартість	«Різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу)» [47; 80].

Аналіз видів вартостей, дозволених для застосування в МСФЗ та НП(С)БО 7 «Основні засоби» надамо в таблиці 1.8 [11;12;74].

Таблиця 1.8 – Класифікація вартостей основних засобів, дозволених для застосування в МСФЗ та НП(С)БО 7

Вид вартості	МСФО (IAS) 16	НП(С)БО 7
Первісна вартість	+	+
Справедлива вартість	+	+
Переоцінена вартість	+	+
Чиста вартість реалізації необоротного активу	-	+
Вартість, яка амортизується	+	+
Ліквідаційна вартість	+	+
Залишкова вартість	-	+
Поточна (відновна) вартість	+	-
Балансова вартість	+	-
Можлива ціна продажу	+	-

З таблиці 1.8 видно, що в НП(С)БО 7 відсутні такі види вартості основних засобів, які мають місце в МСФЗ, як:

- можлива ціна продажу (реалізована вартість);
- поточна (відновна) вартість;
- балансова вартість [21].

Щодо амортизації активу, вона починається з моменту, коли актив можна використати за призначенням. У таблиці 1.9 здійснено порівняння обліку амортизації за НП(С)БО та МСБО [51].

Таблиця 1.9 – Облік амортизації основних засобів згідно НП(С)БО 7 та МСФЗ 16

Згідно НП(С)БО 7	Згідно МСБО 16
Ремонт (поліпшення) основного засобу	
Амортизація подібних активів не припиняється на період реконструкції, ремонту чи модернізації	Ремонт або ж будь-яке технічне обслуговування активу не відмінює необхідності амортизації такого основного засобу
Методи амортизації	
Рекомендовано наступні п'ять методів нарахування амортизації: – прямолінійний; – зменшення залишкової вартості; – прискореного зменшення залишкової вартості; – кумулятивний; – виробничий	Методи нарахування амортизації: – прямолінійний метод; – метод зменшення залишку; – метод суми одиниць продукції. В стандарті вказано, що перелік методів амортизації не є вичерпним.
Амортизація землі	
Вартість землі (земельних ділянок) не амортизується	У деяких випадках сама земля може мати обмежений термін корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї

Виявлено відмінності також у переоцінці основних засобів. МСБО 16 дає підприємству право обирати для відображення в обліку одну з двох моделей оцінки основних засобів після визнання: модель собівартості або модель переоцінки. У НП(С)БО 7 сказано, що підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, тобто стандартом передбачено тільки одну модель [98].

Таким чином, можна здійснити порівняння податкового та бухгалтерського законодавства стосовно такого об'єкта обліку, як основні засоби (таблиця 1.10) [85].

Таблиця 1.10 – Порівняльна характеристика податкового та бухгалтерського законодавства щодо визнання основних засобів

Ознака	Бухгалтерський облік	Податковий облік
Матеріальність	«Основними засобами є лише матеріальні активи» [16].	«Основними засобами є лише матеріальні активи» [14].
Підконтрольність	«Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому» [17].	Платник податку на прибуток фактично є власником основних засобів.
Строк корисного використання	«Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)» [16].	«Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)» [14].
Призначення	«З метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій» [16].	«До основних засобів відносять лише ті об'єкти, які суб'єкт господарювання планує використовувати у власній господарській діяльності» [14].
Вартісна межа	Не передбачена.	«Основні засоби – матеріальні активи, вартість яких перевищує 20 000 гривень» [14].

Дані таблиці 1.10 свідчать про те, що такі ознаки основних засобів, як матеріальність та строк корисного використання, в бухгалтерському та податковому законодавстві є повністю тотожними [90].

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;

- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням основних засобів, якщо вони не відшкодовуються підприємством;
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні до використання із запланованою метою [84].

Під час оцінювання майна та майнових прав за НС № 1 застосовуються такі види оцінювання (таблиця 1.11) [24;64].

Таблиця 1.11 – Оцінювання майна за Національним стандартом № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»

Вид оцінки	Характеристика
Поточна вартість	Вартість, приведена у відповідність до цін на дату оцінювання шляхом дисконтування або використання фактичних цін на дату оцінювання.
Ціна	Фактична сума грошей, сплачена за об'єкт оцінювання або подібне майно.
Ринкова вартість	Вартість, за яку є можливим відчуження об'єкта оцінювання на ринку подібного майна на дату оцінювання за угодою, укладеною між покупцем та продавцем, після проведення відповідного маркетингу за умови, що кожна зі сторін діяла зі знанням справи, розсудливо й без примусу.
Ліквідаційна вартість	Вартість, яка може бути отримана за умови продажу об'єкта оцінювання в строк, що є значно коротшим, ніж строк експозиції подібного майна, протягом якого воно може бути продане за ціною, яка дорівнює ринковій вартості.
Вартість ліквідації	Вартість, яку очікується отримати за об'єкт оцінювання, що вичерпав корисність відповідно до своїх первісних функцій.
Спеціальна вартість	Сума ринкової вартості та надбавки до неї, яка формується за наявності нетипової мотивації чи особливої заінтересованості потенційного покупця (користувача) в об'єкті оцінювання.
Інвестиційна вартість	Вартість, визначена з урахуванням конкретних умов, вимог та мети інвестування в об'єкт оцінювання.
Вартість у використанні	Вартість, яка розраховується з огляду на сучасні умови використання об'єкта оцінювання та може не відповідати його найбільш ефективному використанню.
Оціночна вартість	Вартість, яка визначається за встановленими алгоритмом та складом вихідних даних.
Прямі збитки	Поточна вартість витрат на відтворення, заміщення або відшкодування ринкової вартості об'єкта оцінювання без урахування неотриманих майбутніх вигід.
Дійсна вартість майна для цілей страхування	Вартість відтворення (вартість заміщення) або ринкова вартість майна, визначена відповідно до умов договору страхування.

Отже, дані таблиці 1.11 свідчать про існування різних видів оцінки, які застосовуються під час оцінювання майна (зокрема, оцінювання основних засобів) суб'єктами оціночної діяльності [59].

Один із способів групування основних засобів представлений на рисунку 1.4.

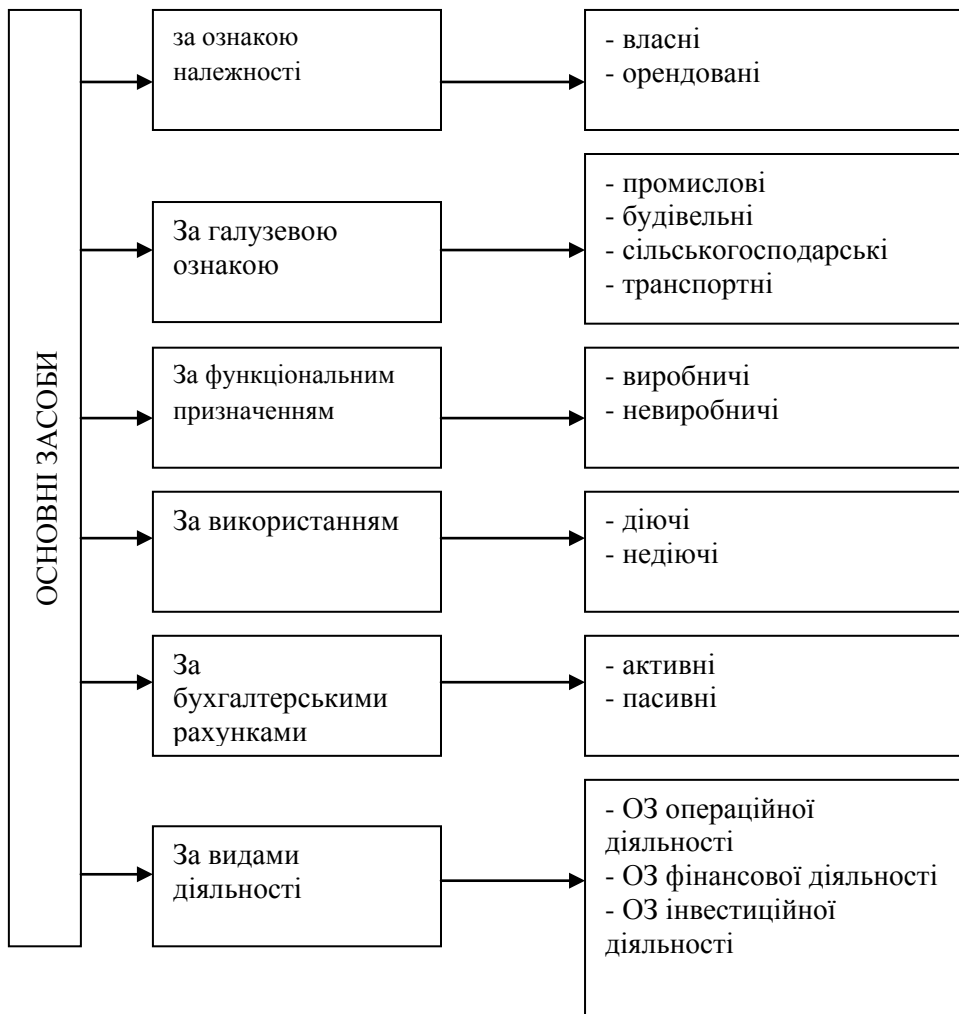

Рисунок 1.4 – Класифікація об'єктів основних засобів

Об'єкти основних засобів, що використовуються у господарській діяльності підприємства, поділяють на певні групи, залежно від того, яку роль вони відіграють у виробничому процесі [55].

1.2 Облік та оподаткування основних засобів на підприємстві

Отримання своєчасної, достовірної та повної інформації про господарські процеси, що відбуваються на підприємстві має велике значення для управління господарською діяльністю підприємства. Мета первинного обліку основних засобів – збирання та обробка даних про факти господарської діяльності, їх подальше перетворення на інформацію, яка дає можливість апарату управління розробляти та ухвалювати рішення і уникати економічних прорахунків [26;58].

Виділимо базові характеристики податкового визначення основних засобів та порівняємо їх із обліковими характеристиками основних засобів (таблиця 1.12) [42].

Таблиця 1.12 – Порівняльна характеристика основних засобів у податковому та бухгалтерському обліку

Характеристики основних засобів	Податкове визначення	Облікове визначення
Матеріальність	Тільки матеріальні активи	Тільки матеріальні активи
Очікуваний строк корисного використання (експлуатації)	Перевищує 1 рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)	Перевищує 1 рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)
Спрямованість активів на господарську діяльність	Основні засоби, які підприємство планує використовувати у власній господарській діяльності: - виробничого призначення - невиробничого призначення - не вважають основними засобами, не амортизують	Використання в господарській діяльності не є визначальним фактором бухгалтерської класифікації необоротного матеріального активу як основний засіб. Незалежно від того, де задіяно необоротний матеріальний актив, у системі НП(С)БО його за визначенням вважають основним засобом й амортизують.
Вартість об'єкта	Первісна вартість придбаних основних засобів: - після 23.05.2020 – 20000 грн.; - до 23.05.2020 – 6000 грн.	Визначається наказом про облікову політику

За правилами бухгалтерського обліку підприємства можуть самостійно виділяти малоцінні необоротні матеріальні активи зі складу основних засобів залежно від їх вартості. Тобто вартісна оцінка стосується виключно

малоцінних необоротних матеріальних активів. Інші види матеріальних активів з класифікаційної групи «Інші необоротні матеріальні активи» (бібліотечні фонди, інвентарна тара тощо) обліковуються у складі відповідних підгруп незалежно від величини їх первісної вартості. Вартісний критерій розмежування основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів в бухгалтерському обліку може бути будь-яким. Проте для зближення з податковим обліком можна підтягнути бухгалтерську межу малоцінності до рівня 20000 грн. хоча це і не є обов'язковим. Для цього вносять відповідні правки в наказ про облікову політику і змінюють у ньому вартісну ознаку на 20000 грн. адже за необхідності вносити зміни в наказ про облікову політику можна і в середині року. Підвищення в бухгалтерському обліку критерію малоцінності до 20000 грн. є зміною облікової оцінки, а не облікової політики [25;51].

Віднесення основних засобів до тієї чи іншої групи впливає на:

- субрахунок обліку;
- нарахування амортизації;
- мінімальний строк корисного використання (пп. 138.3.3 ПКУ);
- складання інвентарного номера (він починається з перших 3-х цифр рахунку обліку основних засобів) [33].

Класифікація груп основних засобів та нематеріальних активів для нарахування амортизації.1

- розмір критерію рахується без ПДВ, якщо підприємство – платник ПДВ [76].

Це означає, що об'єкт вартістю 24000 грн з ПДВ, цілком вписується у вартісну межу МНМА, та як його вартість без ПДВ становить 20000 грн. – в межах критерію;

- для МНМА можливі більш прості методи амортизації – 50 на 50 та 100%;
- замість 20000 грн можна використати й інший критерій, так як цифра «20000» взята з ПКУ та має значення лише для платників податку на

прибуток (великодоходників). Малодоходники та платники єдиного податку можуть її змінити. Головне – зафіксувати цю вартісну межу в наказі про облікову політику;

- у балансі (звіті про фінансовий стан) МНМА зливаються з основними засобами в одному рядку – «Основні засоби»;

- вартісна межа може застосовуватися не до всіх основних засобів, якщо це визначено наказом про облікову політику. Наприклад, можна зробити виняток для інвентарної тари, бібліотечних фондів, нетитульних споруд. Однак, для цілей податкового обліку усі об'єкти вартістю менше 20000 грн не вважаються основними засобами [86].

У результаті витрати на придбання об'єкту дешевше 20000 грн. Одразу можна списати на витрати періоду (через метод амортизації 100% при введенні в експлуатацію). І жодних податкових різниць за ними розраховуватись не буде [83].

З податкової точки зору збільшення вартісного порога для кваліфікації основних засобів до 20000 грн призведе до того, що більшу кількість активів можна буде кваліфікувати як малоцінні і списувати на витрати швидше (50/50 або в розмірі 100% при введенні в експлуатацію). Методика розрахунку амортизаційних відрахувань за різними методами наведена у таблиці 1.13 [57].

Таблиця 1.13 – Методика розрахунку амортизаційних відрахувань за різними методами

Метод	Визначення річної суми амортизації	Примітка
1	2	3
Прямолінійний	ділення вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта	
Зменшення залишкової вартості	добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації	річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення

Продовження таблиці 1.13

1	2	3
		ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість
Прискореного зменшення залишкової вартості	добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта і подвоюється	метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби)
Кумулятивний	добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнту	кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання
Виробничий	місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації	Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

З основними засобами здійснюються наступні операції:

- оприбуткування основних засобів та оформлення відповідних первинних документів;
- присвоєння об'єктам основних засобів інвентарних номерів;
- складання інвентарних карток;
- збирання і опрацювання даних про участь засобів праці у виробничому процесі та нарахування амортизації;
- переміщення в середині підприємства шляхом передачі об'єктів від одної матеріально відповідальної особи іншій;
- здійснення ремонтних робіт основних засобів у вигляді поточного та капітального ремонтів;

- здійснення інших витрат пов'язаних з поліпшенням основних засобів, а саме модернізації або реконструкції;

- постановка об'єктів основних засобів на консервацію або передача в оренду;

- документальне оформлення вибуття основних засобів, ліквідація, передача чи реалізація сторонній організації;

- інвентаризація основних засобів [8;9;23;32].

Для кожного етапу руху документів характерні відповідні господарські операції, які показані в таблиці 1.14 [30].

Таблиця 1.14 – Характеристика операцій з основними засобами

Операції, пов'язані з надходженням основних засобів	Операції, пов'язані з експлуатацією та обслуговуванням основних засобів	Операції, пов'язані з вибуттям основних засобів
Придбання за грошові кошти	Амортизація	Продаж за грошові кошти
Придбання в обмін на інші активи	Поліпшення (ремонт, реконструкція, модернізація та ін.)	Невідповідність критеріям активу
Безоплатне отримання	Переоцінка	Безоплатна передача
Придбання в якості внеску в уставний капітал	Консервація	Передача в якості внеску в уставний капітал
Придбання на умовах договору фінансового лізингу	Зменшення корисності	Повернення орендованого об'єкта
Переведення оборотних активів до основних засобів	Технічне обслуговування	Ліквідація
Створення господарським або підрядним способом	Тимчасовий вивід із експлуатації	Продаж на умовах договору фінансового лізингу
Отримання в оперативну оренду		
Отримання власного об'єкту основних засобів, раніш переданих в оперативну оренду	Переведення до складу необоротних активів, призначених для продажу	Передача в оперативну оренду
Отримання (повернення) раніш проданого на умовах договору фінансового лізингу		

Первинні документи з обліку основних засобів повинні забезпечити:

– своєчасне відображення в обліку інформації про рух основних засобів підприємства і на її основі підрахунок бухгалтерської і податкової амортизації;

– інформацію про ремонт, модернізацію та інші поліпшення об'єктів основних засобів;

– контроль за станом і збереженням об'єктів основних засобів у місцях їхнього збереження й експлуатації [31].

Для побудови обліку, забезпечення контролю і виконання інших економічних функцій управління кожному інвентарному об'єкту присвоюють інвентарний номер [63].

Інвентарний номер зберігається за об'єктом протягом усього періоду його експлуатації на підприємстві. Його проставляють у всіх первинних документах, якими оформляють наявність і рух об'єкта [68].

Основні засоби надходять на підприємство в результаті їх придбання, створення власними силами, обміну або безоплатного отримання [78].

Надходження основних засобів на підприємство оформлюється такими первинними документами:

- договір (купівлі-продажу, дарування інші);
- податкова накладна;
- накладна;
- прибутковий ордер;
- Акт прийому-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, форма ОЗ-1;
- Інвентарна картка з обліку основних засобів, форма ОЗ-6;
- Опис інвентарних карток з обліку основних засобів, форма ОЗ-7;
- Картка обліку руху основних засобів, форма ОЗ-8;
- Інвентарний список основних засобів (за місцем їх знаходження, експлуатації), форма ОЗ-9 [72].

Узагальнену характеристику типових форм первинних документів з обліку основних засобів наведено у таблиці 1.15 [79].

Таблиця 1.15 – Характеристика типових форм первинних документів з обліку основних засобів

Форма документу	Назва документу	Примітки
1	2	3
ОЗ-1	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	Складається на кожний об'єкт окремо, а на декілька – лише в тому випадку, коли об'єкти однотипні, мають однакову вартість і прийняті одночасно на відповідальне зберігання однією й тією ж особою
ОЗ-2	Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів основних засобів	Зазначається технічна характеристика та первісна вартість об'єкту. Актом такої форми оформлюється приймання завершених робіт після добудови, реконструкції або модернізації основних засобів
ОЗ-3	Акт списання основних засобів	Після ліквідації основних засобів і складання актів на списання перший примірник передається бухгалтерії, де на його підставі робиться запис до інвентарного списку основних засобів
ОЗ-4	Акт списання автотранспортних засобів	Складається в двох примірниках, підписують члени комісії, затверджує керівник підприємства або уповноважена на це особа
ОЗ-5	Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини	Складається при встановленні, запуску і демонтажі будівельної машини, взятої напрокат. Підписується представником машино-прокатної бази та механіком будівельної ділянки
ОЗ-6	Інвентарна картка обліку основних засобів	Здійснюються записи на підставі актів приймання-передачі основних засобів та акту на списання основних засобів: для обліку окремих об'єктів основних засобів; для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, які надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці та мають одне й те ж виробничо-господарське призначення, технічну характеристику та вартість. Як правило, заповнюється в одному примірнику та знаходиться у бухгалтерії
ОЗ-7	Опис інвентарних карток з обліку основних засобів	Застосовується для реєстрації інвентарних карток. Ця форма складається в одному примірнику в бухгалтерії
ОЗ-8	Картка обліку руху основних засобів	Застосовується для обліку руху основних засобів за класифікаційними групами. Відкривається в бухгалтерії в одному примірнику
ОЗ-9	Інвентарний список основних засобів	Застосовується в місцях експлуатації основних засобів для обліку кожного об'єкта за матеріально відповідальними особами. Дані, що містяться в цій формі, мають бути тотожними записами в інвентарних картках обліку основних засобів
ОЗ-14, ОЗ-15, ОЗ-16	Розрахунок амортизації основних засобів	Використовуються при нарахуванні зносу основних засобів

Введення в дію об'єктів основних засобів, а також їх купівлю комісія оформлює актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів за формою ОЗ-1, який використовується для:

- зарахування до складу ОЗ окремих об'єктів;
- обліку введення об'єктів ОЗ в експлуатацію;
- оформлення внутрішнього переміщення ОЗ з одного підрозділу (цеху відділу, дільниці) до іншого.

- вилучення об'єктів із складу ОЗ при передачі іншому підприємству (організації) – у разі продажу (обміну) і безоплатної передачі [69].

Склад комісії, яка складає акт, визначається наказом з облікової політики підприємства або затверджується окремим розпорядженням керівника. Акт затверджує керівник підприємства [37].

Кожний об'єкт зараховують до ОЗ окремим актом. Виняток можливий лише під час обліку інвентарю, інструментів, устаткування і подібних об'єктів, якщо вони однотипні, мають однакову вартість і приймаються в одному календарному місяці [54].

Перший примірник акта передають в бухгалтерію, і на його підставі робиться запис в інвентарній картці форми ОЗ-6. До акта додається необхідна технічна документація, яку згодом передають до одного з відділів (у бухгалтерії не зберігається) [29].

При прийманні основних засобів акт складають в одному примірнику, при передачі іншому підприємству – в двох (на підставі другого примірника акта працівник, що передає об'єкт ОЗ, робить відповідний запис у інвентарному списку ОЗ-9) [38].

Акт є єдиним первинним бухгалтерським документом; у ньому зазначають: склад комісії, докладну характеристику об'єкта, джерело придбання (спорудження), рік спорудження чи випуску заводом, дату введення в експлуатацію, коротку технічну характеристику, результати випробування, відповідність технічним умовам, висновок комісії. Вказують також, хто прийняв відомості, необхідні для нарахування зносу. У разі

надходження на підприємство основних засобів, які вже були в експлуатації, в акті прийняття-передачі зазнають суми зносу [62].

Акти зберігають протягом усього терміну експлуатації об'єкта і протягом трьох років і одного місяця після його списання з обліку за умови, що за цей час було проведено документальну ревізію [82].

Введення в дію деяких об'єктів потребує складання спеціальних актів державного приймання. У таких випадках акти за формою ОЗ-1 не складають [39].

Приймання закінчених робіт із добудови та дообладнання об'єкта, що проводяться за рахунок капітальних вкладень і збільшують його балансову вартість, оформляють актом приймання-передачі відремонтованих реконструйованих і модернізованих об'єктів (форма ОЗ-2) [66].

Якщо ремонт, реконструкцію і модернізацію виконує стороннє підприємство, акт складають у двох примірниках. Другий примірник передають підприємству, яке виконувало капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію [83].

Бухгалтерія на підставі цих документів відкриває інвентарну картку, присвоює об'єкту порядковий номер, який після цього проставляють в акті приймання-передачі. Інвентарні картки є підставою для ведення аналітичного обліку основних засобів [93].

За розташування в одній будівлі кількох структурних підрозділів підприємства, по яких витрати обліковують окремо, крім загальної інвентарної картки на об'єкт (будівлю) в цілому, відкривають довідкові інвентарні картки з позначкою «Для нарахування амортизації» окремо за кожним напрямом витрат згідно із затвердженим розподілом площі та балансової вартості між відповідними користувачами [105].

Технічна документація на певний інвентарний об'єкт після відкриття на нього інвентарної картки (запису в книгу) не зберігається в бухгалтерії, а передається під розписку, у відповідний підрозділ підприємства. Заповнені

інвентарні картки реєструються в описах (форма ОЗ-7), які веде бухгалтерія (в одному примірнику) за класифікаційними групами основних засобів [105].

Облік об'єктів основних засобів за місцем їх знаходження (експлуатації, зберігання) здійснюється в інвентарному списку (форма ОЗ-9) в осіб, відповідальних за їх незбереження. Підприємствам дозволено вести облік об'єктів за місцем їхнього знаходження в інвентарних картках, які в цьому випадку бухгалтерія виписує у двох примірниках (другий примірник передається за місцем знаходження об'єкта). В разі переміщення об'єкта цей примірник разом із накладною на переміщення (форма ОЗ-1) передається за новим місцем знаходження. Накладну на внутрішнє переміщення основних засобів з одного підрозділу в інший складає у двох примірниках працівник підрозділу-здавача. Перший примірник передається в бухгалтерію, а другий залишається в підрозділі-здавачі. Аналогічну накладну виписують під час передачі основних засобів в експлуатацію із запасу [85].

Якщо у процесі переміщення основного засобу здійснюють розбирання його фундаменту чи іншої частини об'єкта або демонтаж усього об'єкта, це оформляють актом за формою ОЗ-3. Витрати на новому місці в такому разі роблять за рахунок коштів фінансування капітальних вкладень і додають до балансової вартості об'єкта [41].

За безоплатної передачі основних засобів іншому підприємству або продажу стороннім організаціям на кожний інвентарний об'єкт складають акт за формою ОЗ-1. Відпуск об'єкта основних засобів у порядку реалізації оформляють товарно-транспортною накладною (рахунком-фактурою), в якій бухгалтерія визначатиме первісну чи відновну вартість об'єкта, нараховуватиме знос за час експлуатації, відпускну ціну, ПДВ та ін. За необхідності до неї може додаватися технічна та інша документація, яка є на підприємстві [70].

Кінцевою стадією життєвого циклу основних засобів є їх вибуття. Вибуття, що супроводжується списанням з балансу підприємства зазначених

об'єктів обліку здійснюється через продаж, обмін, дарування або ліквідацію [70].

Для списання непридатних об'єктів основних засобів також створюють спеціальну комісію. На об'єкт, призначений для списання, комісія складає акт на списання основних засобів (форма ОЗ-3), а при списанні вантажного чи легкового автомобіля, причепа або пів-причепа – акт на описання автотранспортних засобів (форма ОЗ-4). В акті зазначають: найменування об'єкта, його інвентарний номер, дату введення в експлуатацію, місце експлуатації, первісну вартість, суму нарахованого зносу за час експлуатації, обґрунтування необхідності списання з балансу. В ньому також визначаються витрати на ліквідацію об'єкта та вартість матеріалів, що мають бути оприбутковані після проведення операції. В акті робиться розрахунок результатів ліквідації [103].

В акті на списання автотранспортних засобів, крім цього, зазначають пробіг автомобіля, а при списанні основних засобів, що вибули внаслідок аварії, додають копію про аварію, а також пояснення причин аварії і зазначають заходи, вжиті до винних осіб [49].

Акт на списання складають в двох примірниках. Після затвердження керівником підприємства перший примірник акта передають в бухгалтерію, другий залишають у матеріально-відповідальній особі. Він є обґрунтуванням для здачі на склад матеріалів, отриманих у результаті ліквідації об'єкта [48].

Для отримання аналітичних даних про наявність і рух основних засобів за їхніми класифікаційними ознаками бухгалтерія на підставі підсумкових даних в інвентарних картках (книгах) за звітний місяць заповнює картку обліку руху основних засобів за формою ОЗ-8 [73].

Інвентарні картки заповнюють па підставі таких первинних документів з обліку руху основних засобів:

За даними картки складають оборотну відомість руху основних засобів, підсумки якої, звірені з даними синтетичного обліку, є підставою для складання звітності про наявність і рух ОЗ [81].

На взяті в оренду окремі об'єкти основних засобів інвентарні картки не відкривають. Реєстром аналітичного обліку в орендаря є отримана від орендодавця копія інвентарної картки, що зберігається в бухгалтерії орендаря окремо [56].

На підприємствах з невеликою кількістю інвентарних об'єктів облік основних засобів можна вести в інвентарній книзі або відомості [56].

Форми ОЗ-14 «Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)», ОЗ-15 «Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій)», ОЗ-16 «Розрахунок амортизації автотранспорту» використовують для розрахунку амортизації ОЗ. Вони дещо громіздкі, однак є єдиними реєстрами для розрахунку амортизації за будь-якої форми ведення бухгалтерського обліку за ручної обробки інформації [7; 61].

Ці форми заповнюють на підставі інвентарних карток форми ОЗ-6 з урахуванням змін, внесених актом форми ОЗ-2 приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів. На підставі розрахунків заповнюють картки обліку форми ОЗ-8 руху основних засобів (наприкінці місяця) [102].

Основні засоби вибувають в результаті їх безповоротної передачі, продажу іншим організаціям, повного фізичного та морального зносу, в результаті невіправного пошкодження внаслідок стихійного лиха або аварій або невідповідності визнання їх активом [73].

Підприємство має право передавати іншим підприємствам, продавати, здавати в оренду, передавати в безкоштовну експлуатацію на певний період або списати їх з балансу [101].

Списання з балансу основних засобів робиться при умові, що відновлення їх є неможливим або економічно не вигідним і не можна продати їх іншим підприємствам [100].

Для вирішення питань ліквідації основних засобів та їх списання з балансу на підприємствах створюються постійно діючі комісії [99].

На основі рішення комісії складається акт про ліквідацію основних засобів, в якому вказується дані огляду засобів, які належать ліквідації та списанню, причини, що спричинили непридатність засобів для подальшої експлуатації. Якщо причиною являється передчасний знос або аварія, то обов'язково повинен бути акт про аварію в якому вказуються конкретні винуватці, а також можливість подальшої експлуатації окремих деталей, матеріалів їх оцінка. Ліквідація основних засобів оформляється актом на списання основних засобів типової форми ОЗ-3. Акт складається з двох частин. У першій частині вказується технічний стан засобів, інвентарний номер, дата вводу в експлуатацію, балансова та залишкова вартість, причина ліквідації, а в другій – розрахунок результатів від ліквідації. Другу частину заповнюють після затвердження акту [94].

Після складання комісією акту та його затвердження проводять демонтаж основних засобів, знищення або розібрання. При ліквідації всі матеріальні цінності оприбутковуються на склад по накладній, яка додається до акту про ліквідацію основних засобів [40].

Якщо ліквідується декілька об'єктів, то результати ліквідації відображуються в обліку відокремлено. Взаємне перекриття прибутку та збитку від ліквідації основних засобів не допускається [40].

У випадку часткової ліквідації об'єкта основних засобів його первинна (переоцінена) вартість та знос зменшуються згідно суми первинної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта [40].

Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття об'єктів основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям. При ліквідації об'єкту основних засобів його первинна (переоцінена) вартість та знос зменшуються згідно суми первинної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта. Регістри аналітичного обліку вибутих основних засобів додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів [81].

Прибуток або збиток від вибуття основних засобів відображають у Звіті про фінансові результати відповідно у складі інших доходів або витрат від звичайної діяльності. Проте, якщо причиною була надзвичайна подія, відповідну суму прибутку або збитку відображають як фінансовий результат від надзвичайних подій [85].

Передача основних засобів одним підприємством іншому здійснюється у відповідності з діючим законодавством України. Безповоротна передача основних засобів оформляється актом. При цьому до акта додається авізо (довідка), в якій підтверджується факт прийому на баланс де вказується вартість прийнятих основних засобів та їх знос [43].

Одиницею обліку основних засобів, як уже зазначалося, є окремий інвентарний об'єкт. Інвентарний об'єкт – предмет або комплекс конструктивно поєднаних предметів з усіма пристроями та пристосуваннями для виконання певних самостійних функцій і певної роботи [45].

Аналітичний пооб'єктний облік основних засобів ведеться на інвентарних картках форми № ОЗ-6 у гривнях (з/без копійок) [45].

Для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух власних чи отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, існує активний рахунок 10 «Основні засоби» та його субрахунки, зміст яких надається у таблиці 1.16 [43].

Таблиця 1.16 – Зміст субрахунків рахунку 10 «Основні засоби»

Номер	Назва	Зміст
1	2	3
100	Інвестиційна нерухомість	На субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість» ведеться облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості.
101	Земельні ділянки	На субрахунку 101 «Земельні ділянки» ведеться облік земельних ділянок, якими володіє та які використовує підприємство у своїй операційній діяльності.

Продовження таблиці 1.16

1	2	3
102	Капітальні витрати на поліпшення земель	На субрахунку 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель» ведеться облік капітальних вкладень у поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи). Такі капітальні вкладення включають до основних засобів щороку в сумі витрат, що мають відношення до прийнятих в експлуатацію площ, незалежно від закінчення всього комплексу робіт.
103	Будинки та споруди	На субрахунку 103 «Будівлі та споруди» ведеться облік наявності та руху будівель, споруд, їхніх структурних компонентів і передавальних пристроїв, а також житлових будинків.
104	Машини та обладнання	На субрахунках 104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», 106 «Інструменти, прилади та інвентар», 107 «Тварини» та 108 «Багаторічні насадження» ведеться облік активів відповідно до їх назв.
105	Транспортні засоби	
106	Інструменти, прилади та інвентар	
107	Тварини	
108	Багаторічні насадження	
109	Інші основні засоби	На субрахунку 109 «Інші основні засоби» ведеться облік основних засобів, які не включено в перелічені субрахунки.

Рахунок 10 «Основні засоби» є активним балансовим рахунком для обліку господарських засобів. За дебетом рахунка обліковують надходження, поліпшення та дооцінку основних засобів. За кредитом рахунка обліковують вибуття, часткову ліквідацію та уцінку об'єктів основних засобів [65].

Витрати, понесені підприємством у зв'язку із придбанням необоротних активів, – це капітальні інвестиції підприємства. Капітальні інвестиції обліковують на активному рахунку 15 «Капітальні інвестиції», субрахунки якого наведено у таблиці 1.17 [4; 74].

Таблиця 1.17 – Зміст субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції»

Номер	Назва	Зміст
151	Капітальне будівництво	На субрахунку 151 «Капітальне будівництво» відображають витрати на будівництво, що здійснюється господарським і підрядним способом, для власних потреб підприємства. На цьому субрахунку обліковують і обладнання, що потребує монтажу в процесі будівництва, і авансові платежі для фінансування цього будівництва.

Продовження таблиці 1.17

1	2	3
152	Придбання (виготовлення) основних засобів	На субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» обліковують витрати на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» (крім об'єктів будівництва та основного стада)
153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	На субрахунках 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», 154 «Придбання (виготовлення) нематеріальних активів», та 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» ведеться облік активів відповідно до їх назв.
154	Придбання (виготовлення) нематеріальних активів	
155	Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів	

Для відображення в бухгалтерському обліку сум амортизаційних відрахувань використовують контрактивний регулюючий рахунок 13 «Знос необоротних активів» [88].

В робочому плані рахунків передбачено субрахунок 131 «Знос основних засобів», на якому узагальнюється інформація про суму зносу тих необоротних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» [88].

За кредитом рахунку записують суми нарахованої амортизації на об'єкти основних засобів. При цьому дебетують рахунки основного і допоміжного виробництва, загальновиробничих і адміністративних витрат, обслуговуючих виробництв та господарств, витрат обігу тощо – в залежності від того, де заходяться ті чи інші основні засоби [96].

Аналітичний облік зносу по субрахунку 131 «Знос основних засобів» організовується по кожному інвентарному об'єкту шляхом відображення його розміру на протязі року в інвентарній карточці. Відомості про нарахування зносу з моменту вводу в експлуатацію об'єкту необхідні для списання розміру зносу в усіх вибуттях основних засобів [5; 98].

Для найбільш наочного розгляду кореспонденції рахунків, що застосовується при різних операціях (виготовлення, будівництво, придбання, безоплатне одержання, внесення у статутний капітал, знос, безоплатна передача, ліквідація та реалізація) з основними засобами складемо журнал господарських операцій (таблиця 1.18) [46].

Таблиця 1.18 – Відображення в обліку операцій з основними засобами

Зміст операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Виготовлення господарським способом		
Придбання матеріалів та сировини	152	201
Оплата праці	152	661
Відрахування із заробітної плати	152	651
Введення основного засобу в експлуатацію	10	152
Придбання (виготовлення підрядним способом)		
Оприбутковано основний засіб	152	685
Введення основного засобу в експлуатацію	10	152
Капітальне будівництво		
Придбання будівельних матеріалів	151	205
Оплата праці	151	661
Відрахування із заробітної плати	151	651
Введення основного засобу в експлуатацію	10	151
Безоплатне одержання		
Відображення вартості безоплатно отриманого ОЗ	152	424
Введення основного засобу в експлуатацію	10	152
Внесення основних засобів в статутний капітал		
Відображення зобов'язань щодо внесення ОЗ до статутного капіталу	46	401
Відображення вартості отриманого ОЗ	152	46
Введення основного засобу в експлуатацію	10	152
Знос основних засобів		
Знос ОЗ у виробництві	23	131
Знос ОЗ загальновиробничого призначення	91	131
Знос ОЗ адміністративного призначення	92	131
Знос ОЗ, призначених для збуту	93	131
Списання зносу основних засобів	131	10

Продовження таблиці 1.18

1	2	3
Безоплатна передача основних засобів		
Списання зносу безоплатно переданих ОЗ	131	10
Відображення залишкової вартості ОЗ	976	10
Відображення ліквідації основних засобів		
Списання зносу ліквідованого основного засобу	131	10
Відображення залишкової вартості ОЗ	976	10
Оприбуткування матеріалів, що з'явилися від ліквідації	209	746
Списано на фінансовий результат доходи від ліквідації	746	793
Списано на фінансовий результат витрати від ліквідації	793	976
Реалізація основного засобу		
Списання зносу реалізованого ОЗ	131	10
Відображення залишкової вартості ОЗ	286	10
Відображення доходу від реалізації ОЗ	680	712
Відображення ПДВ	712	641
Відображення собівартості від реалізації ОЗ	943	286
Надходження коштів на рахунок від покупця	311	680
Списано на фінансовий результат доходи від реалізації	712	791
Списано на фінансовий результат витрати від реалізації	791	943

Залежно від групи, до якої віднесено той чи інший об'єкт основних засобів, встановлено мінімально допустимі строки їх амортизації (від 2 до 20 років). Таких груп – 16:

- група 1 – земельні ділянки (мінімально допустимий строк корисного використання не встановлено);
- група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом (15 років);
- група 3 – будівлі, споруди та передавальні пристрої (відповідно 20, 15 та 10 років);
- група 4 – машини та обладнання (5 років), з них – електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання

яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 грн. (2 роки);

- група 5 – транспортні засоби (5 років);
- група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі) (4 роки);
- група 7 – тварини (6 років);
- група 8 – багаторічні насадження (10 років);
- група 9 – інші основні засоби (12 років);
- група 10 – бібліотечні фонди (мінімально допустимий строк корисного використання не встановлено);
- група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи (мінімально допустимий строк корисного використання не встановлено);
- група 12 – тимчасові (не титульні) споруди (5 років);
- група 13 – природні ресурси (мінімально допустимий строк корисного використання не встановлено);
- група 14 – інвентарна тара (6 років);
- група 15 – предмети прокату (5 років);
- група 16 – довгострокові біологічні активи (7 років) [47].

Класифікацію груп основних засобів та інших необоротних активів визначено пунктом 138.3.3 статті 138 Податкового кодексу України [47].

У процесі використання об'єктів основних засобів економічні вигоди, втілені в них, споживаються підприємством, внаслідок чого зменшується залишкова вартість основних засобів, що відображається шляхом нарахування амортизації [50].

Амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується (первісна мінус ліквідаційна вартість) упродовж строку їх корисного використання (експлуатації) [50].

Об'єктом амортизації є всі основні засоби, крім землі [50].

Вартість основних засобів, яка амортизується – це первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості [73].

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг) [89].

При визначенні строку корисного використання (експлуатації) слід враховувати:

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- очікуваний фізичний і моральний знос;
- правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [91].

Амортизаційні відрахування – це специфічний вид фінансових ресурсів [91].

Амортизація – це процес перенесення авансованої раніше вартості всіх видів основних засобів праці на вартість продукції (товарів, послуг) з метою повного відшкодування вартості цих засобів за період їх функціонування [91].

Нарахування амортизації здійснюється протягом терміну корисного використання (експлуатації) об'єкта, що встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і припиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації [92].

Розмір амортизаційних відрахувань залежить від балансової вартості основних засобів і норм відрахувань, а також методів їхнього нарахування. Метод амортизації визначається обліковою політикою підприємства та має бути максимально наближеним до реальних умов експлуатації об'єктів [92].

Існують наступні методи нарахування амортизації:

1) Прямолінійний – річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується на строк корисного використання об'єкта основних засобів [74].

2) Зменшення залишкової вартості – річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації [67].

Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею і результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість [67].

3) Прискореного зменшення залишкової вартості – річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється згідно терміну корисного використання об'єкта і подвоюється. Метод 3 застосовується тільки при нарахуванні амортизації об'єктів основних засобів, що входять до групи 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби) [54].

4) Кумулятивного, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується та кумулятивного коефіцієнта [66].

Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання;

5) Виробничого, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів [71].

Методи нарахування амортизації, запропоновані в НП(С)БО 7, можна

умовно розбити на два види:

- методи амортизації, використання основних засобів, що базуються на часі, тобто перші чотири у переліку;

- метод амортизації, що базується на кількості одиниць, отриманих від використання об'єктів основних засобів. До нього відноситься виробничий метод нарахування амортизації [77].

В таблиці 1.19 наведено порівняльну характеристику методів амортизації [96].

Таблиця 1.19 – Переваги та недоліки методів амортизації

Метод амортизації	Переваги методу	Недоліки методу	Застосування
1	2	3	4
Прямолінійний	Простота розрахунку; можливість рівномірного розподілу амортизації в кожному звітному, що зручно для зіставності собівартості продукції, яка випускається, з доходами від реалізації. Сума зносу накопичується рівномірно.	Не враховується - моральний знос ОЗ; - різниця виробничої потужності ОЗ в різні роки експлуатації; - збільшення витрат на ремонт в останні роки експлуатації	Для амортизації ОЗ, знос яких не залежить від обсягу виробництва (будівлі адміністративного призначення, виробничі цехи)
Зменшення залишкової вартості	Упродовж перших років експлуатації об'єкта за допомогою нарахування амортизації накопичується значна сума коштів, необхідних для відновлення ОЗ	Метод базується на порівняно складних математичних розрахунках Нерівномірний розподіл сум амортизації по періодам	Застосовують тільки тоді, коли передбачається наявність ліквідаційної вартості, а також коли потрібно накопичити кошти з метою заміни ОЗ у випадку їх морального старіння та інфляції.
Прискореного зменшення залишкової вартості	Аналогічні методу зменшення залишкової вартості	ПКУ дозволяє використовувати цей метод тільки до об'єктів ОЗ 4 (машини та обладнання) та 5 груп (транспортні засоби)	Застосовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації значно вища ніж у наступні.
Кумулятивний	Аналогічні методу зменшення залишкової вартості	Сума зносу часто не узгоджується ні з фактичним використанням ОЗ, ні з обсягом виробленої продукції.	Застосовують, якщо продуктивність обладнання в перші роки експлуатації значно вища, ніж у наступні.

Продовження таблиці 1.19

1	2	3	4
Виробничий	Простота та раціональність розрахунку Самий точний з економічної точки зору	Неможливо або дуже складно визначити фактичний обсяг продукції, виробленої з використанням того чи іншого активу.	Застосовують у випадку, коли інтенсивність використання об'єкта впливає на його експлуатаційні властивості та коли можливо визначити фактичний обсяг виробництва.

Метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання. Нарахування амортизації проводиться щомісяця. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію [77].

Після надходження основних засобів підприємство несе витрати, пов'язані з їх утриманням та експлуатацією. Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів можуть бути спрямовані на: поліпшення стану об'єкта для продовження строку корисної експлуатації та (або) підвищення продуктивності нормативних показників його функціонування, підтримання об'єкта в робочому стані для збереження або відновлення майбутніх економічних вигод, що очікуються. Ремонт об'єктів основних засобів виконують:

- господарським способом, коли роботи виконуються власними силами і на нього витрачаються будівельні матеріали підприємства, на балансі якого ці об'єкти обліковуються, тобто підприємство не користується послугами сторонніх організацій для виконання ремонту своїх об'єктів основних засобів;

- підрядним способом, коли ремонтні роботи виконують сторонні організації або відповідні підрозділи цієї організації:

- внутрішньо підрядним способом, коли ремонтні роботи виконують спеціалізовані структурні підрозділи підприємства [71].

Наступні витрати, що подовжують строк корисної служби та (або) підвищують продуктивність об'єкта основних засобів, дозволяють отримувати додаткові економічні вигоди протягом більше одного звітного періоду і включаються до балансової вартості основних засобів [71].

Витрати на ремонт, технічне обслуговування основних засобів, інші заходи з підтримання основних засобів в робочому стані, в результаті яких підтримуються на запланованому рівні, встановлюються чи зберігаються майбутні економічні вигоди, що спочатку очікуються від використання об'єкту основних засобів, включаються до складу витрат того періоду, в якому вони були здійснені [71].

Ремонт основних засобів – частково відновлення окремих об'єктів для підтримання їх у робочому стані. Ремонт буває: поточні, середній і капітальний. Модернізація стосується обладнання (машин, устаткування), реконструкція – підприємство загалом або його виробничих підрозділів (цехів, дільниць), а ремонтний процес – кожного окремого об'єкта чи його складова [67].

Порядок відображення в обліку сум витрат, які пов'язані з експлуатацією або поліпшенням стану основних засобів, залежить від їх впливу на майбутні економічні вигоди, очікувані від використання цих об'єктів [105].

При підрядному і внутрішньо підрядному способі виконання ремонту основних засобів підставою для виконання робіт є договір, в якому зазначають: найменування об'єкту, який підлягає ремонту; строки виконання робіт; умови і порядок розрахунків за виконаний ремонт. Завершення ремонту оформлюється актом приймання – здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів. Приймання закінчених робіт з ремонту і поліпшення основних засобів (модернізація, добудова, реконструкція тощо) оформлюється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів [74].

Порядок відображення витрат, пов'язаних з ремонтом і поліпшенням

наведено у таблиці 1.20 [54].

Таблиця 1.20 – Типова кореспонденція відображення в обліку поліпшення основних засобів

Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Облік реконструкції, модернізації, який здійснюється:		
Підрядним способом		
Відображено послуги підрядчика	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Відображено податковий кредит з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Оплата рахунка підрядчика	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
При передплаті		
Перераховано аванс підрядчику за майбутні роботи	371 «Розрахунки за виданими авансами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
Відображено податковий кредит з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	644 «Податковий кредит»
Відображені послуги підрядчика	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Відображено податковий кредит з ПДВ	644 «Податковий кредит»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Списання авансу наданого постачальнику	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	371 «Розрахунки за виданими авансами»
Капіталізація витрат, які включаються до вартості основних засобів	10 «Основні засоби»	151 «Капітальне будівництво»
Господарським способом		
Відображено витрати пов'язані з поліпшенням основних засобів	151 «Капітальне будівництво»	20 «Виробничі запаси»; 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»; 65 «Розрахунки за страхуванням»; 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»; 91 «Загальновиробничі витрати»; 131 «Знос основних засобів»; 372 «Розрахунки з підзвітними особами»
Капіталізація витрат, які включаються до вартості основних засобів	10 «Основні засоби»	151 «Капітальне будівництво»
Відображено податковий кредит з ПДВ	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	641 «Розрахунки за податками»
Оплата рахунка підрядчика	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Продовження таблиці 1.20

1	2	3
Витрати на підтримання основних засобів у робочому стані здійснені підрядним способом	941 «Витрати на дослідження і розробки» 91 «Загальновиробничі витрати»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 23 «Виробництво»; 24 «Брак у виробництві» 949 «Інші витрати операційної діяльності»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Відображено витрати на підтримання основних засобів у робочому стані, які здійснені господарським способом	23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві» 91 «Загальновиробничі витрати»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси» 65 «Розрахунки за страхуванням»; 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»; 91 «Загальновиробничі витрати»; 131 «Знос основних засобів»; 372 «Розрахунки з підзвітними особами»

Облік ремонту і модернізації основних засобів треба організувати таким чином, щоб облік забезпечив виявлення усіх витрат та правильне включення їх до собівартості виконаних робіт [104].

Витрати на ремонт основних засобів включаються:

- до первісної вартості, якщо понесені витрати призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкту ;

- до складу витрат, якщо вони здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання [31].

Переоцінка основних засобів може проводитися у зв'язку з втратою ефективності від їх використання з причин фізичного чи морального зношення чи, навпаки, при можливості отримання економічних вигод від подальшої їх експлуатації. Тобто у тих випадках, коли залишкова вартість об'єкта основних засобів більше ніж на 10 % відрізняється від справедливої вартості на дату балансу, рішення про переоцінку того чи іншого основного об'єкту приймає керівник підприємства. Класифікація бухгалтерського обліку основних засобів наведена у таблиці 1.21 [15; 33].

Таблиця 1.21 – Класифікація бухгалтерського обліку основних засобів

Основні засоби (рахунок 10)		Інші необоротні матеріальні активи (рахунок 11)	
Найменування показника	Рахунок бухгалтерського обліку	Найменування показника	Рахунок бухгалтерського обліку
земельні ділянки	101	бібліотечні фонди	111
капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	102	малоцінні необоротні матеріальні активи	112
будівлі, споруди та передавальні пристрої	103	тимчасові (нетитульні) споруди	113
машини та обладнання	104	природні ресурси	114
транспортні засоби	105	інвентарна тара	115
інструменти, прилади, інвентар	106	предмети прокату	116
Тварини	107	інші необоротні матеріальні активи	117
багаторічні насадження	108		
інші основні засоби	109		

Для обліку необоротних активів, які не використовуються підприємством і підлягають реалізації, використовують рахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу», керуючись НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [7]. На такі активи амортизація не нараховується, із групи необоротні активи вони потрапляють в групу запасів. Дохід від відвантаження обліковується на рахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів», а залишкова вартість списується на рахунок 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів». Відображення в обліку і звітності окремих операцій з необоротними активами в розрізі видів діяльності наведено на рисунку 1.5 [16; 17; 66].

Відображення необоротних активів, утримуваних для продажу, у звітності, то у Балансі ці об'єкти виділені в окремі розділи:

- III розділ активу Балансу «Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття» – оцінка проводиться за найменшою з двох величин – балансовою вартістю або чистою вартістю реалізації таких зазначених об'єктів;

- IV розділ пасиву Балансу «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу» – ведеться облік визнаних відповідно до НП(С)БО 27 зобов'язань, прямо пов'язаних з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу. Однак в пасиві балансу показується лише кредиторська заборгованість за цими операціями. Щодо дебіторської заборгованості, яка виникає при відвантаженні зазначених активів при їх після оплати, то вона не виділяється навіть окремим рядком. Її показують у складі іншої поточної дебіторської заборгованості (рядок 1155) [28; 69].

Рисунок 1.5 – Відображення в обліку і звітності окремих операцій з необоротними активами в розрізі видів діяльності

У Звіті про фінансові результати доходи і витрати, які виникають у результаті реалізації необоротних активів, відображаються в складі інших операційних доходів (рядок 2120) та інших операційних витрат (рядок 2180) [51].

У Звіті про рух грошових коштів надходження від реалізації необоротних активів та витрачання на їх придбання відображаються у складі інвестиційної діяльності. Зокрема у рядках:

– 3205 «Надходження від реалізації необоротних активів» відображається надходження грошових коштів від продажу інвестиційної нерухомості, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, а також інших довгострокових необоротних активів.

- 3260 «Витрачання на придбання необоротних активів» відображаються виплати грошових коштів для придбання (створення) основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів. У цій статті також відображаються суми сплачених відсотків, якщо вони включені до вартості будівництва (створення, вирощування тощо) необоротних активів [51].

1.3 Аудит основних засобів на підприємстві

Аудит основних засобів відіграє важливу роль у загальному аудиті суб'єкта господарювання. Використання науково обґрунтованої методики здійснення аудиту є об'єктивним процесом, оскільки сприяє достовірності відображення інформації про основні засоби. Перед початком проведення аудиту основних засобів необхідно сформулювати мету перевірки. Вітчизняні вчені досліджували мету аудиту основних засобів, їх погляди з цього питання представлені у таблиці 1.22 [52].

Таблиця 1.22 – Мета аудиту основних засобів

Вчені	Мета аудиту основних засобів
1	2
Бутинець Ф.Ф. [3, с. 386]	Встановлення: достовірності первинних даних відносно руху необоротних активів; повноти і своєчасності відображення первинних даних в зведених документах та облікових регістрах; правильності ведення обліку необоротних активів та його відповідності прийнятій обліковій політиці; достовірності відображення стану необоротних активів у звітності господарюючого суб'єкта; відповідності методики обліку та оподаткування операцій з необоротними активами чинному законодавству.

Продовження таблиці 1.22

1	2
Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. [4, с. 319]	Об'єктивний збір і оцінка свідчень про економічні дії і події з основними засобами з метою встановлення ступеня відповідності цих тверджень прийнятим нормам обліку та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам. Підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності: початкової вартості основних засобів; сум нарахованої амортизації; операцій, пов'язаних із рухом основних засобів у періоді, що перевіряється.
Утенкова К.О. [9, с. 112]	Мета аудиту полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

Отже, узагальнюючі інформацію таблиці 1.22 можна сформулювати, що метою аудиту основних засобів є підтвердження інформації щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку основних засобів, а також установити дотримання підприємством вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» і Податкового кодексу України.

До основних завдань аудиту основних засобів відносять:

- встановлення правильності документального оформлення і своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття;
- перевірка правильності розрахунку, своєчасного відображення зносу основних засобів;
- перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення;
- перевірка правильності відображення в обліку фінансових результатів від вибуття основних засобів;
- підтвердження законності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами [103].

В економічній літературі значної уваги приділяють перспективам вдосконалення аудиту основних засобів використовуючи зарубіжний досвід аудиту, так як аудитор керується не тільки нормативно – правовою базою

України, але й використовує міжнародні стандарти аудиту. Правомірним буде питання схожості підходів щодо завдань аудиту основних засобів у зарубіжній і вітчизняній практиці (таблиця 1.23) [94].

Таблиця 1.23 – Порівняння завдань аудиторської перевірки основних засобів на міжнародному та вітчизняному просторі

Завдання аудиту основних засобів	
Зарубіжний досвід	Вітчизняний досвід
1	2
Перевірка належності основних засобів, записаних на рахунках компанії або ці засоби орендовані нею	Перевірка відображення основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку
Перевірка правильності відображення первісної вартості основних засобів	Перевірка правильності відображення первісної вартості основних засобів у формах звітності підприємства
Перевірка правильного застосування методів амортизації по всім групам основних засобів	Перевірка правильності розрахунку амортизаційних сум і віднесення їх на собівартість продукції
Правильність віднесення засобів до основних	Правильність віднесення до основних засобів, що знаходяться на балансі підприємства
Перевірка правильності обліку основних засобів після їх покупки	Встановлення правильності своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття
Перевірка правильності визначення вартості майна, яке передано під заставу, в якості додаткового забезпечення	Перевірка наявності на підприємстві «експертної оцінки» вартості майна, яке передано під заставу, в якості додаткового забезпечення

Щодо предметної області аудиту операцій з основними засобами, то Ф.Ф. Бутинець вважає, що предметом аудиту операцій з основними засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів, а також відносини, що виникають при цьому всередині підприємства та за його межами [91].

Кулаковська Л.П. та Піча Ю.В. висказують думку, що предмет аудиторського дослідження охоплює всю інформацію, що стосується основних засобів, враховуючи і ту, яка виходить за межі бухгалтерського обліку і фінансової звітності [4]. Основні джерела інформації для аудиту основних засобів представлено на рисунку 1.6 [34].

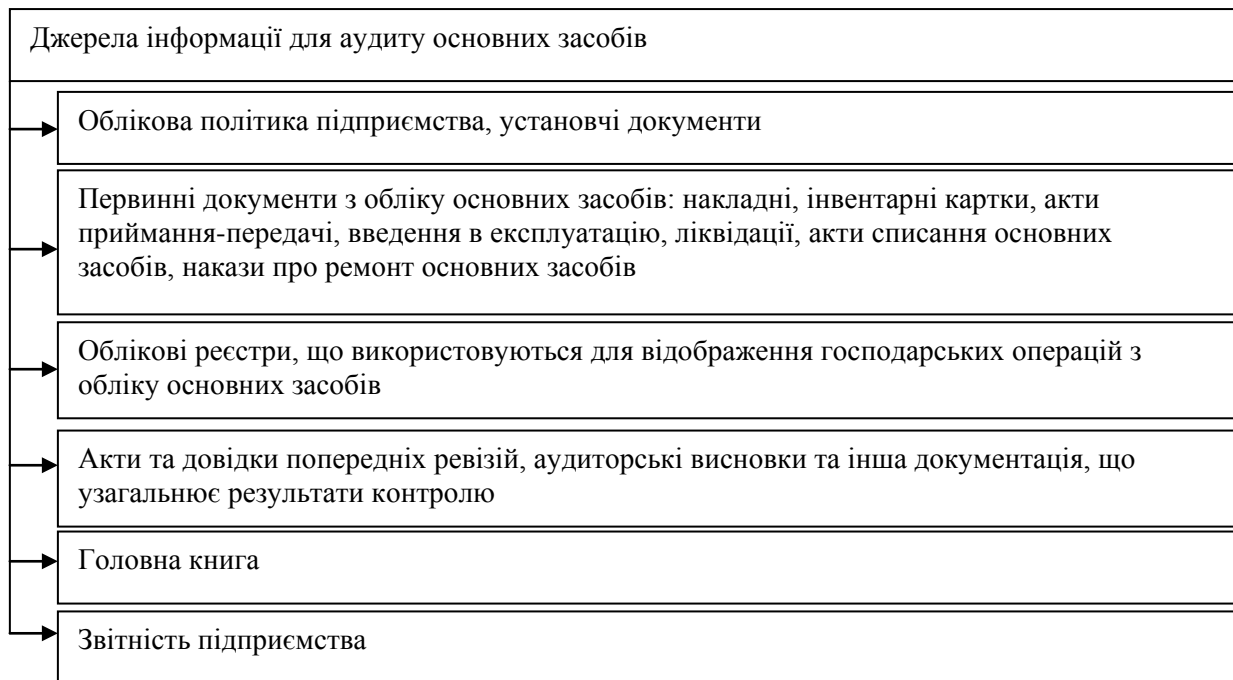

Рисунок 1.6 – Основні джерела інформації для аудиту основних засобів

До об'єктів аудиту основних засобів відносять: групи основних засобів; їх первинну і залишкову вартість; правильність документального оформлення операцій, пов'язаних з придбанням, виготовленням, рухом і вибуттям основних засобів; стан оперативного, інвентарного, аналітичного і синтетичного обліку; амортизацію та індексацію основних засобів; операції з капітального ремонту, технічного переобладнання, модернізації та реконструкції основних засобів; інформацію про порушення ведення обліку, нестачі, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів, постановках правоохоронних органів [36].

Основними методами, які використовуються при аудиті основних засобів, є інвентаризація, контрольні обміри, логічна перевірка, повторне виконання, запити [35].

Найтипівішими помилками, які можна встановити при аудиті основних засобів є:

- неправильно оцінена балансова вартість основних засобів;
- несвоєчасне оприбуткування основних засобів, що надійшли;

- відсутність оформлених документів щодо матеріально-відповідальних осіб;
- відсутність інвентарних номерів на основних засобах;
- помилки у нарахуванні амортизації основних засобів [60].

В аудиті використовуються різні процедури, а саме перевірка, спостереження, обчислення, аналітичні процедури. При цьому аудиторська перевірка проводиться за бажанням керівника підприємства або відповідного державного органу, який вважає за потрібне провести таку перевірку. Ця процедура виконується аудиторами або аудиторськими фірмами, які діють на основі Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародних стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів та інших нормативно-правових актів, які стосуються конкретного виду аудиторських перевірок [2; 13]. Зокрема, аудиторська перевірка основних засобів дає можливість об'єктивно оцінити їх стан, ефективність використання, правильність документального оформлення операцій стосовно надходження, переміщення, ліквідації, списання. Загалом завдяки проведенню такої аудиторської процедури встановлюються наявність, збереження, утримання та використання основних засобів, тобто доказ їх фактичного існування [53].

Дослідження об'єктів внутрішнього аудиту здійснюється за допомогою загальнонаукових методів та спеціальних прийомів. Під час проведення аудиту основних засобів використовується такий прийом, як запит, що є пошуком фінансової та нефінансової інформації від обізнаних осіб як у самого суб'єкта господарювання, так і за його межами. Загалом аналітичні процедури є оцінкою фінансової інформації через аналіз правдоподібного взаємозв'язку між фінансовими та нефінансовими даними [60].

Не можна не зазначити, що трактування основних засобів як базису необоротних матеріальних активів підприємства та їх класифікація надаються Податковим кодексом України, Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та Міжнародним

стандартом обліку основних засобів 16 «Основні засоби». При цьому окремо виділяються такі їх характеристики, як вартісна (вартість об'єкта перевищує 20 000 грн.); мета використання (для використання в господарській діяльності); строк корисного використання (більше одного року або операційного циклу, якщо він більше одного року) [75].

З урахуванням основних характеристик та важливих особливостей здійснюється внутрішній аудит основних засобів, який спрямовується на вирішення завдань, переважно пов'язаних з:

- правильністю відображення в обліку надходження, наявності та вибуття (ліквідації) основних засобів;
- перевіркою організації відповідного зберігання, охорони, попередження псування тощо;
- формуванням первісної вартості основних засобів за складовими частинами;
- дотриманням вимог щодо документального оформлення операцій в бухгалтерському обліку;
- доцільністю застосування методів амортизації;
- дотриманням встановлених підприємством норм нарахування амортизації;
- виявленям неліквідних або непридатних у подальшому використанні основних засобів;
- перевіркою правильності розкриття інформації в облікових регістрах та формах фінансової звітності;
- проведенням аналізу забезпеченості та ефективності використання основних засобів;
- розробленням рекомендацій стосовно підвищення ефективності управління основними засобами тощо [85].

Джерелами найбільш повної інформації для здійснення аудиту основних засобів слід вважати нормативні документи, що регламентують вимоги до обліку основних засобів; наказ про облікову політику

підприємства; розпорядчі документи керівника підприємства стосовно руху основних засобів; установчі документи (статут, засновницький договір); первинні документи з обліку основних засобів; реєстри синтетичного й аналітичного обліку по рахунках 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», 41 «Капітал у дооцінках», 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал», 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», 74 «Інші доходи», 91 «Загальноновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності»; акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю, а також іншу документацію, що узагальнює результати контролю; контракти, угоди про оренду, страхові поліси, кошториси, плани ремонтів основних засобів; фінансову та статистичну звітність; відповіді на запити аудитора, дані первинних документів тощо [89].

Загалом план аудиторської перевірки основних засобів – це аудиторський документ, який має вигляд таблиці й містить перелік аудиторських процедур, що мають бути проведені під час внутрішнього аудиту на основі оцінювання системи внутрішнього контролю за допомогою анкетування й опитування співробітників підприємства [44].

Стратегія проведення внутрішнього аудиту основних засобів розроблюється виходячи із норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». На підготовчій стадії внутрішнього аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства [85].

З метою оцінки внутрішнього контролю основних засобів аудитор проводить тестування, у процесі якого з'ясовує такі питання:

- наявність на підприємстві основних засобів (власних, в ремонті, переданих в оренду, орендованих тощо);
- порядок присвоєння кожному об'єкту основних засобів у момент надходження на підприємство відповідного інвентарного номера;
- порядок і повнота виписки інвентарних карток;

- чи проставляються інвентарні номери у первинних документах з обліку об'єктів основних засобів;
- збереження первинних документи з обліку об'єктів основних засобів у бухгалтерії;
- порядок ведення аналітичного обліку основних засобів;
- наявність договорів про повну матеріальну відповідальність з особами, які відповідають за збереження основних засобів;
- наявність на підприємстві спеціальної постійно діючої комісії для оперативного вирішення проблем, пов'язаних з використанням та обліком руху основних засобів;
- правильність проведення класифікації основних засобів;
- чи проводилась інвентаризація основних засобів при встановленні фактів зловживань, крадіжок, псування; за приписом судово-слідчих органів; при консервації основних засобів; при зміні матеріально відповідальної особи; перед складанням річного бухгалтерського звіту; при зміні керівництва підприємства; перед проведенням переоцінки;
- чи підлягають інвентаризації зі складанням окремого опису основні засоби, що є в оренді або на зберіганні:
- чи проводиться збирання та аналіз даних про об'єкти основних засобів, щодо яких планується переоцінка та визначення їх справедливої вартості;
- ведення на підприємстві аналітичного обліку переоцінки основних засобів з відображенням даних в аналітичному обліку;
- зміна методів нарахування амортизації основних засобів протягом поточного періоду;
- чи призупиняється нарахування амортизації основних засобів на період перебування об'єкта на реконструкції, модернізації, добудові, дообладнанні, консервації;
- наявність у складі основних засобів повністю зношених основних засобів;

- наявність у складі основних засобів, щодо яких існують судові позови;

- наявність у складі основних засобів, які передані під заставу;

- інші питання, обумовлені завданнями внутрішнього аудиту [29].

При ознайомленні з діяльністю підприємства проводиться перевірка облікової політики. Під час неї критеріями оцінки будуть виступати, у першу чергу, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 7 «Основні засоби» [3; 21].

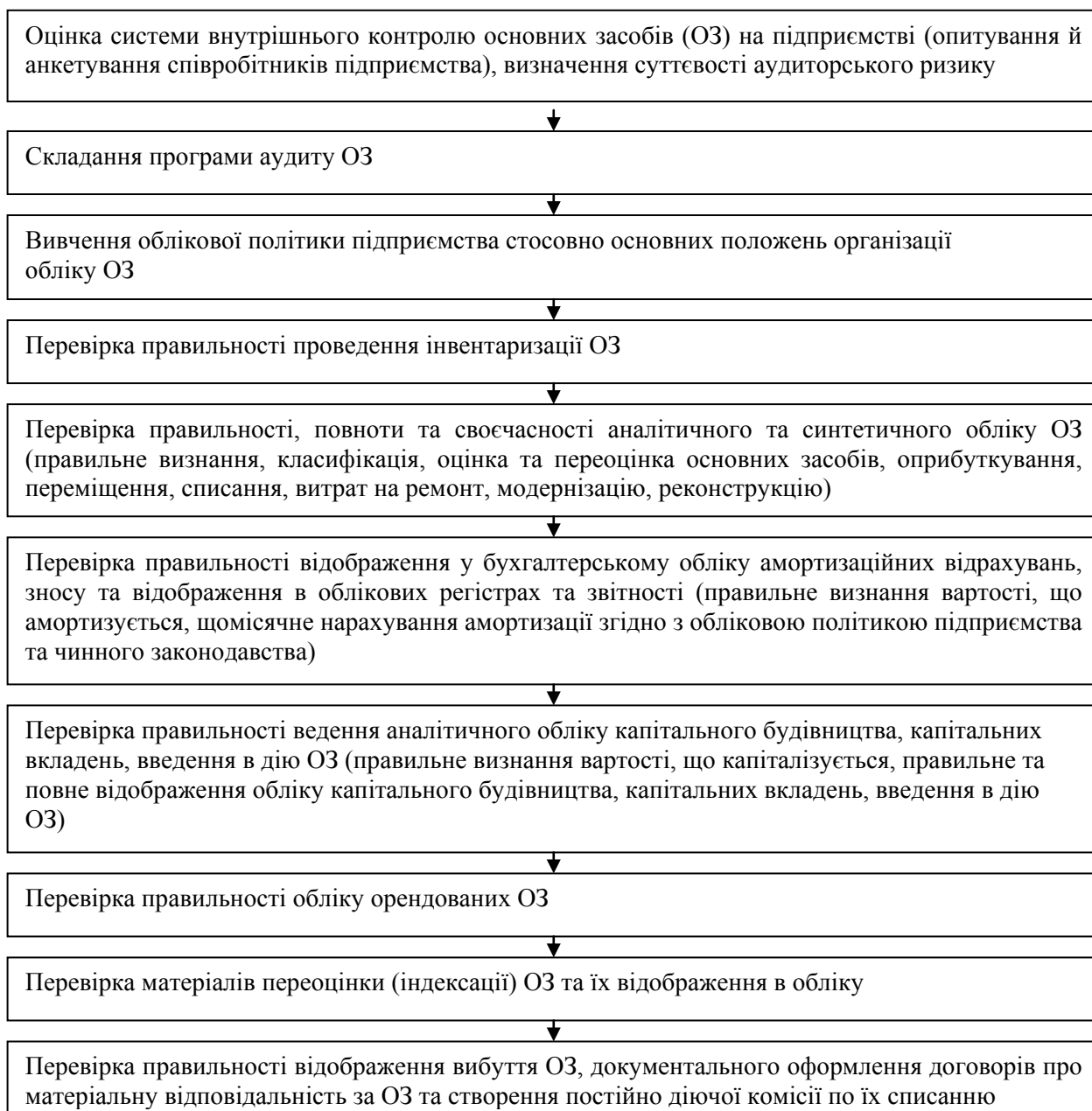

Рисунок 1.7 – План (стратегія) послідовності проведення внутрішнього аудиту операцій з обліку основних засобів

Зокрема необхідно встановити відповідність визнання, класифікації, оцінки, переоцінки, нарахування амортизації нормам вищеназваних документів.

Повноту і своєчасність оприбуткування перевіряють шляхом порівняння дати оприбуткування за рахунком 10 «Основні засоби» з датами, вказаними в первинних документах [35].

Крім того, методика внутрішнього аудиту основних засобів передбачає здійснення процедур, наведених нижче [35].

1) перевірка наявності первинної документації за всіма господарськими операціями з основними засобами;

2) перевірка наявності документів на придбання (виготовлення), продаж (передачу) основних засобів;

3) перевірка санкціонування операцій з основними засобами;

4) перевірка обґрунтованості і достовірності відображення в обліку витрат на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів;

5) перевірка правильності розрахунку індексу переоцінки основних засобів, а також документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінок основних засобів;

6) перевірка правильності нарахування амортизації основних засобів та її віднесення на відповідні рахунки витрат;

7) виявлення об'єктів основних засобів, за якими не нараховується амортизація, а також повністю амортизованих об'єктів основних засобів, які є в експлуатації, але амортизація на них не нараховується; які не експлуатуються, але амортизація на них продовжує нараховуватись [27];

8) перевірка ліквідації основних засобів у зв'язку з їх повним зносом або непридатністю для подальшої експлуатації;

9) перевірка своєчасності відображення в обліку вибуття основних засобів;

10) перевірка правильності відображення в обліку операцій з основними засобами, які мають нульову вартість і можуть принести економічну вигоду [44].

Типовими порушеннями в обліку руху основних засобів є такі:

- недотримання в наказі про облікову політику вимог чинного законодавства щодо обліку основних засобів;
- неповнота заповнення первинних документів з обліку руху основних засобів або їх відсутність;
- відсутність інвентарного обліку основних засобів;
- порушення порядку проведення інвентаризації основних засобів та відображення її результатів в обліку;
- невірна оцінка основних засобів;
- необґрунтоване списання основних засобів;
- помилки під час проведення переоцінки основних засобів;
- невірне нарахування амортизації основних засобів та її віднесення на об'єкти обліку;
- невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку тощо [52].

Отже, основними засобами відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» є матеріальні активи, які підприємство/установа утримує для використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Податковий кодекс України додає вартісний показник, вартість яких перевищує 20000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк.

Первинними документами документування основних засобів є форми ОЗ-1 Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, ОЗ-3 Акт списання основних засобів, ОЗ-6 Інвентарна картка обліку основних засобів, ОЗ-7 Опис інвентарних карток з обліку основних засобів та інші.

Облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» є активним балансовим рахунком для обліку господарських засобів. За дебетом рахунка обліковують надходження, поліпшення та дооцінку основних

засобів. За кредитом рахунка обліковують вибуття, часткову ліквідацію та уцінку об'єктів основних засобів. Витрати, понесені підприємством у зв'язку із придбанням необоротних активів, – це капітальні інвестиції підприємства. Капітальні інвестиції обліковують на активному рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Мета аудиту полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

2 ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВ «ЗАВОД СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ «МОТОР СІЧ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є юридичною особою згідно із законодавством України, має відокремлене майно, самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, круглу печатку із своїм найменуванням, інші реквізити. Підприємство діє на умовах самокупності і самофінансування. Всі витрати підприємство покриває за рахунок власних доходів.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» засноване на підставі рішення загальних зборів 31.10.2006 року шляхом виходу дочірнього підприємства ПАТ «Мотор січ» зі складу компанії та реорганізовано в товариство з обмеженою відповідальністю. Зареєстровано виконавчим комітетом Запорізької міської ради 07.11.2007 року, свідоцтво про реєстрацію № 027463.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Запорізький завод споживчих товарів «Мотор січ» є товаровиробником з приватною формою власності.

Підприємство самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво та реалізацію, на власний розсуд підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, в тому числі зовнішньоекономічній. Відповідно до статуту має право займатися господарською діяльністю, виходячи з цілей і завдань, укладати договори з іншими суб'єктами підприємницької діяльності, нести відповідальність стосовно до власних обов'язків

Філій та представництв ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» не має. Діяльність підприємства регулюється статутом, наказом про облікову політику, а також іншими нормативними документами і законодавчими актами. Відповідно до

діючого законодавства забезпечує соціальний розвиток і стимулювання працівників за рахунок накопичених засобів, повністю відповідає за результати фінансово-господарської діяльності і виконання покладених на себе обов'язків перед постачальниками і споживачами, бюджетом, банком, а також перед трудовим колективом. Головні реквізити наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Реквізити ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Реквізити	Данні підприємства
1	2
Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «Запорізький завод споживчих товарів «Мотор січ»
Скорочене найменування	ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код за ЄДРПОУ	34718013
ПІН	347180108304
Місцезнаходження	Україна, 69068, Запорізька обл., місто Запоріжжя, Шевченківський район, проспект Моторобудівників, будинок 64
Міжміський код та телефон	+ (380-61) 7204965
Електронна пошта	E-mail: zzstmotor@ukr.net
Номер свідоцтва про державну реєстрацію та дата видачі свідоцтва про державну реєстрацію	Свідоцтво про державну реєстрацію Серія А00 № 027463, номер запису про включення відомостей про юридичну особу до ЄДР 07.11.2006 р.1 102 120 0000 000002
Види діяльності за КВЕД згідно з довідкою №130095 від 11.11.2006 р.	25.23.14.700 Ставні, жалюзі навеси та аналогічні вироби та деталі з пластмаси 28.51.1 Послуги з покриття металів 28.63.1 Замки та засуви 28.63.12 Замки для будівель 28.63.14 Засуви
Дата і номер державної реєстрації	31.10.2006р.№11037770008015963 зареєстроване виконавчим комітетом Запорізької міської ради

На ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» виробничі, трудові та економічні стосунки трудового колективу з адміністрацією, питання охорони праці та соціального розвитку регулюються колективним договором.

Джерелом формування фінансових ресурсів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є прибуток, амортизаційні відрахування, кошти, одержані від продажу та інших надходжень.

Майно ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» сформоване за рахунок грошових внесків засновника та доходів, отриманих від реалізації виготовленої продукції, товарів та наданих послуг.

Майно ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» складають основні фонди і оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в балансі підприємства.

Джерелами формування майна ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є:

- грошові і майнові внески засновників;
- доходи, одержані від господарської діяльності, реалізації продукції і послуг;
- доходи від акцій, цінних паперів, депозитних внесків і внесків в капітал інших підприємств;
- кредити банків і інших кредитних організацій;
- інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» здійснює облік всієї своєї діяльності, контроль за ходом виробництва продукції і послуг, веде оперативний бухгалтерський облік і статистичну звітність в порядку встановленому законодавством.

Головна мета, з якою було створено товариство, – отримання прибутку шляхом найбільш повного задоволення потреб громадян, підприємств у товарах та послугах, які надає Товариство.

Головною метою діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»: є спеціалізація по виробництву поковок для виготовлення напівфабрикатів для зборки замків, виробництво побутових замків, виробництва і надання послуг з установки метало-пластикових вікон, їх реалізація та здійснення інших видів діяльності з метою отримання прибутку. Іншими видами економічної діяльності підприємства є виготовлення віконниць, жалюзі і аналогічних виробів та деталей з пластмас, а також реалізація покупних товарів .

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» пропонує побутові замки з логотипом «Мотор січ» та широкий асортимент метало пластикових вікон з одночасним демонтажем старих вікон та установкою нових.

Місце розташування підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»: Україна, м. Запоріжжя, проспект Моторобудівників, 64.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» має замкнутий цикл виробництва побутових замків, штамповок з підготовкою виробництва (проекування та виготовлення штапового оснащення) та термічною обробкою. Для цього ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» має власний парк різноманітних верстатів та пресів, які дозволяють виготовляти власні комплектуючі для виробництва замків.

Для ремонту технологічного обладнання є ремонтно-механічна дільниця, оснащена парком металоріжучого обладнання. Інформацію по обладнанню ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Загальна характеристика обладнання ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Найменування	Призначення	Вартість, грн.	Кількість, шт.	Початкова вартість з урахуванням переоцінки	Ступінь зносу, стан робочий
1	2	3	4	5	6
Токарно - гвинторізний верстат	Металообробне	2612,00	4	2612,00	Р
Вертикально - фрезерний верстат	Металообробне	17750,48	2	17750,48	Р
Вертикально - свердлильний верстат	Металообробне	4223,64	5	4223,64	Р
Токарно-револьверний верстат	Металообробне	18000	2	18000	Р
Токарно-винторізний верстат	Металообробне	6366,57	4	6366,57	Р
Зварювальний напівавтомат верстат	Металообробне	5204,55	4	5204,55	Р
Електрозварювальний апарат	Металообробне	5412,2	3	5412,2	Р
Відривний верстат 2-головий	Металообробне	4826,7	2	4826,7	Р
Пневмошуроповерт стаціонарний	Металообробне	3814,5	2	3814,5	Р

Структура ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» має тісні зв'язки з її елементами: ланками управління на кожному рівні, цілями, функціями, процесом управління, чисельним і професійно-кваліфікаційним складом працівників, ступенем централізації і децентралізації функцій управління, інформаційними зв'язками. В рамках організаційної структури відбувається рух потоків інформації і прийняття управлінських рішень для всіх рівнів організації.

Директор ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» очолює підприємство, здійснює керівництво підприємством в цілому, репрезентує його в будь-яких організаціях, розпоряджається в межах чинного законодавства майном підприємства; укладає договори, відкриває рахунки в банку.

Головний інженер ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є першим заступником директора. Він керує розробками, відповідає за вдосконалення техніки і технологій виробництва. До його обов'язків входить технічно підготовка та обслуговування виробництва, розробка заходів для підвищення якості продукції і дотримання технологічної дисципліни.

Головний механік ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» забезпечує безперервну роботу обладнання, систем центрального опалення, гарячого та холодного водопостачання, каналізації, вентиляції та відповідає за максимальне продовження строків їх використання. Очолює енергомеханічний цех та бюро інструментального господарства.

Головний енергетик ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відповідає за надійне і безперебійне забезпечення підприємства електроенергією. Заступник головного механіка підприємства. Здійснює безперервне забезпечення підприємства, його підрозділів і робочих місць усіма видами енергії з дотриманням установлених для неї параметрів напруги, тиску, температури та ін.; організує раціональне використання енергетичного устаткування, його ремонт і обслуговування; контролює ефективне використання й ощадлива витрата в процесі виробництва всіх видів енергії.

Головний економіст – очолює економічну службу ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Підпорядковані йому відділи займаються питаннями фінансів, заробітної плати, організації праці; здійснюють контроль за виконанням планових завдань.

Головний бухгалтер ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» безпосередньо підпорядкований директору підприємства. Очолює роботу бухгалтерії . Відповідає за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та забезпечує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, правильністю нарахування та своєчасного перерахування податків до Державного бюджету, складанням бухгалтерської та податкової звітності.

Начальник з виробництва ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» забезпечує виконання планів підприємства, з цією метою начальник виробництва та підпорядкований йому виробничий відділ розробляють оперативні плани випуску продукції для кожного цеху; здійснюють контроль і регулювання виробничого процесу.

Заступник директора з комерційних питань ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» керує відділами збуту і маркетингу, які здійснюють маркетингові функції: вивчення попиту, ринків збуту, реклами. Заступник директора з господарських питань ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» керує службою МТЗ та складським господарством.

Служба матеріально-технічного забезпечення ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відповідає за своєчасну організацію та постачання усіх необхідних матеріальних ресурсів в цеха. Бюро інструментального господарства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» забезпечує своєчасно та безперервно цехи та робочі місця якісним технологічним оснащенням та інструментом, заточує й відновляє інструмент, ремонтує його у разі необхідності.

Інженер з охорони праці ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» здійснює контроль за додержанням у підрозділах підприємства правил, норм та положень з охорони праці.

Канцелярія ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» забезпечує реалізацію діловодства на підприємстві, тобто приймання вхідної документації, її реєстрацію, облік, розподіл; організацію внутрішнього документообігу, відправлення та збереження документації.

Відділ кадрів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» здійснює прийом та звільнення працівників. Ведення та зберігання особових справ робітників.

Відділ технічного контролю ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» підпорядкований безпосередньо директору. Виконує функції контролю якості продукції, запобігання браку, розробки і впровадження систем управління якістю.

Загальна характеристика виробництва ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» складається з основних двох компонентів: виробництва метало-пластикових вікон та виробництво побутових замків.

Виробництво метало-пластикових вікон – технологічний регламент після отримання заказу, основним покупцем вікон є АТ «Мотор січ» для власних потреб підприємства і лише 1,5% це закази інших осіб, як підприємств так і приватних осіб.

Технологічним процесом на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є сукупність операцій з використання сировини і матеріалів і виготовлення готової продукції. Кожен технологічний процес можна поділити на типові технологічні ланцюги або операції і подати як технологічну схему. Короткий опис технологічного процесу за видами продукції наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Технологічний процес за видами продукції ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ операції	Найменування робіт
1	2
Технологічний процес виробництва металопластикових вікон	
1	Підготовка ескізу вікна за наданими мірками
2	Комп'ютерна обробка даних
3	Нарізка профілю та арматури згідно нормативів заказу
4	Фрезування дренажних заглибин та імпоста
5	Виготовлення пазів і отворів під фурнітуру
6	Зварювання та зачистка кутів
7	Встановлення фурнітури
8	Встановлення склопакетів

Продовження таблиці 2.3

1	2
9	Перевірка якості, тестування
Технологічний процес виробництва побутових замків	
1	Підготовка «болванок» для виробництва замків
2	Холодна штамповка, зварювання и механічна обробка замкових коробок и механізмів захисту
3	Оздоблювальне виробництво замкової фурнітури (автомат. та ручне полірування)
4	Вакуумне покриття нітридами цирконія та титана
5	Покриття порошковими красками
6	Зборка та нанесення маркування
7	Запікання виробу в високотемпературній камері
8	Перевірка якості, тестування
9	Пакування продукції в індивідуальну упаковку блістер та картонну тару

Сировина та матеріали ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» переважно покупні. Підприємство тісно співпрацює з рядом вітчизняних фірм інформація про них представлена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні постачальники комплектуючих, сировини та матеріалів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Назва та місце розташування підприємства - постачальника	Сировина та матеріали що постачаються	Обсяги поставки у 2018 р. в по 2020 р. натурі та вартості	Умови закупівлі сировини та матеріалів (грн., ін.. валюта ,бартер та ін..)
1	2	3	4
ПАТ «Мотор січ»	Напівфабрикати ливарного виробництва остов замка	2018р. -500 т. 2019р. – 420 т 2020р.- 460 т.	Договір поставки № 008224 від 01.01.2020 валюта – гривня
ПП «ІндастріалБуд» Україна Київ, вул. Куренівська, 18, 301 А	Порошкова фарба «Element» для замків	2018р. -540 ц. 2019р. – 490 ц. 2020р.- 380 ц.	Договір поставки № 10224 від 18.01.2020 валюта – гривня
ТОВ «Salamander Industrie-Produkte» Україна Київ вул. Оболонська набережна, буд. 7, корпус 5, офіс 22	Профіль для метало пластикових вікон	2018р. – 530 м ³ 2019р. -620 м ³ 2020р.- 410 м ³	Договір поставки № 005844 від 02.02.2020 валюта – гривня
ПП «Екоглас» Україна Харків пер. Монгольський 6/1	Скло для склопакетів	2020р.-3000 м ²	Договір поставки № 025889 від 22.02.2020 валюта – гривня
ТОВ «Альдарт» Україна Запоріжжя, вул. Рекордна, 23	Фурнітура (поворотні механізми для вікон)	2019р – 3580 шт. 2020р. 2750 шт.	Договір поставки № 075842 від 10.01.2020 валюта – гривня

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
ТОВ «КОЙЛБОКС» Україна Запоріжжя вул. Волгоградська 26А/5	Транспортні послуги, перевозка вантажів	2020р. 1800 т.	Договір поставки № 008721 від 17.03.2020 валюта – гривня
ПП «Гінас» Україна Одеса, вул. Кутузова 89А/55	Тара для пакування замків	2018р. –5900 шт. 2019р. -4750 шт. 2020р.- 4110 шт.	Договір поставки № 009728 від 14.02.2020 валюта – гривня

Інформація про ринок збуту ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» представлено з урахуванням результатів дослідження ринку (потенційні потреби в даній продукції, її конкурентоспроможність, внутрішня чи зовнішня спрямованість та ін.).

При вивченні ринку, першочергова увага приділяється продукції яка випускається серійно і дає можливість при відносно менших затратах отримати значні обсяги виробництва. До такої продукції і належать побутові замки.

При вивченні конкурентного середовища можна дійти висновку, що підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» не має конкурентів серед виробників побутових замків, оскільки найближчим конкурентом був Сімферопольський завод, то в зв'язку з анексією АРК на ринку побутових замків зостався лише ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» в середньому ціновому сегменті, китайські замки в дешевому сегменті та італійські в дорогому. На сьогоднішній день ТОВ «ЗЗСТ» Мотор січ» не має виходу на європейський ринок, крім цього експорту також не має з 30% експортних поставок в Росію вони скоротились до 0%. Тому ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» працює виключно на внутрішньому ринку крупно оптовими партіями.

Стосовно конкуренції на ринку метало пластикових вікон можна зробити висновок, що ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» зайняв сектор ринку по виготовленню склопакетів для виробничих приміщень. Переважно виробництво орієнтовано на АТ «Мотор січ», на інші замовлення припадає близько 1,5%.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» тісно співпрацює з торгівельною мережею ТОВ «Епіцентр», яка закупає великі партії побутових замків виробництва ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» та ПП «Аріка».

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за рік приблизно випускає до 22000 шт. замків в місяць та до 1000 шт. вікон, приблизний оборот складає 20 млн. грн.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» з 01.04.2017 року використовує прямолінійний метод нарахування амортизації, до цього періоду використовувався податковий метод.

Прямолінійний метод амортизації, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів.

Цей метод відрізняється легкістю розрахунку, оскільки вартість об'єкта основних засобів списується рівними частинами протягом усього строку його експлуатації.

На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» окрім загальної організації підприємства існує ще організаційна структура бухгалтерської служби.

Бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства, процес реєстрації, накопичення, узагальнення та збереження інформації про діяльність підприємства ведеться безперервно від створення юридичної особи. На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» існують два обов'язкові види обліку: бухгалтерський і податковий, також на підприємстві існує третій вид обліку – управлінський. Це система збору та аналізу даних про фінансово-господарську діяльність компанії, орієнтована на потреби вищого керівництва і власників компанії (збільшення прибутку). Результати цього обліку призначені тільки для внутрішнього користування. Кожна компанія розробляє систему управлінського обліку, виходячи із власних потреб і специфіки роботи.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форму його організації, а саме створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві введено в штат підприємства бухгалтера і створена бухгалтерська служба з трьох відділів на чолі з головним бухгалтером. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, схоронність оброблених документів, реєстрів і звітності протягом установленого терміну, але не менш трьох років, несе керівник підприємства і головний бухгалтер.

Головний бухгалтер або особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у строки, фінансової звітності;

- організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства;

- забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у підрозділах підприємства;

- організує та розробляє методологію ведення управлінського обліку.

Головний бухгалтер ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і надання у встановлений термін фінансової звітності; організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, зв'язаних з нестачею і відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Заступник головного бухгалтера ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності і контроль за економним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, збереженням власності підприємства. Формує відповідно до законодавства про бухгалтерський облік облікову політику, виходячи із структури і особливостей діяльності підприємства, необхідності забезпечення його фінансової стійкості. Очолює роботу з підготовки та прийняття робочого плану рахунків, форм первинних облікових документів, застосовуваних для оформлення господарських операцій, по яких не передбачені типові форми, розробки форм документів внутрішньої бухгалтерської звітності, а також забезпечення порядку проведення інвентаризацій, контролю за проведенням господарських операцій, дотримання технології обробки бухгалтерської інформації і порядку документообігу. Організує облік майна, зобов'язань і господарських операцій, що надходять основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів, своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з їх рухом, облік витрат виробництва і обігу, виконання кошторисів витрат, реалізації продукції, виконання робіт (послуг), результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства, а також фінансових, розрахункових і кредитних операцій. Здійснює контроль за дотриманням порядку оформлення первинних та бухгалтерських документів, розрахунків і платіжних зобов'язань, витрат фонду заробітної плати, за встановленням посадових окладів працівникам підприємства, проведенням інвентаризацій основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів, перевірок організації бухгалтерського обліку і звітності, а також документальних ревізій у підрозділах підприємства. Вживає заходів щодо попередження нестач, незаконного витрачання грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей, порушень фінансового та господарського законодавства. Бере участь в оформленні матеріалів щодо нестач і розкраданням грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей, контролює

передачу в необхідних випадках цих матеріалів у слідчі і судові органи. Керує працівниками бухгалтерії.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» самостійно визначає облікову політику; обирає форму бухгалтерського обліку як визначену систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації й узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних принципів і з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних; розробляє систему і форми внутрішньогосподарського обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів; затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку. Керівник підприємства створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського, забезпечує неухильне виконання всіма підрозділами, службами і працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера по дотриманню порядку оформлення і передачі для обліку первинних документів.

Бухгалтерія, як структурний підрозділ підприємства, складова частина адміністрації тісно взаємопов'язана з усіма виробничими підрозділами і службами підприємства. Взаємовідносини бухгалтерії з оперативно відокремленими підрозділами підприємства полягають в тому, що перша отримує від них потрібну для обліку і контролю документацію і, в свою чергу, забезпечує їх економічною інформацією про результати їхньої роботи.

Важливою передумовою раціональної організації обліку на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є правильний вибір форми організації. Головний бухгалтер визначає структуру облікового апарату та розподіл обов'язків між окремими працівниками.

Бухгалтерія підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» має такі відділи (сектори):

- фінансово-розрахунковий, який здійснює облік коштів у касі і банку, розрахункових і кредитних операцій, підзвітних сум та контролює

додержання платіжної дисципліни; праці і заробітної плати, який здійснює облік виробітку і розрахунків по заробітній платі, облік розрахунків з депонентами, по податках, з органами соціального страхування, а також складає звітність по праці, фонду її оплати;

- матеріального обліку, який веде облік оборотних активів і запасів, веде розрахунки з постачальниками, контролює стан складського обліку, здійснює інвентаризацію та складає встановлену звітність;

- готової продукції та її реалізації, який веде облік надходження готової продукції на склади підприємства, її відвантаження і реалізацію, веде розрахунки з покупцями та замовниками та складає звітність про обсяги реалізації.

Бухгалтерія цехів – це структурний підрозділ підприємства, підзвітний головній бухгалтерії, має в складі бухгалтерів – матеріалістів, які ведуть облік матеріалів витрачених на виробництво продукції.

Таким чином, організаційна структура на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» спрямована на розподіл завдань по відділам і підрозділам підприємства, має безпосередній вплив на реалізацію стратегії підприємства з метою отримання високих фінансових результатів. Структура облікового апарату тісно пов'язана з розподілом обов'язків між конкретними обліковими працівниками. Функції кожного облікового працівника, його обов'язки, відповідальність і права визначаються службовими характеристиками та посадовими інструкціями. Це дає змогу уникнути знеособлення у виконанні облікових робіт, створює умови для злагодженої і планомірної роботи облікового апарату, одержання своєчасної і якісної економічної інформації, необхідної для потреб управління підприємством. Розподіл обов'язків між конкретними виконавцями є прерогативою головного бухгалтера, який призначається на посаду і звільняється з посади власником (керівником) підприємства. За функціональними обов'язками працівники, зайняті обліком і звітністю підпорядковуються головному бухгалтеру і призначаються керівником підприємства з погодженням головного бухгалтера. Він

встановлює для кожного облікового працівника службові обов'язки і контролює їх виконання. Більш детально розглянемо відділ матеріального обліку оскільки саме цей відділ веде облік основних засобів. У відділі працює два робітники: старший бухгалтер, який безпосередньо керує роботою відділу та бухгалтер-матеріаліст. Старший бухгалтер складає всю необхідну документацію та звітує перед вищим керівництвом. Старший бухгалтер матеріального обліку веде облік необоротних активів, веде розрахунки з постачальниками, контролює стан складського обліку, складає встановлену звітність (рах.10, 11, 36, 63). Бухгалтер – матеріаліст контролює рух товарно-матеріальних цінностей (приход та списання), проводить звірку залишків ТМЦ, відображає рух ТМЦ на рахунках бухгалтерського обліку (рах. 20, 22, 23, 25, 26, 28).

За умови сформованої структури бухгалтерського апарату підприємства та розподілу обов'язків між окремими його працівниками організовується документообіг, тобто шлях проходження документа від його складання до здачі в архів. У графіку документообігу вказується призначення документа, хто і коли його складає, хто підписує, які показники контролює, коли і кому передає та наступне використання цього документа. Графік документообігу затверджує головний бухгалтер, який і здійснює контроль за його дотриманням.

В залежності від конкретних умов діяльності підприємства, обсягу облікової інформації, рівня її автоматизації, наявності кваліфікованих кадрів головний бухгалтер обирає доцільну форму ведення бухгалтерського обліку, яка забезпечувала б ефективне здійснення облікового процесу з мінімальними витратами. Завершальним станом організації бухгалтерського обліку є встановлення складу і обсягу оперативної, бухгалтерської, управлінської і статистичної звітності відповідно до строків подання.

Отже, на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» обліковий процес будується за принципами його часткової централізації, оскільки крім бухгалтерії підприємства в цеху є бухгалтер який веде облік саме цеха. Обліковий

процес включає документальне оформлення проведених операцій, обробка та групування первинних документів стосовно руху запасів, розрахунків з оплати праці тощо. Згруповані та зведені дані у вигляді звітів у встановлені терміни надходять у центральну бухгалтерію, де ретельно перевіряються відображаються в системі синтетичного і аналітичного обліку.

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» має розвинену базу як постачальників так і клієнтів. Для обліку амортизації використовує прямолінійний метод нарахування амортизації.

2.2 Облік та оподаткування основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Організація бухгалтерського обліку ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» – це комплекс заходів власника по створенню, постійному впорядкуванню та удосконаленню системи бухгалтерського обліку, з метою забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

На підприємстві комплексна автоматизація обліково-аналітичних робіт, організації на підприємствах АРМ бухгалтера на основі сучасних ЕОМ і комп'ютерних технологій. Бухгалтерія використовує такі програмні продукти як «1С: Підприємство 7.7», «М.Е.Doc.IS», «Microsoft Office»

Набір програм «1С: Підприємство 7.7» є універсальною програмою автоматизації діяльності підприємства, яка використовується для будь-яких розрізів економічної діяльності підприємства, в тому числі й різних ділянок бухгалтерського обліку. Програма «1С: Підприємство 7.7» має компонентну структуру.

Застосування автоматизованої форми бухгалтерського обліку дозволяє прискорити обробку облікової інформації та передачу її за всіма напрямками.

Бухгалтерія ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовує програму для ведення наступних розділів обліку:

- облік основних засобів та нематеріальних активів;
- облік операцій по банку і касі;

- облік матеріалів та МШП;
- облік товарів, послуг та виробництво продукції;
- облік взаєморозрахунків з підприємствами, дебіторами, кредиторами, з підзвітними особами;
- облік розрахунків по заробітній платі;
- облік розрахунків з бюджетом.

1С:Бухгалтерія включає набір стандартних звітів, що дають змогу бухгалтеру одержати інформацію за довільний період, у різних розрізах і з необхідним ступенем деталізації. Програма за даними синтетичного обліку формує такі звіти: оборотно-сальдову відомість, шахову відомість, Головну книгу, журнал і відомість за рахунком, аналіз рахунка – за період і за датами, картку рахунка, а також звіти з аналітичного обліку: оборотно-сальдову відомість за рахунком у розрізі об'єктів аналітичного обліку, аналіз рахунка у розрізі об'єктів аналітики, аналіз об'єкта аналітики за рахунками, картку операцій за об'єктом аналітики. Склад і зміст регламентованих звітів, тобто призначених для передачі різним контролюючим інстанціям, визначаються різними державними органами. До них входять: Звіт малого підприємства, Декларація про прибуток, Декларація про ПДВ, Довідка про сумісників і т. ін. Інструментальні засоби настроювання (Конфігуратор) дають змогу пристосувати програми комплексу 1С:Підприємство до особливостей обліку на підприємстві, змінювати окремі параметри (наприклад, коди рахунків, субрахунків, аналітичних рахунків, їх назви, ставки податку), досить повно описати і модифікувати правила виконання розрахунків, налаштувати зовнішній вигляд форм введення інформації і форм звітів.

«М.Е.Doc.IS» – це універсальна система для електронного документообігу, основною перевагою якої є наявність у ній повного циклу подачі документів у всі контролюючі органи – від створення до відправки електронною поштою і отримання квитанцій у відповідь. У програмі можна створити, перевірити на наявність помилок, відредагувати, роздрукувати, зберегти на електронний носій, підписати ЕЦП, зашифрувати і відправити

електронною поштою звітні документи (в НІ, ПФУ) і отримати квитанції у відповідь.

Система «MEDoc IS» складається з наступних модулів звітність дає можливості:

- робота з усіма бланками звітності, починаючи від створення закінчуючи веденням архіву звітів і отриманих квитанцій;
- підписувати звіти ЕЦП і відправляти їх по електронній пошті за допомогою вбудованого в програму поштового клієнта;
- імпортувати та експортувати звіти з інших систем бухгалтерського обліку;
- реєстрація та перевірка податкових накладних в ЄДР;
- призначення користувачам унікальних прав доступу до системи бланків звітів;

Електронний документообіг в комп'ютерній програмі «MEDoc IS» – швидкий і надійний обмін первинними документами та договорами в електронному вигляді з контрагентами та контролюючими органами незалежно від їхнього місця розташування.

Модуль «MEDoc Зарплата» створений для обліку заробітної плати на підприємствах зі штатом співробітників до 500 чоловік. Він містить перелік типових оплат, фондів та їх нарахувань, дозволяє автоматично сформувати необхідні звіти відповідно до вимог контролюючих органів.

«Microsoft Office» – використання цього програмного продукту, пакету «Електронні таблиці Excel» дозволяє забезпечити ведення управлінського обліку на підприємстві. Не вимагає затрат на придбання програмного забезпечення – ПЗ (входить до пакету програм Microsoft Office), немає необхідності навчати персонал роботі на цьому ПЗ. Широкі можливості форматування звітів, побудови будь-яких графіків. Але слабкою стороною буде велика імовірність появи в розрахунках помилок, мимовільного видалення даних, оскільки «напівавтоматизований» режим роботи. Для отримання консолідованої звітності потрібно досить багато часу для зведення

даних. Закладена архітектура у файлах Excel не дозволяє отримувати звіти за будь-який період часу.

На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовується повна журнальна форма бухгалтерського обліку. Заснована на використанні принципу систематизації та накопичування даних первинних документів безпосередньо в регістрах аналітичного і синтетичного обліків відповідно до чинного Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні. Записи в журнали (основні регістри) бухгалтерія здійснює безпосередньо на підставі виконавчих документів у міру їхньої обробки. У журналах хронологічний і систематичний облік сполучені.

Облікові регістри призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації про господарські операції, що міститься в прийнятих до обліку первинних документах. Вони складаються на підприємстві щомісячно і підписуються виконавцями і головним бухгалтером підприємства. Аналітичні дані в облікових регістрах мають узгоджуватися з даними синтетичного обліку на останнє число місяця.

Господарські операції відображаються в облікових регістрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, в залежності від характеру і змісту операцій. Інформація до облікових регістрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.

Первинний документ – документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення. Первинні документи є підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій.

Підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» не використовує 8 клас рахунків при здійсненні бухгалтерських проводок. Оскільки темою роботи є основні засоби, то саме облік основних засобів буде розкрито на прикладі підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Аналітичний облік основних засобів ведеться на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за інвентарними об'єктами, тобто веде в інвентарних картках. Кожному

інвентарному об'єкту присвоюють інвентарний номер, який наносять на об'єкт і вказують в первинних документах і реєстрах з обліку основних засобів. Облік також ведеться по видах основних засобів, місцях їх експлуатації, матеріально відповідальних особах.

Для організації обліку і забезпечення контролю за збереженістю основних засобів кожному інвентарному об'єктові, незалежно від того, знаходиться він в експлуатації або в запасі, привласнюється відповідний інвентарний номер. Цей номер зберігається за об'єктом на час його перебування на підприємстві. Інвентарні номери об'єктів, що вибули (безкоштовно передані, реалізовані, ліквідовані як зношені або з інших причин), не можуть привласнюватися іншим основним засобам з нових надходжень.

Для обліку і узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» призначено активний рахунок 10 «Основні засоби».

Безпосередньо на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 10 «Основні засоби» має такі субрахунки:

103 «Будинки і споруди»;

104 «Машини і обладнання»;

105 «Транспортні засоби»;

106 «Інструменти, прилади та інвентар».

На субрахунку 103 «Будинки та споруди» на підприємстві ведеться облік наявності та руху будівель, споруд, їх структурних компонентів.

На субрахунку 104 «Машини та обладнання» обліковується наявність та рух машин і обладнання.

На субрахунку 105 «Транспортні засоби» ведуть облік транспортних засобів, призначених для переміщення людей і вантажів.

На субрахунку 106 «Інструменти, прилади та інвентар» обліковують знаряддя праці, включаючи ручні механізовані знаряддя, які працюють за допомогою електроенергії, стисненого повітря тощо, пристрої для здійснення

монтажних робіт тощо.

Класифікація об'єктів здійснюється на підставі Державного класифікатора України.

Для формування підприємством первісної вартості основних засобів використовується активний рахунок 15 «Капітальні інвестиції».

За дебетом рахунку відображають всі витрати, що понесло управління, пов'язані з придбанням, створенням, будівництвом, а за кредитом – їх списання при введенні в дію, прийняття в експлуатацію.

Відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 15 «Капітальні інвестиції» має такі субрахунки:

151 «Капітальне будівництво».

152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»

Облік інших необоротних матеріальних активів (спеціальні інструменти та спеціальні прилади, оргтехніка, офісні приналежності) на підприємстві організовується на субрахунку 112 «Малоцінні та необоротні матеріальні активи». Згідно облікової політики до них відносять предмети строком використання більше року та за вартістю нижче встановленої вартісної границі в 1000 грн. Якщо первісна вартість придбаного об'єкту більшою, то такий об'єкт необхідно віднести до рахунку 10 «Основні засоби».

Облік на рахунку 10 «Основні засоби» ведуть у такій послідовності. Дані первинних документів про надходження основних засобів (актів приймання-передачі основних засобів із доданою технічною документацією, паспортами, рахунками-фактурами чи товарно-транспортними накладними) записують в інвентаризаційні описи та заносять в інвентарні описи основних засобів за окремими матеріально відповідальними особами, а також відкривають на кожний об'єкт інвентарні картки типової форми, спеціалізовані для кожного виду, їх реєструють в описах інвентарних карток з обліку основних засобів, які відкривають на кожну класифікаційну групу.

Крім того, на кожну таку групу відкривають картку обліку руху

основних засобів, де фіксують всі зміни, що відбулись у групі у вартісному вираженні. Підсумки всіх карток обліку руху основних засобів звіряють з даними реєстрів аналітичного обліку.

Для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та зносу необоротних активів, а також для відображення капітальних і фінансових інвестицій на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» призначено Журнал 4 (за кредитом рахунків 10, 11, 13, 15).

Записи в Журналі здійснюють на основі первинних та зведених облікових документів: акта приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, акта списання, розрахунку амортизації тощо. У розділі I Журналу 4 ведуть по суті лише облік операцій з вибуття основних засобів, їхнє надходження відображують частково у Журналах 1, 2, 3 та розділі Журналу 4. Загальну вартість основних засобів (сальдо за дебетом рахунку 10) вказують у Головній книзі. В подальшому відповідні дані з Головної книги переносять до балансу підприємства. В цілому схему обліку основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» наведено на рисунку 2.1.

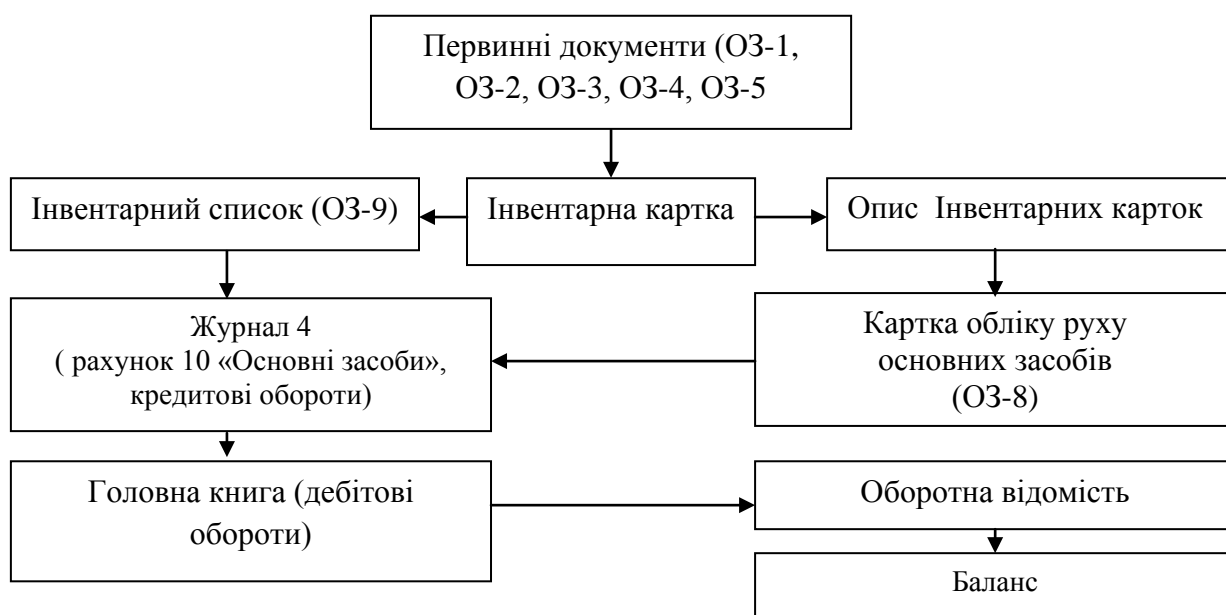

Рисунок 2.1 – Схема обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Отже, в цілому для отримання детальної інформації, необхідної для ефективного використання основних засобів за їх окремими видами і процесами, на підприємстві здійснюють аналітичний пооб'єктний облік, а ведення синтетичного обліку дає узагальнену інформацію.

Організація документування операцій з основними засобами на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» є дуже важливою оскільки облік основних засобів повинен бути організований на всіх етапах їх руху.

Усі операції, пов'язані з рухом основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» оформляються первинними документами, які забезпечують правильність їх обліку. Мета первинного обліку основних засобів – збирання та обробка даних про факти господарської діяльності, їх подальше перетворення на інформацію, яка дає можливість апарату управління розробляти та ухвалювати рішення та уникати економічних прорахунків.

Схема обліку основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» наведена на рисунку 2.2.

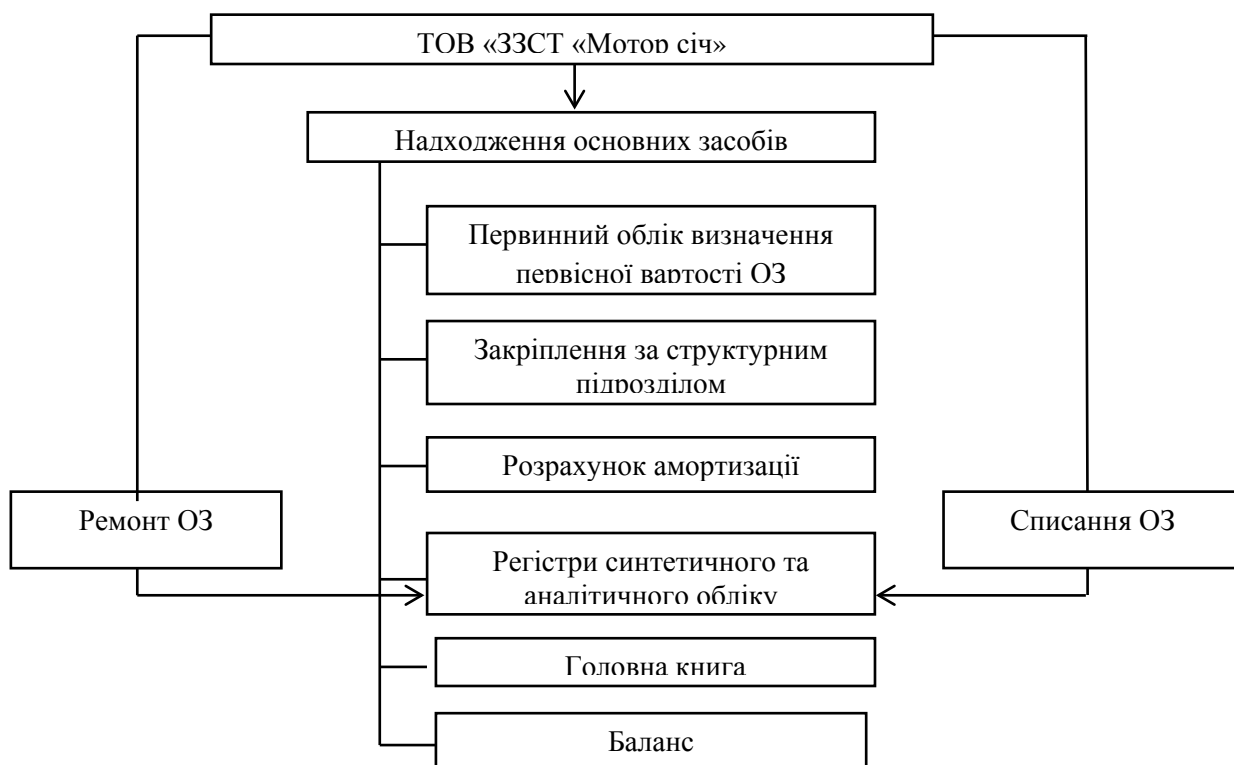

Рисунок 2.2 – Схема обліку основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Змістом первинного обліку є первинне спостереження та сприйняття господарського факту, вимірювання в натуральному та вартісному вираженні, фіксування в носіях облікової інформації – документах.

Основні засоби на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» надходять в результаті:

- придбання у постачальників;
- виконання будівельно-монтажних робіт;
- виготовлення основних засобів на власному підприємстві;
- безоплатної передачі (надходження) від юридичних і фізичних осіб;
- виявлення надлишків основних засобів у процесі інвентаризації;

Балансова вартість груп основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» може збільшуватися також у разі індексації балансової вартості основних засобів.

Надходження основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» обов'язково повинно бути відображено в тому чи іншому первинному документі.

Для оприбуткування основних засобів використовують такі документи:

- Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. № ОЗ-1),
- Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих об'єктів (ф. № ОЗ-2).

Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. № ОЗ-1) застосовується на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку вводу їх в експлуатацію, за винятком тих випадків, коли введення об'єктів у дію повинно, у відповідності з чинним законодавством, оформлятися в особливому порядку, для оформлення внутрішнього переміщення основних засобів із одного цеху (відділу, дільниці) в інший, для оформлення передачі основних засобів зі складу (із запасу) в експлуатацію, а також для виключення зі складу основних засобів при передачі іншому підприємству .

При оформленні приймання основних засобів акт складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт приймальною комісією, призначеною

розпорядженням (наказом) керівника підприємства (організації). Складання загального акту, що оформлює приймання декількох об'єктів основних засобів, допускається лише при обліку господарського інвентарю, інструменту, обладнання і тощо, якщо ці об'єкти однотипні, мають однакову вартість та прийняті в одному календарному місяці. Акт, після його оформлення, з прикладеною технічною документацією, що належить до даного об'єкта, передається до бухгалтерії підприємства, підписується головним бухгалтером та затверджується керівником підприємства, організації чи особами, на те уповноваженими.

При оформленні внутрішнього переміщення основних засобів акт виписується у двох примірниках працівником відділу (цеху) – здавальника. Перший примірник з розпискою одержувача та здавальника передається до бухгалтерії, а другий – відділу (цеху) – здавальнику.

При безоплатній передачі основних засобів іншому підприємству акт складається у двох примірниках (для підприємства, що здає та приймає основні засоби).

При передачі основних засобів іншому підприємству за плату акт складається у трьох примірниках: перші два у підприємства, що здає (перший примірник додається до звіту, а другий – до повідомлення на передачу та для акцепту), третій примірник передається особі, що приймає основні засоби. Форма акту «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. №ОЗ-1)»..

Для організації обліку і забезпечення контролю за збереженням основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» кожному об'єкту присвоюють інвентарний номер. Нумерацію об'єктів рекомендується здійснювати за порядково-серійною системою.

На кожну класифікаційну групу основних засобів відводять певну кількість номерів і з резервом, що дає змогу присвоїти нумерації серії однотипним об'єктам. Інвентарні номери трьохзначні, вони в обов'язковому порядку наводяться в первинних документах та реєстрах з обліку основних

засобів і є основою для обліку руху окремих об'єктів. Номер, присвоєний інвентарному об'єкту, зазначають на ньому шляхом нанесення фарби. Зарахування до складу основних засобів об'єктів оформляють записами в інвентарну картку обліку основних засобів, дані якої використовуються для заповнення журналів тощо і реєструються в інвентаризаційних описах, де записи здійснюють за видами основних засобів. Інвентарну картку складають на кожний окремий інвентарний об'єкт. Складання загальної картки, якою оформляють кілька об'єктів, допускається лише стосовно господарського інвентарю, інструментів, верстатів тощо, якщо вони однотипні, мають однакову вартість й прийняті одночасно. Технічну документацію щодо окремих об'єктів основних засобів передають у бухгалтерію підприємства, яка перевіряє правильність записів даних в інвентарній картці, після цього документація надходить у відповідний відділ підприємства.

Порядок документування операцій з надходження основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» наведено на рисунку 2.3.

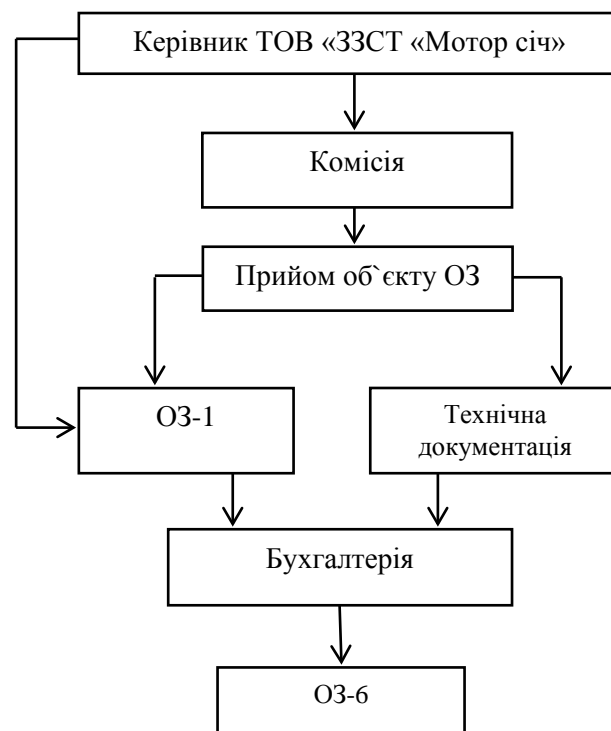

Рисунок 2.4 – Документування операцій з надходження основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих об'єктів (ф. №ОЗ-2) застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів з ремонту, реконструкції. Акт, підписаний працівником структурного підрозділу, що уповноважений на приймання основних засобів, та представниками структурного підрозділу, які виконували ремонт чи реконструкцію, здають до бухгалтерії підприємства. Акт підписується головним бухгалтером та затверджується керівником підприємства, організації чи особами не уповноваженими. До технічного паспорта відповідного об'єкта основних засобів повинні бути внесені необхідні зміни до характеристики об'єкта, пов'язані із капітальним ремонтом та реконструкцією. Форма документа «Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих об'єктів» (ф. №ОЗ-2)

Витрати на ремонт основних засобів включаються:

- до первісної вартості, якщо понесені витрати призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкту ;

- до складу витрат, якщо вони здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання.

Документування операцій на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» з ремонту та модернізації основних засобів схематично наведено на рисунку 2.5.

Рисунок 2.5 – Документування операцій з ремонту та модернізації основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Облік ремонту і модернізації основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» організовано таким чином, щоб облік забезпечує виявлення усіх витрат та правильне включення їх до собівартості виконаних робіт.

Об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у разі його вибуття, внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом.

Приймаючи рішення про списання основних засобів, підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» виходить з того, що активи, які належать до основних засобів, неможливо або економічно недоцільно відновляти, а також, якщо об'єкт не може бути реалізований або переданий іншим суб'єктам підприємницької діяльності.

Визначенням непридатності основних засобів, неможливості або неефективності проведення їх відновлювального ремонту займається компетентна, постійно діюча комісія, її склад затверджується наказом по підприємству. До компетенції постійно діючої комісії входить безпосередній огляд технічного стану об'єкта, що підлягає списанню, виявлення конкретних причин списання об'єкта (знос, реконструкція, порушення нормальних умов експлуатації, аварії та ін.), визначення використання окремих вузлів, деталей, матеріалів об'єкта, що списують, складання актів на списання об'єктів.

Акти на списання основних засобів вміщують в собі дані про первісну вартість об'єкта, суму накопиченого зносу за час експлуатації, вартість одержаних матеріальних цінностей у результаті ліквідації об'єкта, тобто в них є всі необхідні дані для складання бухгалтерських проводок.

На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовуються такі акти на списання основних засобів:

- Акт на списання основних засобів (ф. №ОЗ-3);
- Акт на списання автотранспортних засобів (ф. ОЗ-4).

Акт на списання основних засобів (ф. №ОЗ-3) застосовується для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів), при повному або частковому їх списанні. Акт складається у двох примірниках

комісією, призначеною керівником підприємства (організації), затверджується керівником підприємства (організації) або особою, на те уповноваженою. Перший примірник акту передають до бухгалтерії, другий залишається у особи, відповідальної за зберігання основних засобів, та є підставою для здачі на склад запчастин, що залишилися в результаті їх списання, а також матеріалів, металобрухту і т. ін.

Ліквідація основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» здійснюється за наступною схемою наведеною на рисунку 2.6.

Рисунок 2.6 – Документування операцій з обліку ліквідації основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів. Реєстри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів.

Документування операцій з обліку основних засобів здійснюється на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за наступним алгоритмом:

1) Акт приймання передачі основних засобів після затвердження передається до бухгалтерії, де зберігається протягом терміну експлуатації і одного місяця після списання з балансу за умови, якщо цей термін проведено документальну ревізію.

2) Один з примірників акту ОЗ-1 передається до бухгалтерії, де на його підставі здійснюється запис в інвентарній картці та інвентарному списку

3) Заповнені інвентарні картки реєструються в описі ОЗ -7.

4) За даними інвентарних карток, а також за даними форм розрахунку амортизації в кінці місяця заповнюються карти обліку основних засобів.

5) Інвентарні картки, а також картки обліку основних засобів звіряються з даними синтетичного обліку.

6) В кінці звітної року за даними карток обліку руху основних засобів та за даними синтетичного обліку заповнюються дані звітності щодо основних засобів.

7) Після ліквідації основних засобів і складання актів на їх списання перший примірник акту передається до бухгалтерії, де на його підставі робиться запис до інвентарного списку основних засобів, також вилучається відповідна інвентарна картка, що відображається в описі інвентарних карток з обліку основних засобів. Другий примірник акту залишається у МВО. Вилучена картка зберігається в бухгалтерії протягом встановленого періоду.

8) Акт форми ОЗ-2, підписаний МВО, яка приймає основні засоби, та представником відділу чи підприємства, де здійснювався ремонт, передається до бухгалтерії. В бухгалтерії на підставі акту здійснюється запис до форми

ОЗ-6 та вносяться зміни до форми ОЗ- 14(ОЗ-15, ОЗ -16) щодо збільшення балансової вартості на суму витрат, пов'язаних із завершенням модернізації, реконструкції тощо.

Розглянемо більш детально яким чином на рахунках бухгалтерського обліку відображаються основні операції, пов'язані з рухом основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ».

Отримано від постачальника верстат вартістю 18000 грн., в т.ч. ПДВ – 3000 грн. Транспортні витрати на транспортування – 600 грн., без ПДВ. Оплачено експедитору за доставку верстату – 400 грн. Нарахована зарплата за монтаж обладнання в сумі 1000 грн., Нарахування ЄСВ складає 22% від нарахованої заробітної плати згідно з законодавством.

1 варіант: 1 подія – попередня оплата постачальнику, 2-га подія – отримання верстату

Бухгалтерські проводки, що використовуються при придбанні підприємством у постачальників основних засобів за попередньої оплати показані у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Журнал господарських операцій з придбання основних засобів підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Перераховано аванс за об'єкт ОЗ (верстат)	371	311	18000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644	3000,00
3	Отримано (оприбутковано) основний засіб, придбаний за грошові кошти	152	631	15000,00
4	Відображено податковий кредит з ПДВ при оприбуткуванні ОЗ	644	631	3000,00
5	Відображено зарахування заборгованостей	631	371	18000,00
6	Відображено транспортні витрати на транспортування ОЗ (верстату)	152	685	4600,00
7	Нарахована зарплату за монтаж верстату	152	661	1000,00
8	Нараховано ЄСВ до фондів соціального страхування (22%)	152	651	220,00
9	Введено верстат в експлуатацію	104	152	20820,00

Крім вище описаного способу отримання основних засобів на підприємстві існує варіант отримання спочатку основного засобу а потім розрахунок з постачальником.

2-й варіант 1 подія – отримання верстату, 2-га подія – оплата постачальнику.

Бухгалтерські проводки, що використовуються при придбанні підприємством у постачальників основних засобів за попередньої поставки товару показані у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Журнал господарських операцій з придбання основних засобів за умови попередньої поставки підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума ,грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Отримано (оприбутковано) ОЗ (верстат), придбаний за грошові кошти	152	631	15000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ при надходженні ОЗ	641	631	3000,00
3	Оплачено з поточного рахунку постачальнику за придбаний верстат	631	311	18000,00
4	Відображено транспортні витрати на транспортування верстату	152	685	4600,00
5	Нараховано зарплату за монтаж верстату	152	661	1000,00
6	Нараховано ЄСВ до фондів соціального страхування (22%)	152	651	220,00
7	Введено верстат в експлуатацію	104	152	20820,00

У разі створення основних засобів власними силами, для обліку витрат використовується також рахунок 152 «Придбання (створення) основних засобів», проводки з обліку витрат при створенні основних засобів є подібними до проводок із придбання основних засобів. Бухгалтерські проводки, що використовуються при створенні підприємством основних засобів показані у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Журнал господарських операцій з обліку основних засобів створених підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» власними силами

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Нарахована зарплату за виготовлення обладнання	152	661	1000,00
2	Нараховані внески ЄСВ до фондів соціального страхування (22%)	152	651	220,00
3	Списано матеріали на виготовлення обладнання	152	201	20000,00
4	Надано послуги стороннього підприємства з налагодження обладнання в сумі 1200,00, в т.ч. ПДВ	152	685	1000,00
5	В т.ч. ПДВ	641	685	200,00
6	Оплачено підприємству за надані послуги	685	311	1200,00
7	Нараховано знос ОЗ, задіяних і виготовленні основних засобів	152	131	400,00
8	Введено верстат в експлуатацію	104	152	24820,00

У разі будівництва основного засобу всі витрати відображаються за дебетом рахунку 151 «Капітальне будівництво», за кредитом – їх списання у разі ведення збудованого об'єкта основних засобів в експлуатацію.

Будівництво основних засобів відбувається або власними силами або підрядним способом (із залученням стороннього підприємства).

На ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відбувається будівництво основних засобів підрядним способом. Отримано акт виконаних робіт за будівництво приміщення цеху та рахунок на їх оплату в сумі 950 000,00 грн., в т.ч. ПДВ. Оплата здійснюється після виконання будівельних робіт.

Бухгалтерські проводки, що використовуються при будівництві підприємством основних засобів підрядним способом показані у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Журнал господарських операцій з обліку основних засобів збудованих підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за допомогою підрядної організації

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Виконано роботи, та отримано акт виконаних робіт з будівництва цеху	151	631	791666,67
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	158333,33
3	Оплачено з поточного рахунку підряднику за виконані роботи за будівництво приміщення цеху	631	311	791666,67
4	Введено будівлю цеху в експлуатацію	103	151	950000,00

Крім придбання основних засобів підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» може використовувати будівництво власними силами як спосіб збільшення фонду основних засобів.

Цей спосіб також може використовуватися на підприємстві – на будівництво приміщення цеху витрачено матеріали на суму 300 000,00 грн., без ПДВ, нарахована зарплата працівникам, задіяним у будівництві – 250 000,00 грн., нараховані ЄСВ – 90 500,00 грн., отримано послуги допоміжного виробництва – 100 000,00 грн.

Бухгалтерські проводки, що використовуються при будівництві підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» основних засобів власними силами показані у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Журнал господарських операцій з обліку основних засобів збудованих підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» власними силами

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Використано матеріали для будівництво приміщення цеху	151	20	300000,00
2	Нарахована зарплату працівникам, задіяним у будівництві	151	661	250000,00
3	Нараховані внески ЄСВ на зарплату працівників, задіяним у будівництві (22%)	151	651	55000,00
4	Відображено вартість послуг допоміжних виробництв	151	23	100000,00

Наступний вид придбання основних засобів це – надходження основних засобів від засновників як внесок до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю. Якщо до статутного капіталу основні засоби вносить фізична особа, податкова вимагає утримання податку з доходів.

Цей спосіб розглянуто більш докладно – отримано від засновників основні засоби (верстати), як внесок до статутного капіталу підприємства вартістю 120 000,00, в т.ч. ПДВ.

При внесенні основних засобів до статутного капіталу підприємства відбувається передача прав власності на такі основні засоби в обмін на

корпоративні права, емітовані юридичною особою.

Отримані таким чином основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первинною вартістю.

Бухгалтерські проводки, що використовуються підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» при внесенні основних засобів до статутного капіталу показані у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Журнал господарських операцій з обліку основних засобів підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» при внесенні до статутного капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано ОЗ як внесок до статутного капіталу	152	46	100000,00
2	Введено ОЗ в експлуатацію	103	152	100000,00

Існує такий вид надходження основних засобів як безоплатна передача. Набуті основні засоби безкоштовно – оцінюються за справедливою вартістю, ПДВ при надходженні основних засобів не відображається.

Цей спосіб розглянуто більш докладно – підприємству подарували об'єкт основних засобів (обладнання) вартістю 300 000,00 грн. Послуги з транспортування, надані транспортним підприємством, – 8 000,00 грн., в т.ч. ПДВ. Бухгалтерські проводки, що використовуються підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» при безоплатному надходженні основних засобів показані у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Журнал господарських операцій при безоплатному надходженні основних засобів на підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Отримано ОЗ від постачальника	152	424	300000,00
2	Включено до первісної вартості об'єкта ОЗ вартість транспортування, без ПДВ	152	685	6666,67
3	Відображено податковий кредит з ПДВ (з суми транспортних послуг)	641	685	1333,33
4	Оплачено послуги з транспортування з поточного рахунку	685	311	8000,00
5	Введено ОЗ в експлуатацію	103	152	306000,67

Якщо основні засоби, визнані як утримувані для продажу після дати балансу, але до затвердження фінансової звітності, інформацію про групу вибуття, визначених, як утримувані для продажу, розкривають у Примітках до річної фінансової звітності основних засобів, визнані як утримувані для продажу, переводять із необоротних активів до оборотних (у запаси). Відтак їх припиняють амортизувати.

Цей спосіб розглянуто на прикладі – реалізовано основний засіб (верстат) вартістю 12000,00, в т.ч. ПДВ. Первісна вартість основних засобів – 10000,00 грн., знос – 2000,00 грн.

Бухгалтерські проводки, ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» при перекласифікації основних засобів показані у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Журнал господарських операцій при перекласифікації основних засобів підприємством ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Списання зносу в результаті перекласифікації основних засобів	131	104	2000,00
2	Переведено основні засоби до необоротних активів, утримуваних для продажу на суму залишкової вартості	286	104	8000,00

Основні засоби підприємство можуть вибувати з експлуатації внаслідок реалізації. Реалізація основних засобів на підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор-січ» відображена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Журнал господарських операцій при реалізації основних засобів підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
Перша подія – оплата				
1	Отримано аванс за необоротний актив, утримуваний для продажу	311	681	12000,00
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	2000,00
3	Відвантажено (передано) основний засіб, утримуваний для продажу	377	712	12000,00
4	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ при реалізації необоротного активу, утримуваного для продажу (зменшено дохід на суму ПДВ, оскільки ПДВ не є доходом)	712	643	2000,00

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5
5	Списано дохід від реалізації основного засобу на фінансовий результат	712	791	10000,00
6	Списано балансову (залишкову) вартість необоротного активу, утримуваного для продажу (10000,00-2000,00)	943	286	8000,00
7	Списано залишкову вартість ОЗ на фінансовий результат	791	943	8000,00
8	Відображено прибуток в результаті реалізації необоротного активу, утримуваного для продажу (визначено фінансовий результат)	791	441	2000,00
9	Зарахування заборгованостей	681	377	12000,00
Перша подія – передача об'єкта				
1	Відвантажено (передано) основний засіб, утримуваний для продажу	377	712	12000,00
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ при реалізації необоротного активу, утримуваного для продажу (зменшено дохід на суму ПДВ, оскільки ПДВ не є доходом)	712	641	2000,00
3	Списано дохід від реалізації основного засобу на фінансовий результат	712	791	1000,00
4	Списано балансову (залишкову) вартість необоротного активу, утримуваного для продажу (10000,00-2000,00)	943	286	8000,00
5	Списано залишкову вартість ОЗ на фінансовий результат	791	943	8000,00
6	Відображено прибуток в результаті реалізації необоротного активу, утримуваного для продажу (визначено фінансовий результат)	791	441	2000,00
7	Отримано оплату від покупця	311	377	12000,00

Якщо об'єкт основних засобів перестає відповідати критеріям визнання активом, його списують з балансу. З цією метою створюється постійно діюча комісія, яка оглядає об'єкт, що планується списати, встановлює причини невідповідності критеріям визнання активом, визначає осіб, які винні в передчасному вибутті основних засобів із експлуатації. Визначає можливість реалізації (передачі) об'єкта основних засобів, або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, що будуть одержані внаслідок його демонтажу, розбирання (ліквідації), рахує їх і оцінює, складає акти на списання (ф. ОЗ-3, ОЗ -4), які підписують всі члени комісії.

Акт затверджує керівник підприємства або уповноважена особа. На його підставі роблять позначки про вибуття об'єкта та Інвентарній картці (ОЗ-6), Картці обліку руху основних засобів (ОЗ-8) та Інвентарного списку

(ОЗ-9). Регістри аналітичного обліку вибулого ОЗ додають до акта на списання. Акти на списання основних засобів за ф. ОЗ-3, ОЗ-4 є підставою для відображення її ліквідації в бух обліку. Списання основних засобів за рішенням підприємства відбувається, як правило, внаслідок невідповідності об'єкта основних засобів встановленим критеріям визнання активом.

Цей спосіб розглянуто на прикладі – первісна вартість основних засобів -5000,00 грн., знос – 3000,00 грн. Оприбутковано запчастини від розбирання (демонтажу) ліквідованого основного засобу на суму – 600,00 грн. Списання основних засобів на підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відображена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Журнал господарських операцій при списанні основних засобів підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Списано залишкову вартість ОЗ (5000,00-3000,00)	976	103	2000,00
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (2000,00x20%), якщо підприємство є платником ПДВ	976	641	400,00
3	Списано раніше нарахований знос ОЗ	131	103	3000,00
4	Списано витрати від списання основного засобу на фінансовий результат	793	796	2400,00
5	Отримано матеріали, МШП, запчастини від розбирання ліквідованого основного засобу	201	746	600,00
6	Списано дохід від демонтажу ОЗ на фінансовий результат	746	793	600,00
7	Відображено збиток в результаті списання ОЗ (визначено фінансовий результат)	442	793	1800,00

На об'єкти основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» нараховується амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Нарахування амортизації здійснюється впродовж всього строку використання об'єкту.

Строк корисного використання визначається самостійно одночасно з визнанням його активом. Нарахування амортизації основних засобів здійснюється щомісячно. Згідно п. 30 НП(С)БО 7 «Основні засоби» суму нарахованої амортизації підприємство відображає шляхом збільшення суми

витрат своєї діяльності та зносу основних засобів. Метод нарахування амортизації – прямолінійний.

В робочому плані рахунків передбачено субрахунок 131 «Знос основних засобів», на якому узагальнюється інформація про суму зносу тих необоротних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби».

Аналітичний облік зносу по субрахунку 131 «Знос основних засобів» організовується по кожному інвентарному об'єкту шляхом відображення його розміру на протязі року в інвентарній карточці. Відомості про нарахування зносу з моменту вводу в експлуатацію об'єкту необхідні для списання розміру зносу в усіх вибуттях основних засобів.

Розмір зносу за час експлуатації фіксується в первинних документах на списання об'єктів з балансу підприємства і знаходить відображення по дебету субрахунку 131 «Знос основних засобів» та по кредиту відповідних субрахунків рахунку 10 «Основні засоби». Недоамортизована частина вартості об'єкту при вибутті об'єкту відноситься на витрати діяльності підприємства кореспонденція представлена в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Журнал господарських операцій з відображення в обліку нарахування зносу (амортизації) основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
По закінченні місяця всі витрати пов'язані з амортизацією необоротних коштів списуються				
1.1	Нараховано амортизацію на основні засоби, що використовуються в процесі виробництва продукції	23	131	20000,00
1.2	на витрати, пов'язані з виробництвом продукції	23	131	15300,00
1.3	на витрати, пов'язані із загально – виробничою діяльністю	91	131	2700,00
1.4	на адміністративні витрати	92	131	1500,00
2	На витрати збуту	93	131	500,00
3	Списання зносу об'єкта	131	10	20000,00
4	Списання залишкової вартості об'єкта	976	10	20000,00

ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» для нарахування амортизації використовує прямолінійний метод нарахування амортизації для виявлення ефективності вибраного методу проведено дослідження, згідно якого для однієї той самої

операції проведено розрахунок амортизації різними методами з узагальненням.

Підприємство придбало виробниче устаткування, первісна вартість 330 000 грн. Загальний розрахунковий обсяг виробництва 1 600 000 одиниць. Ліквідаційна вартість устаткування за попередньою оцінкою 10 000 грн. Термін корисного використання складає 4 роки.

Амортизаційні відрахування за рік = $(330\,000 - 10\,000) \div 4 = 80\,000$ грн.

Прямолінійний метод нарахування амортизації показано в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Прямолінійний метод нарахування амортизації

Рік	Фактичний обсяг виробництва, шт..	Амортизаційні відрахування, грн.	Накопичена амортизація, грн.	Залишкова вартість, грн.
1	2	3	4	5
	1 600 000			330 000
1.	320 000	$320\,000 \times 0,2 = 64\,000$	64 000	266 000
2.	400 000	$400\,000 \times 0,2 = 80\,000$	144 000	186 000
3.	350 000	$350\,000 \times 0,2 = 70\,000$	214 000	116 000
4.	280 000	$280\,000 \times 0,2 = 56\,000$	270 000	60 000
5.	250 000	$250\,000 \times 0,2 = 50\,000$	320 000	10 000

Виробнича ставка амортизації = $(330\,000 - 10\,000) : 1\,600\,000 = 0,2$ грн./од. Виробничий метод нарахування амортизації показано в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Виробничий метод нарахування амортизації

Рік	Фактичний обсяг виробництва, шт.	Амортизаційні відрахування, грн.	Накопичена амортизація, грн.	Залишкова вартість, грн.
1	2	3	4	5
	1 600 000			330 000
1.	320 000	$320\,000 \times 0,2 = 64\,000$	64 000	266 000
2.	400 000	$400\,000 \times 0,2 = 80\,000$	144 000	186 000
3.	350 000	$350\,000 \times 0,2 = 70\,000$	214 000	116 000
4.	280 000	$280\,000 \times 0,2 = 56\,000$	270 000	60 000
5.	250 000	$250\,000 \times 0,2 = 50\,000$	320 000	10 000

Річна норма амортизації = $1 - 10\,000 : 333\,000 \times 100\% = 58,28\%$

Метод зменшення залишкової вартості наведено в таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Метод зменшення залишкової вартості

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування, грн.	Накопичена амортизація, грн.	Залишкова вартість, грн.
	На початок експлуатації			330 000
1.	$330\,000 \times 58,28\%$	192 324	192 324	137 676
2.	$137\,676 \times 58,28\%$	80 238	272 562	57 438
3.	$57\,438 \times 58,28\%$	33 475	306 037	23 963
4.	На кінець експлуатації	13 963	320 000	10 000

$23\,963 - 10\,000 = 13\,963$ (Сума амортизаційних відрахувань за останній рік експлуатації)

Метод прискореного зменшення залишкової вартості показано в таблиці 2.19. Для устаткування : $100\% : 4 \text{ роки} = 25\%$

Таблиця 2.19 – Метод прискореного зменшення залишкової вартості

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування, грн.	Накопичена амортизація, грн.	Залишкова вартість, грн.
	На початок експлуатації	-	-	330 000
1.	$330\,000 \times 25\% \times 2$	165 000	165 000	165 000
2.	$165\,000 \times 25\% \times 2$	82 500	247 500	82 500
3.	$82\,500 \times 25\% \times 2$	41 250	288 750	41 250
	На кінець експлуатації	41 250	330 000	-

Термін корисного використання устаткування 4 роки. Сума років дорівнює 10 ($4 + 3 + 2 + 1 = 10$).

Кумулятивний метод нарахування амортизації показано в таблиці 2.20.

Таблиця 2.20 – Кумулятивний метод нарахування амортизації

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування, грн.	Накопичена амортизація, грн.	Залишкова вартість, грн.
				330 000
1.	$4 \div 10 \times 320\,000$	128 000	128 000	202 000
2.	$3 \div 10 \times 320\,000$	96 000	224 000	106 000
3.	$2 \div 10 \times 320\,000$	64 000	288 000	42 000
4.	$1 \div 10 \times 320\,000$	32 000	320 000	10 000

Здійснимо економічну оцінку використання різних методів нарахування амортизаційних відрахувань, дані представлено в таблиці 2.21.

Таблиці 2.21 – Економічна оцінка використання різних методів амортизації.

Період	Прямолінійний метод, грн.	Виробничий метод, грн.	Метод зменшення залишкової вартості, грн.	Метод прискореного зменшення залишкової вартості, грн.	Кумулятивний метод, грн.
1 рік	266 000	266 000	137 676	165 000	202 000
2 рік	186 000	186 000	57 438	82 500	106 000
3 рік	116 000	116 000	23 963	41 250	42 000
4 рік	60 000	60 000	10 000	-	10 000
5 рік	10 000	10 000	-	-	-

Як бачимо з таблиці, методи амортизації відрізняються темпами списання вартості об'єктів основних засобів. Прискорені методи нарахування амортизаційних відрахувань дають змогу у першій половині строку служби засобів праці відшкодувати більшу частину витрат на їх придбання. Тому більш доцільно ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовувати замість прямолінійного методу – метод зменшення залишкової вартості.

Ремонт на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» об'єктів основних засобів виконують:

- господарським способом, коли роботи виконуються власними силами і на нього витрачаються будівельні матеріали підприємства, на балансі якого ці об'єкти обліковуються, тобто підприємство не користується послугами сторонніх організацій для виконання ремонту своїх об'єктів основних засобів;
- підрядним способом, коли ремонтні роботи виконують сторонні організації або відповідні підрозділи цієї організації:

Ремонт основних засобів – частково відновлення окремих об'єктів для підтримання їх у робочому стані. Ремонт буває: поточний і капітальний. Модернізація стосується обладнання (машин, устаткування), реконструкція – підприємство загалом або його виробничих підрозділів (цехів, дільниць), а ремонтний процес – кожного окремого об'єкта чи його складова.

За стандартами, ремонт як такий до поліпшення основних засобів не належить, і відповідно витрати на проведення всіх видів ремонту не збільшують балансової вартості об'єкта, а зараховується до витрат відповідно до звітнього періоду.

При підрядному і внутрішньо підрядному способі виконання ремонту основних засобів підставою для виконання робіт є договір, в якому зазначають: найменування об'єкта, який підлягає ремонту; строки виконання робіт; умови і порядок розрахунків за виконаний ремонт.

Завершення ремонту оформлюється актом приймання – здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів.

Приймання закінчених робіт з ремонту і поліпшення основних засобів (модернізація, добудова, реконструкція тощо) оформлюється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів.

По закінченні ремонту бухгалтерія на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» робить відмітку в інвентарній картці обліку об'єкта основних засобів, який ремонтується, про дату виконання ремонту і фактичну суму витрат.

Рішення про характер і ознаки здійснюваних підприємством робіт, тобто, чи спрямовані вони на підвищення техніко-економічних можливостей (модернізація, модифікація, добудова, реконструкція) об'єкта, що приведе у майбутньому до збільшення економічних вигод, чи здійснюються вони для підтримання об'єкта в придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання.

Згідно НП(С)БО 7 п. 30 витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів визнаються витратами звітнього періоду. Такі витрати можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо витрати на значний огляд і капітальний ремонт можуть бути ідентифіковані з окремою з амортизованою частиною (компонентом) основних засобів.

Витрати на ремонт можуть бути визнані капітальними інвестиціями,

якщо ціна придбання активу вже відображає зобов'язання (необхідність) підприємства здійснити в майбутньому витрати для приведення активу до стану, в якому він придатний для використання.

Поточний ремонт здійснюється для підтримання основних засобів у належному стані. Ці витрати є доволі постійними, вони становлять невеликі суми та не залежать від строку експлуатації основних засобів.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання (технічний огляд, технічне обслуговування, ремонт тощо), включаються до складу витрат звітного періоду.

Підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» – платник ПДВ власними силами поліпшило верстат – переобладнало в більш модернізований. Придбано станіну вартістю 60 000 грн., у тому числі ПДВ – 10 000 грн., та встановлено на верстат. Витрачено інші матеріали вартістю 7000 грн.

Собівартість роботи (включаючи амортизацію) використаного для поліпшення вантажівки устаткування становить 2000 грн.

Зарплата, зайнятих на поліпшенні об'єкта, – 5000 грн. Порядок відображення витрат, пов'язаних з ремонтом і поліпшенням наведено у таблиці 2.22.

Таблиця 2.22 – Журнал господарських операцій з відображення в обліку поліпшення основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Придбано станіну від верстату	209	631	50000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	10000,00
3	Сплачено постачальнику вартість станіни верстата	631	311	60000,00
4	Встановлено станіну верстата	152	209	50000,00
5	Витрачено на поліпшення верстату інші матеріали	152	201	7000,00
6	Відображено собівартість роботи використаного устаткування	152	23	2000,00
7	Відображено зарплату працівників	152	661	5000,00
9	Збільшено первісну вартість вантажівки на суму витрат з її поліпшення	104	152	64000,00

Отже, можна відзначити, що на підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» ведеться бухгалтерський облік основних засобів відповідно до норм та стандартів бухгалтерського обліку, а з метою підвищення ефективності або збільшення строку корисного використання об'єктів основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» проводяться поточний та капітальний ремонт, амортизація об'єктів основних засобів проводиться з використанням прямолінійного методу, але проведене дослідження показало не ефективність цього методу. підприємство його використовує у зв'язку з легкістю обчислення, для покращення ефективності використання основних засобів доречно використовувати метод зменшення залишкової вартості при амортизації основних засобів.

2.3 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Для проведення фінансового аналізу використовуються різноманітні джерела інформації, серед яких основними є стандартні форми річної фінансової звітності, а саме:

- баланс підприємства (форма № 1);
- звіт про фінансові результати (форма № 2);

Проте перш ніж користуватись інформацією бухгалтерських звітів, треба переконатися в її достовірності, впевнитися у правильності заповнення і точності зроблених арифметичних підрахунків при виведенні окремих показників.

Аналіз починається з побудови агрегованого балансу, який дозволить представити в найбільш загальному вигляді структурно-майновий стан підприємства.

Отримані розрахунки підтверджують ефективність господарської діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» у 2018-2020 роках, адже підприємство отримує прибутки, що зростають з кожним роком.

Для вирішення конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства. Для чого було використано матеріали бухгалтерської звітності даного підприємства: баланс підприємства (форма 1); звіт про фінансові результати (форма 2).

За допомогою балансу підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 р. наведено приклад порівняльно-аналітичного балансу. Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018 -2020 рр. наведена у таблиці 2.23.

Таблиця 2.23 – Порівняльний аналітичний баланс ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-14 рр.

Актив Балансу	Абсолютні величини, тис. грн			Питома вага, (%)			Відхилення (+,-)			
	На кінець 2018р.	На кінець 2019 р.	На кінець 2020 р	На кінець 2018 р	На кінець 2019р.	На кінець 2020 р	В абс. величинах тис.грн	У питомій вазі, %	У% до Величини на початок року	У% до загальної з-міни валюти Балансу
1	2	3	4	5	6	7	8=4-2	9=7-5	10=8÷2×100	11=8÷8×100
Необоротні активи	2932	2766	2474	20,76	18,53	16,76	-458	-4	-15,62	-71,67
В т.ч.										
НЗВ кап.буд.	293	293	293	9,99	10,59	11,84	0	+1,85	+100	-
Основні засоби	2639	2473	2181	90,01	89,41	94,98	-458	+4,97	-15,62	-71,67
Оборотні активи	11187	12162	12284	79,24	81,47	83,24	+1097	+4	+9,80	+171,67
В т.ч.										
Запаси	3649	3591	4239	32,62	29,53	71,21	+590	+38,59	+16,17	+92,33
НЗВ	55	88	49	0,49	0,72	0,4	-6	-0,09	-10,91	-0,93
Товари	219	220	220	1,96	1,81	1,79	+1	-0,17	0,46	0,16
Дебіторська заборгованість	777	1696	1532	6,95	13,95	12,47	+755	+5,53	+97,17	+118,15
Інша пот. деб. заб.	283	191	96	2,53	1,57	0,78	-187	-1,75	-66,08	-29,26
Гроші та екв.	26	66	318	0,23	0,54	2,59	292	+2,36	+442,42	+45,70
Інш.об.активи	6178	6310	5830	55,22	51,88	47,46	-348	-7,76	-0,0005	-54,46
Баланс	14119	14928	14758	100	100	100	639	-	+4,52	100
Власний капітал	-2721	-2491	-1931	-19,27	-16,69	-13,08	790	+6,19	-28,83	+123,63
В т.ч										
Статутний капітал	19	19	19	-0,69	-0,76	-0,98	0	-0,29	-	-
Прибуток/ Збиток	-2740	-2510	-1950	100,69	100,76	100,98	790	+0,29	-28,83	+123,63
Інші довгострокові зобов'язання	6644	6644	6644	47,06	44,51	45,02	0	-2,04	-	-
Короткострок.зобов'язання	10196	10775	10045	72,21	72,18	68,06	-151	-4,15	-1,48	-23,63
В т.ч.										
Векселі видані	1135	1210	1210	11,13	11,23	12,04	75	+0,91	+6,61	+11,74
Поточ.кред. заб за тов., роб. Пос	5889	6316	5050	57,76	58,65	50,27	-839	-7,49	-14,24	-131,3
З бюджет	38	60	32	0,37	0,56	0,32	-6	-0,05	-15,79	-0,94
Зі страхування	19	21	23	0,19	0,19	0,22	4	+0,03	+21,05	+0,63
З оплати праці	42	45	47	0,41	0,42	0,47	5	+0,06	+11,90	+0,78
Інш. поточ. Заб	3073	3124	3684	30,14	28,99	36,67	611	+1,22	+19,88	+95,62
Баланс	14119	14928	14758	100	100	100	639	-	+4,52	100

Отже, за звітний період 2018-2020 рр. майно підприємства збільшилося на 639 тис. грн. тобто на 4,52%. На кінець 2020 р. майно склало 14758 тис. грн. Ця зміна обумовлена зменшенням основних засобів на 458 тис. грн. Проте в питомій вазі зафіксовано збільшення цього показника на 4,57%. На 2018 р. необоротні активи в майні підприємства склали склали 20,76%, в 2019 р. необоротні активи склали 18,53%, а в 2020 р. – становили 16,76%, тобто доля питомої ваги зменшилась на 4%, а за період 2018-2020 рр. необоротні активи зменшилися на 15,62%. Проте, якщо розглядати основні засоби в складі необоротних активів, то вони на 2018 р. склали 90,01%, а на 2020 р. основні засоби склали 94,98% ,тобто основні засоби збільшилися на 4,97%. Оборотні активи за період 2018-2020 рр. збільшилися на 9,8% або на 1097 тис. грн. В 2018 р. оборотні активи склали 11187 тис. грн. або 79,24% від загального майна підприємства, а в 2020 р. ця цифра склала 12284 тис. грн. або 83,24%. За період 2018-2020 рр. частка питомої ваги збільшилася на 4%. Запаси на кінець 2018 р. склали 3649 тис. грн. тобто 32,62% оборотних активів. На кінець 2020 р. запаси склали 4239 тис. грн. тобто 38,59% від оборотних активів. За період 2018-2020 рр. запаси збільшилися на 13,71%, що свідчить про спад виробництва. Дебіторська заборгованість на 2018 р. складає 777 тис. грн. або 6,95% від оборотних активів. На кінець 2020 р. дебіторська заборгованість 1532 тис. грн. або 12,47%. За період 2018- 2020 рр. вона збільшилася на 755 тис. грн. або на 5,53%, ця позитивна динаміка свідчить про реалізацію продукції. Грошові кошти на кінець 2018 р. склали 26 тис. грн., а на кінець 2020 р. грошові кошти склали 318 тис. грн., кошти збільшилися на 292 тис. грн. Величина джерел власних коштів за 2018-2020 рр. не змінилася та складає 19 тис. грн., таким чином доля майна що покривається власними коштами є від'ємною і становить -13,08%, тобто підприємству терміново потрібні залучені кошти або грошові вливання. Довгострокові зобов'язання за період 2018-2020 рр. не змінилися і склали 6644 тис. грн. На кінець 2018 р. довгострокові зобов'язання склали 47,08% від загального майна підприємства, на 2020 р. ця цифра є 45,02%. Питома

вага зменшилася на 2,04%. Короткострокові зобов'язання на кінець 2018 р. становили 10196 тис. грн. тоді як на кінець 2020 р. вони склали 10045 тис. грн. За період короткострокові зобов'язання зменшилися на 151 тис. грн. або на 4,15%. Поточна кредиторська заборгованість за 2018 р. становила 5889 тис. грн., а за 2020 р. вона складала 5050 тис. грн. Спостерігається зменшення кредиторської заборгованості на 839 тис. грн., тобто питома вага зменшилась на 7,49%, що свідчить про позитивні тенденції в розвитку підприємства.

Для фінансової діагностики використано матеріали бухгалтерської звітності даного підприємства: баланс підприємства (форма 1), звіт про фінансові результати (форма 2).

Усі показники порівняльного аналітичного балансу – можна розбити на три групи: 1) Показники структури балансу (графи 2, 3, 4, 5, 6, 7); 2) Показники динаміки балансу (графи 8, 10); 3) Показники структурної динаміки балансу (графи 8, 11).

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Після загальної характеристики фінансового стану і його зміни за звітний період наступним важливим завданням аналізу фінансового стану є дослідження показників фінансової стійкості підприємства.

Проаналізовані данні про фінансові результати ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за період 2018-2020 рр.

Для розрахунку були використанні дані Ф2 «Звіт про фінансові результати» за період з 2018- 2020 рр. Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018 - 2020 рр. наведена у таблиці 2.24.

Таблиця 2.24 – Фінансові результати діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр.

Показник	Код рядка Ф2	Рік			Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
		2018	2019	2020	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	14431	15685	-	1254	8,68	-	+100
Податок на додану вартість	015	(1913)	(2295)	-	-382	+19,96	-	+100
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12518	13494	13733	976	+7,79	239	+1,77
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(11691)	(12872)	(12556)	1181	+10,10	-316	-2,45
Валовий прибуток	2090	827	622	1177	-205	-24,78	555	+89,22
Інші операційні доходи	2120	1792	572	781	-1220	-68,08	209	+36,53
Адміністративні витрати	2130	(397)	(366)	(623)	-31	-7,80	257	+70,21
Витрати на збут	2150	(67)	(58)	(176)	-9	-13,43	118	+203,44
Інші операційні витрати	2180	(1797)	(524)	(471)	-1273	-70,84	-53	-10,11
Фінансовий результат від операційної діяльності	2190	358	246	688	-112	-31,28	442	+179,67
Інші фінансові доходи	2220	-	6	2	-	+100	-4	-66,66
Інші витрати	2270	(14)	(9)	(1)	-5	-35,71	-8	-88,88
Фінансовий результат до оподаткування	2290	344	327	691	-17	-4,94	364	+111,31
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(129)	(97)	(131)	-32	-24,80	34	+35,05
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	215	230	560	15	+6,97	330	+143,47
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	215	230	560	15	+6,97	330	+143,47
Матеріальні затрати	2500	9345	10569	10590	1224	+13,09	21	+0,19
Витрати на оплату праці	2505	1111	1043	1335	-68	-6,12	292	+27,99
Відрахування на соціальні заходи	2510	372	417	538	45	+12,06	121	29,01
Амортизація	2515	284	173	335	-111	-39,08	162	93,64
Інші операційні витрати	2520	916	977	1369	61	+6,65	392	+40,12
Разом	2250	12028	13180	14167	1152	+9,57	987	+7,48

З таблиці 2.24 бачимо, що у 2018-2020 рр. ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» отримало прибуток:

- за 2018 р. прибуток склав 215 тис. грн.

- за 2019 р. прибуток склав 230 тис. грн., що на 15 тис. грн. більш ніж в попередньому році, тобто прибуток збільшився на 6,97%

- за 2020 р. прибуток виріс порівняно з попереднім роком на 143,47% тобто на 330 тис. грн. Ця позитивна динаміка свідчить про ефективну діяльність підприємства.

Дохід від реалізації за 2019 р. збільшився порівняно з попереднім періодом на 7,79% і склав 13494 тис. грн., що досить позитивно позначилось на підприємстві. Ця тенденція продовжилася в наступному періоді, але з меншими показниками, дохід від реалізації за 2020 р. склав 13733 грн., тобто дохід збільшився на 1,77%.

Валовий прибуток за 2018 р. становить 827 тис. грн., в порівнянні з попереднім періодом за 2019 р. валовий прибуток зменшився на 24,78% і склав 622 тис. грн. проте за 2020 р. валовий прибуток склав 1177 тис. грн., тобто він зріс на 89,22%, що свідчить про зменшення витрат на собівартість реалізованої продукції в 2019 році та збільшення витрат у 2020 році.

Собівартість реалізованої продукції за 2018 рік склала 11691 тис. грн. в наступному році цей показник становив 12872 тис. грн., що на 10,10% більше ніж в 2018 році. В 2020 році цей показник зменшився і склав 12566 тис. грн., тобто показник зменшився на 316 тис. грн. або на 2,45%.

Адміністративні витрати за 2019 рік зменшилися порівняно з попереднім періодом на 7,8% та склали 366 тис. грн. Проте в 2020 році ця стаття значно виросла на 70,21% та склала 623 тис. грн. Така ж тенденція спостерігається з витратами на збут.

Витрати на збут на 2018 рік склали 67 тис. грн. В 2019 році вони зменшилися на 31 тис. грн., тобто на 9%. В 2020 році спостерігається низький стрибок показника на 203,44%, він становить 176 тис. грн. Для вирішення конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних

методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства.

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства за даними балансу складають агрегований баланс, позиції активу і пасиву якого за ступенем агрегації відповідають меті аналізу. У таблиці 2.25 наведено приклад агрегованого балансу.

Таблиця 2.25 – Агрегований баланс ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2019-2020 рік, тис. грн.

Актив	На кінець 2019р.	На кінець 2020р.	Відхилення		Пасив	На кінець 2019р.	На кінець 2020р.	Відхилення	
			тис. грн.	%				тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи (НА)	2766	2474	-292	-10,55	Власний капітал (ВК)	-2491	-1931	560	-22,48
Запаси (З)	12096	11966	-130	1,07	Довгострокові зобов'язання (Кд)	6644	6644	0	0
Кошти, рахунки та інші активи (К)	66	318	252	381,81	Короткострокові зобов'язання (Кк)	10776	10045	-731	-6,78
Баланс	14928	14758	-170	-1,13	Баланс	14928	14758	-170	-1,13

Ця модель являє собою певне перегрупування статей бухгалтерського балансу для виділення однорідних груп за строками. За даними агрегованого балансу у таблиці 2.26 наведено аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ».

Таблиця 2.26 – Аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр.

№	Показник	На кінець 2018 р.	На кінець 2020 р.	Відхилення	
				тис. грн	%
1	2	3	4	5	6
1	Власний капітал	-2721	-1931	790	28,99
2	Необоротні активи	2932	2474	-458	-15,62
3	Власні обігові кошти (р.1-р.2)	-5653	-4405	-1248	-22,07
4	Догострокові зобов'язання	6644	6644	0	0
5	Наявність власних довгострокових джерел покриття запасів(р.3+р.4)	-12297	-11049	1248	-10,15
6	Короткострокові кредити та позики	10196	10045	-731	1,48
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р.5+р.6)	-2101	-1004	121	52,21
8	Запаси	3591	4239	-590	16,16

Продовження таблиці 2.26

1	2	3	4	5	6
9	Надлишок(+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-9244	-8644	600	6,49
10	Надлишок(+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів банків та позик (р.5-р.8)	-15888	-15288	600	6,49
11	Надлишок(+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	-5692	-5243	449	7,88
12	Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	-	-
13	Запас стійкості фінансового стану ,днів (р.11÷ V)×360 де V- чиста виручка від реалізації продукції	$(-692 \div 13494) \times 360 = -151,85$	$(-5243 \div 13733) \times 360 = -137,44$	-14,41	-
14	Надлишок(+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів (р.11:р.8)	-1,58	-1,23	0,35	-22,15

Необхідно визначити тип фінансової стійкості ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» на 2020 р. Стан оборотних коштів характеризується насамперед наявністю їх на певну дату. Наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між сумою підсумку I розділу пасиву балансу Ф.1 та рядка 1615 і підсумком I розділу активу балансу Ф.1 та рядка 1400.

$$\text{ВОК} = ((-2491 + 6316) - (2766 + 19)) = 740$$

$$З > \text{ВОК} + K^D + K^K \quad (2.1)$$

$$2766 < 7384$$

Отже, як видно з розрахунків підприємство знаходиться в кризовому стані. Запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.)

Фінансовий стан будь-якого підприємства формується в процесі його взаємовідносин із постачальниками, покупцями, акціонерами, банками та іншими юридичними і фізичними особами. З іншого боку, безпосередньо від підприємства залежить міра його економічної привабливості для всіх цих юридичних осіб, що завжди мають можливість вибору між багатьма підприємствами, спроможними задовольнити той самий економічний інтерес.

Проаналізуємо коефіцієнти фінансового стану ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» у 2018-2020 роках за допомогою таблиці 2.27.

Таблиця 2.27 – Коефіцієнти для аналізу фінансового стану ТОВ «ЗЗСТ «Мотор – січ» за 2018-2020 рр.

№ з/п	Показник	Формула розрахунку показника	Розрахункове значення за 2018 рік	Розрахункове значення за 2019 рік	Розрахункове значення за 2020 рік	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн..		Коментар
						2019р. від 2018 р.	2020р. від 2019 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Аналіз майнового стану підприємства							
1.1	Коефіцієнт зносу основних засобів	$\phi 1 \text{ p } 1012 \div \phi 1 \text{ p } 1011$	0,52	0,53	0,58	0,01	0,05	Основні засоби на дату балансу в середньому амортизовані на 53%.
1.2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Надійшло за рік основних засобів $\div$ $\phi 1 \text{ p } 1011(\text{гр.4})$	-	-	-			За аналізуємий період надходжень ОЗ не було, оновлення не проводилося
1.3	Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуло за рік основних засобів $\div$ $\phi 1 \text{ p } 1011 (\text{гр.3})$	0,01	0,04	0,01	0,03	-0,02	У 2019р. ліквідовано 0,04% основних засобів У 2020р. ліквідовано 0,1% основних засобів
	Аналіз ліквідності підприємства							
2.1	Коефіцієнт покриття	$(\phi 1 \text{ p } 1195 - \phi 1 \text{ p } 1170) \div (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)$	1,09	1,12	1,22	0,03	0,1	Нормативне значення коефіцієнту покриття – більше 2, тому підприємство не в змозі погасити усі поточні борги, навіть якщо для цього використає всі свої оборотні активи На кінець 2020 року коефіцієнт склав 1,22
2.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$(\phi 1 \text{ p } 1195 - \phi 1 \text{ p } 1170 - \phi 1 \text{ p } 1100) \div (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)$	1,09	1,12	1,22	0,03	0,1	Згідно цього коефіцієнта можна зробити висновок, що всі оборотні активи, крім запасів на підприємстві в кінці року забезпечують поточні зобов'язання
2.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$(\phi 1 \text{ p } 1160 + \phi 1 \text{ p } 1165) \div (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)$	0,002	0,006	0,03	0,004	0,024	Нормативне значення коефіцієнту – більше або дорівнює 0,25. Підприємство не готове терміново розрахуватись з короткостроковими зобов'язаннями.

Продовження таблиці 2.27

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.4	Чистий оборотний капітал, тис.грн.	$(\phi 1 \text{ p } 1195 - \phi 1 \text{ p } 1170) - (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)$	991	1387	2239	396	852	Чистий оборотний капітал підприємства за звітний період має додатне значення. Порівняно з 2018р. чистий оборотний капітал збільшився
3	Аналіз платоспроможності підприємства							
3.1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\phi 1 \text{ p } 1495 \div \phi 1 \text{ p } 1900$	-0,19	-0,16	0,13	0,03	-0,03	Виходячи з цього показника, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%
3.2	Коефіцієнт фінансування	$(\phi 1 \text{ p } 1595 + \phi 1 \text{ p } 1695) \div \phi 1 \text{ p } 1495$	-6,18	-6,99	8,64	-0,81	15,63	На кінець звітного періоду всі кредити та зобов'язання підприємства в 8 рази вище власного капіталу, що говорить про фінансову залежність підприємства від позикових джерел.
3.3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$((\phi 1 \text{ p } 1195 - \phi 1 \text{ p } 1170) - (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)) \div (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)$	0,09	0,12	0,22	0,03	0,1	Забезпечення власними оборотними коштами має додатне значення і складає 0,22 що вказує на достаток власних оборотних коштів
3.4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$((\phi 1 \text{ p } 1195 - \phi 1 \text{ p } 1170) - (\phi 1 \text{ p } 1695 - \phi 1 \text{ p } 1665)) \div \phi 1 \text{ p } 1495$	-0,36	-0,55	1,15	-0,19	1,7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми.
4	Аналіз ділової активності							
4.1	Коефіцієнт оборотності активів	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div ((\phi 1 \text{ p } 1300 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1300 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	0,96	0,92	0,92	-0,04	0	Середня кількість оборотів всіх активів підприємства за звітний період складає 0,9 оборотів в рік
4.2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div (((\phi 1 \text{ p } 1605 + \phi 1 \text{ p } 1615 + \phi 1 \text{ p } 1620 + \phi 1 \text{ p } 1625 + \phi 1 \text{ p } 1630 + \phi 1 \text{ p } 1660 \text{ (гр 3)}) + (\phi 1 \text{ p } 1605 + \phi 1 \text{ p } 1615 + \phi 1 \text{ p } 1620 + \phi 1 \text{ p } 1625 + \phi 1 \text{ p } 1630 + \phi 1 \text{ p } 1660 \text{ (гр 4)}) \div 2)$	1,77	1,77	2,17	0	0,4	Середня оборотність кредиторської заборгованості дорівнює 2,17 оборотів за рік.
4.3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div (((\phi 1 \text{ p } 1120 + \phi 1 \text{ p } 1125 + \phi 1 \text{ p } 1130 + \phi 1 \text{ p } 1135 + \phi 1 \text{ p } 1155 \text{ (гр. 3)}) + (\phi 1 \text{ p } 1120 + \phi 1 \text{ p } 1125 + \phi 1 \text{ p } 1130 + \phi 1 \text{ p } 1135 + \phi 1 \text{ p } 1155 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	12,44	6,98	8,19	-5,46	1,21	Середня кількість оборотів дебіторської заборгованості складає 8,19 оборотів в рік
4.4	Строк погашення кредиторської заборгованості, дн.	Тривалість періоду $\div$ коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	203	203	165	0	-38	Середня тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 165 днів, що в перевищує норму (90 днів).

Продовження таблиці 2.27

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.5	Строк погашення дебіторської заборгованості, дн.	Тривалість періоду ÷ коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	28,93	51,57	43,95	22,64	12,38	Середній строк погашення дебіторської заборгованості складає 43 дні.
4.6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div ((\phi 1 \text{ p } 1100 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1100 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	-	-	3,26	-	3,26	Кількість оборотів матеріальних запасів складає 3,26 оборотів.
4.7	Фондовіддача	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div ((\phi 1 \text{ p } 1011 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1011 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	2,23	2,47	2,59	0,24	0,12	Підприємство отримало 2,59 грн. чистого доходу на 1 грн. основних фондів, що використовуються.
4.8	Коефіцієнт віддачі власного капіталу	$\phi 2 \text{ p } 2000 \div ((\phi 1 \text{ p } 1495 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1495 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	-4,42	-5,17	-6,21	-0,75	-1,04	Ефективність віддачі власного капіталу дорівнює -6,21 грн. чистого доходу на 1 грн. власного капіталу.
5	Аналіз рентабельності підприємства							
5.1	Коефіцієнт рентабельності активів	$\phi 2 \text{ p } 2350 \text{ або } \phi 2 \text{ p } 2355 \div ((\phi 1 \text{ p } 1300 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1300 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	-1,65	-1,58	-3,77	0,07	-2,19	Середня рентабельність активів на кінець звітного періоду має від'ємне значення, що говорить про збитковість.
5.2	Рентабельність капіталу	$\phi 2 \text{ p } 2350 \text{ або } \phi 2 \text{ p } 2355 \div ((\phi 1 \text{ p } 1495 \text{ (гр. 3)} + \phi 1 \text{ p } 1495 \text{ (гр. 4)}) \div 2)$	-7,60	-8,82	-25,32	-0,62	-16,5	Середня рентабельність капіталу дорівнює «-» 25,32%, або 0,2532грн. збитку на 1 грн., вкладену в капітал
5.3	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\phi 2 \text{ p } 2350 \text{ або } \phi 2 \text{ p } 2355 \div \phi 2 \text{ p } 2000$	1,71	1,70	4,07	-0,01	2,37	Середня рентабельність власного капіталу за звітний період складає 4,07% На 1грн. капіталу, інвестованого у власний капітал, підприємство отримало 0,04 грн. прибутку
5.4	Коефіцієнт рентабельності реалізації	$\phi 2 \text{ p } 2190 \div (\phi 2 \text{ p } 2050 + \phi 2 \text{ p } 2130 + \phi 2 \text{ p } 2150)$	2,78	1,85	5,15	-0,93	3,3	Показник рентабельності реалізації додатній має значення 5,15%

Продовження таблиці 2.27

6	Аналіз фінансової стійкості							
6.1	Коефіцієнт автономії	$\text{ф.1(ряд. 1495)} \div \text{ряд.1900}$	-0,19	-0,16	0,13	0,03	0,29	Виходячи з цього показника, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%
6.2	Коефіцієнт фінансової залежності	$\text{ф.1(ряд. 1900)} \div \text{ряд.1495}$	-5,18	-5,99	-7,64	-0,81	-1,65	Підприємство дуже залежне від залученого капітала
6.3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\text{ф.1(ряд. 1495 -ряд. 1095)} \div \text{ф. 1 ряд.1495}$	2,07	2,11	2,28	0,04	0,17	Коефіцієнт свідчить про високу ступінь мобільності використання власних коштів
6.4	Коефіцієнт фінансової стабільності	$\text{ф.1(ряд.1495)} \div \text{ф.1(ряд.1595 + ряд.1695 + ряд. 1665)}$	-0,12	-0,10	-0,08	0,02	0,02	Менше планового ,свідчить про перевагу залученого капітала над власним
6.5	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{ф.1(ряд.1495)}}{\text{ф.1(ряд.1095+ряд.1195+ряд.1005)}}$	-0,18	-0,16	-0,12	0,02	0,04	Не може виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних коштів
6.6	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\text{Ф.1(ряд. 1595+1695+1665ф.1)} \div \text{ф.1 (ряд. 1095 + 1195+1170ф. 1)}$	1,19	1,16	1,13	-0,03	-0,03	Показує значну частину позикового капіталу
6.7	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\text{Ф.1(ряд 1595)} \div \text{ф.1(ряд 1095)}$	2,26	2,40	2,68	0,14	0,28	Частка довгострокових позик склала 2,68% на придбання ОЗ

Отже, згідно розрахованих коефіцієнтів чистий оборотний капітал підприємства за звітний період має додатне значення і на дату балансу він складає 2239 грн.

Основні засоби на дату балансу в середньому амортизовані на 53%. За аналізуємий період оновлення основних засобів не проводилося. У 2019р. ліквідовано 0,04% основних засобів. У 2020р. ліквідовано 0,01% основних засобів.

Нормативне значення коефіцієнту покриття – більше 2, тому підприємство не в змозі погасити усі поточні борги, навіть якщо для цього використає всі свої оборотні активи. На кінець 2020 року коефіцієнт склав 1,22.

Виходячи з коефіцієнта автономії, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%.

На кінець звітного періоду всі кредити та зобов'язання підприємства в 8 разів вище власного капіталу, що говорить про фінансову залежність підприємства від позикових джерел.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми.

Середня оборотність кредиторської заборгованості дорівнює 2,17 оборотів за рік. Середня тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 165 днів, що в перевищує норму (90 днів). Середній строк погашення дебіторської заборгованості складає 43 дні. Показник перевищує значення норми, що сигналізує про необхідність впровадження заходів щодо оптимізації політики по розрахунках із клієнтами.

Кількість оборотів матеріальних запасів складає 3,26 оборотів. Підприємство отримало 2,59 грн. чистого доходу на 1 грн. основних фондів, що використовуються. Ефективність віддачі власного капіталу дорівнює -6,21 грн. чистого доходу на 1 грн. власного капіталу, тобто не ефективна політика щодо власного капіталу.

Середня рентабельність власного капіталу за звітний період складає 4,07%. На 1грн. капіталу, інвестованого у власний капітал, підприємство

отримало 0,04 грн. прибутку. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує значну частину позикового капіталу і недостатність власних коштів.

Також необхідно проаналізувати ефективність використання основних засобів. Під час аналізу ефективності використання основних засобів необхідно вивчити обсяг основних засобів, темпи їх зростання за відповідні періоди, співвідношення окремих груп у загальній вартості фондів (їх структуру), визначити активну частину фондів, причини зміни їх обсягів та структури, шляхи покращення структури.

При аналізі обсягу, структури та динаміки основних засобів необхідно враховувати, що різні види основних засобів беруть різну участь у процесі господарської діяльності підприємства. Виробнича потужність визначається лише величиною промислово-виробничих основних засобів. Невиробничі основні засоби у виробництві безпосередньої участі не беруть, вони лише обслуговують культурно-побутові потреби колективу.

Обсягу, структури та динаміки основних засобів за початковою вартістю, аналіз цих складових зобразимо в таблиці 2.28.

Таблиця 2.28 – Аналіз обсягу та динаміки основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020рр.

Показник	2018р.		2019 р.		2020 р.		Абсолютне відхилення (+,-) 2018р. до 2020р.	
	Σ,тис. грн	%	Σ,тис. грн	%	Σ,тис. грн	%	Σ,тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Загальна сума основних засобів в т.ч.	2932	100,00	2766	100,00	2474	100,00	-458	0,00
1) будівлі, споруди, передавальні споруди	1273,65	43,44	1262,05	45,62	1188,49	48,04	-85,16	4,6
2) машини та обладнання	1058,58	36,10	1031,50	37,29	962,7	38,91	-95,88	2,81
3) транспортні засоби	1,15	0,04	1,07	0,03	1,01	0,04	-0,14	0
4) інструменти, прилади, інвентар (меблі)	89,92	3,07	83,7	3,02	69,4	2,81	-20,52	-0,26
5) малоцінні необоротні матеріальні активи	508,7	17,35	388,75	14,04	252,40	10,20	-256,3	-7,15

Аналіз розрахунків наведених в таблиці 2.30 показує, що загальний обсяг основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2017-2020 рр. зменшився на 458 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок зменшення таких складових, як: будівлі, споруди, передавальні споруди на 85,16 тис. грн., машини та обладнання на 95,88 тис. грн., транспортні засоби на 0,14 тис. грн., інструменти, прилади, інвентар (меблі) на 20,52 тис. грн. та малоцінні необоротні матеріальні активи на 256,3 тис. грн.

Основну частку основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» в 2018-2020 рр. займають будівлі та споруди, які становлять 43,44-48,04% загальної величини основних засобів, машини та обладнання 36,10-38,91% та малоцінні необоротні матеріальні активи 17,35-10,2%. Всі інші складові є незначними в загальній величині основних засобів на підприємстві.

Для забезпечення відтворення основних виробничих засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Показники стану й ефективності використання основних засобів можна об'єднати в три групи, які характеризують: 1) забезпечення підприємства основними засобами; 2) стан основних засобів; 3) ефективність використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства.

Фондомісткість є величиною зворотною до фондovіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Забезпеченість підприємства основними виробничими засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Останню розраховують як відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників

підприємства. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства.

Якщо коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства сягає критичної позначки (0,2 – 0,3), то реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і треба терміново шукати кошти для виправлення становища.

Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів .

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондovіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондovіддача. Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є сума прибутку на одну гривню основних засобів. В таблиці 2.29 показано аналіз основних показників основних засобів

Таблиця 2.29 – Аналіз основних показників основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

№ з/п	Показник	Формула	2018 р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відхилення (+, -)	
						2020р. від 2019р.	2020р. від 2018р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.		3139	2932	2766	-166	-373
2	Надійшло за рік, тис. грн.		45	24	96	72	51
3	Вибуло за рік, тис. грн.		93	211	117	-94	24
4	Наявність ОЗ на кінець року		2932	2766	2474	-292	-458
5	Фондомісткість	$\frac{\Phi_k}{Вп}$	0,40	0,47	0,47	0,00	0,07
6	Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	$\frac{\Phi_k}{Ч}$	1,01	0,94	1,02	0,09	0,01

Продовження таблиці 2.29

1	2	3	4	5	6	7	8
7	Коефіцієнт зносу ОЗ	$\Phi_z \div M$	0,48	0,48	0,53	0,04	0,05
8	Коефіцієнт придатності ОЗ	$Z_o \div \Phi_k$	0,52	0,52	0,47	-0,04	-0,05
9	Коефіцієнт оновлення ОЗ	$1 - K_z$	0,08	0,15	0,16	0,02	0,08
10	Коефіцієнт вибуття ОЗ	$\Phi_v \div \Phi_k$	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02
11	Коефіцієнт приросту ОЗ	$\Phi_y \div \Phi_k$	0,08	0,13	0,13	0,00	0,06
12	Фондовіддача	$(\Phi_v - \Phi_y) \div \Phi_k$	2,51	2,12	2,14	0,02	-0,37
13	Рентабельність ОЗ	$V_p \div \Phi_k$	0,73	0,79	0,73	-0,06	0,00
Φ_k – балансова вартість основних виробничих засобів; V_p – вартість виробленої продукції; Φ_z – залишкова вартість основних виробничих засобів; M – вартість майна підприємства; Z_o – сума зносу основних виробничих засобів;			Π – середньооблікова чисельність працівників; Φ_y – вартість уведених основних виробничих засобів; Φ_v – вартість виведених основних виробничих засобів; K_z – коефіцієнт зносу основних виробничих засобів; Π_3 – загальний прибуток підприємства.				

На ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр. спостерігається зростання основних засобів на 72 тис. грн., такою ж є тенденція щодо їх надходження. Тобто за досліджуваний період надходження зросли майже в два рази з 45 до 96 тис. грн.

Реальна вартість основних фондів залишається практично незмінною і коливається в межах 0,94-1,02. Негативним явищем в діяльності підприємства є те, що лише основні засоби зношені на 48-53%, тому є застарілими і потребують оновлення, модернізації. В результаті цього придатними до використання є на кінець 2020 р. 47% вартості всіх основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ».

Коефіцієнт оновлення за досліджений період є дуже низьким, проте позитивним явищем є його тенденція до зростання, а саме з 0,08 до 0,16, а це майже в два рази.

Рентабельність основних виробничих засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за валовим прибутком є досить великою і коливається в межах 73-79%.

Фондовіддача є одним із основних факторів, які визначають обсяг продукції підприємства, тому необхідно детально проаналізувати, які фактори, у свою чергу, впливають на неї.

Аналіз фондовіддачі проводиться в 2 напрямках: вивчення і вимірювання впливу окремих факторів на фондовіддачу; виявлення впливу фондовіддачі на об'єм виробництва. На рівень фондовіддачі впливають різні фактори, пов'язані як з зміною об'єму продукції, так і з ефективністю використання ОВФ, особливо активної її частини.

Головна причина зниження фондовіддачі – неефективне використання ОФ (простої обладнання, недовикористання виробничих потужностей, низький коефіцієнт змінності, наявність невстановленого обладнання і тощо). Для аналізу впливу факторів використовуємо таблицю 2.30.

Таблиця 2.30 – Аналіз фондовіддачі ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 р.р

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відхилення (+,-), тис.грн.	
				2019р. від 2018р.	2020р. від 2019р.
1	2	3	4	5	6
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	12518	13494	13733	976	239
2. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	5623	5570	5315	-53	-255
3. Фондовіддача (1:2), грн.	2,22	2,42	2,58	0,2	0,16
4. Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн.	2846	2639	2473	-207	-166
5. Фондовіддача активної частини основних засобів(1:4), грн.	4,39	5,11	5,55	0,72	0,44
6. Питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості (4:2×100%),	50,61	47,37	46,52	-3,24	-0,85

З таблиці 2.30 видно, що рівень фондовіддачі відносно 2018 р. в наступні періоди збільшився, хоча і не суттєво. Чітка тенденція до стабільності спостерігається у фондовіддачі активної частини основних засобів. Також

спостерігається чітка тенденція до збільшення середньорічної вартості основних фондів.

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» наведено в таблиці 2.31.

Таблиці 2.31 – Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» в 2018-2020 рр.

Показник	Алгоритм розрахунку	2018 р.	2019р.	2020р.	Абсол. відхил. (+, -), тис. грн		Відносне відхилення, %	
					2019р. від 2018р.	2020р. від 2019р.	2020р. від 2019р.	2020р. від 2018р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р.2000	12518	13494	13733	1215	239	9,15	1,77
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р р.2290	358	246	688	330	442	92,17	179,67
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	(Ф.1, р.1011 гр.3+гр.4)÷2	5596,5	5442,5	5298,5	-154	-144	-2,64	-5,32
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	ф. 1-ПВ	169	175	183	6	8	4,57	8,28
5. Фондовіддача, грн.	(1:3)	2,22	2,42	2,58	0,2	0,16	6,61	16,21
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)×100	6,39	4,51	12,98	-1,88	8,47	187,8	103,12
7. Продуктивність праці, грн.	(1:4)×100÷1000	7,40	7,71	7,5	0,31	-0,21	-2,72	1,35
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	(7:3)×100÷1000	0,0001	0,0001	0,0001	0	0	0	0

За аналізований період фондівіддача основних засобів збільшилась на 0,16 грн. або 16,21%. Рентабельність основних засобів є досить високою та в 2019 році знизилась до 4,51%, але в наступному періоді збільшилась до 12,98%. Часткові показники характеризують економічну ефективність використання окремих груп і елементів основних засобів. До них належать:

- виручка від реалізації продукції на 1 грн. активної частини основних засобів;
- рентабельність на 1 грн. активної частини основних засобів;
- інтегральний показник ефективності використання активної частини основних засобів.

Зіставлення індексів фондівіддачі, рентабельності і інтегральної ефективності використання основних засобів, розрахованих до вартості активної частини основних засобів, з індексом узагальнюючих показників дозволить виявити резерви росту фондівіддачі і рентабельності за рахунок кращого використання їх активної частини наведено в таблиці 2.32.

Таблиця 2.32 – Розрахунок показників оцінки використання активної частини основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр.

Показник	Алгоритм розрахунку	2018 р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відхилення (+, -) тис. грн..		Відносне відхилення,%	
					2020р. від 2018р.	2020р. від 2019р.	2020р. від 2018р.	2020р. від 2019р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р.2000	12518	13494	13733	1215	239	9,15	1,77
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р.2290	358	246	688	330	442	92,17	179,67
3. Середньорічна вартість активної частини ОЗ, тис. грн.	$(\text{р.1103 гр.3} + \text{гр.14 ф.5}) \div 2$	5791,5	6714	6714	0	922,5	100,00	115,93
4. Частка активної частини основних засобів у загальній їх вартості,%	пок.3: пок.3	43,17	44,71	38,75	-5,96	-4,41	86,68	89,77
5. Фондовіддача активної частини ОЗ, грн.	1:3	2,16	2,00	2,04	-0,12	0,04	-5,55	2
6. Рентабельність активної частини ОЗ,%	$(2:3) \times 100$	6,18	3,66	10,24	4,06	6,58	65,69	179,78

Розрахунки свідчать, що використання активної частини основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр. погіршилися.

Показники ефективності використання основних засобів досить суттєво впливають на показники фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема, виручку від реалізації продукції, робіт, послуг та фінансовий результат діяльності наведено в таблиці 2.33.

Таблиця 2.33 – Вплив факторів, пов’язаних з ефективністю використання основних засобів на показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за 2018-2020 рр.

№ з/п	Показники	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+,-)		
					Усього	у т.ч. за рахунок зміни	
						вартості ОЗ	ефективності використання
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	12518	13494	13733	1215	2407,7	-2229,3
2	Прибуток (збиток), тис. грн.	358	246	688	-149	11,7	-137,3
3	Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	5596,5	5442,5	5298,5	-298	×	×
4	Фондовіддача, грн.	2,61	2,27	2,29	-0,12	×	×
5	Рентабельність (збитковість) ОЗ,%	6,39	4,51	12,98	6,59	×	×

Зазначимо, що у 2020 році порівняно з 2018 роком виручка від реалізації продукції на підприємстві збільшилась на 1215 тис. грн. Це збільшення пояснюється, у першу чергу, покращенням ефективності використання основних засобів. За рахунок зниження фондовіддачі основних засобів на 0,12 грн. підприємство втратило можливість отримати 2229,3 тис. грн. виручки.

З метою проведення більш детального аналізу ефективності використання основних засобів та її впливу на показники фінансово-господарської діяльності підприємства розрахуємо вплив окремих факторів на зміну фондовіддачі.

На зниження фондовіддачі у 2020 році на 0,12 грн. вплинули:

- збільшення виручки від реалізації на 1215 тис. грн. збільшило фондовіддачу на 0,21 грн. (1215 : 5596,5);
- зменшення середньорічної вартості основних засобів на 298 тис. грн. зумовило збільшення фондовіддачі на 0,16 грн. (2,29-(13733: 5596,5)).

Серед причин зниження фондовіддачі основних засобів слід назвати також випередження темпів зміни вартості основних засобів над темпами зміни виручки від реалізації.

Показники, які одержані при розрахунку впливу факторів на зміну показників ефективності використання основних засобів є умовні. Адже будь-яке зростання основних засобів розглядається як фактор, який знижує

фондовіддачу, проте в умовах технічного прогресу ріст основних засобів, особливо їх активної частини є закономірним явищем, тому керівництво повинно прагнути до ефективного його використання.

При оцінці ефективності використання основних засобів необхідно враховувати особливості господарської діяльності, форму власності та стратегічну мету підприємства.

Отже, згідно з розрахованими коефіцієнтами чистий оборотний капітал підприємства за звітний період має додатне значення і на дату балансу він складає 2239 грн.

Основні засоби на дату балансу в середньому амортизовані на 53%. За аналізованій період оновлення основних засобів не проводилося. У 2019р. ліквідовано 0,04% основних засобів. У 2020р. ліквідовано 0,01% основних засобів.

Нормативне значення коефіцієнту покриття – більше 2, тому підприємство не в змозі погасити усі поточні борги, навіть якщо для цього використає всі свої оборотні активи. На кінець 2020 року коефіцієнт склав 1,22.

Виходячи з коефіцієнта автономії, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%.

На кінець звітного періоду всі кредити та зобов'язання підприємства в 8 рази вище власного капіталу, що говорить про фінансову залежність підприємства від позикових джерел.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми.

Середня оборотність кредиторської заборгованості дорівнює 2,17 оборотів за рік. Середня тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 165 днів, що в перевищує норму (90 днів). Середній строк погашення дебіторської заборгованості складає 43 дні. Показник перевищує значення норми, що сигналізує про необхідність впровадження заходів щодо оптимізації політики по розрахунках із клієнтами.

Кількість оборотів матеріальних запасів складає 3,26 оборотів. Підприємство отримало 2,59 грн. чистого доходу на 1 грн. основних фондів, що

використовуються. Ефективність віддачі власного капіталу дорівнює -6,21 грн. чистого доходу на 1 грн. власного капіталу, тобто не ефективна політика щодо власного капіталу.

Середня рентабельність власного капіталу за звітний період складає 4,07%. На 1 грн. капіталу, інвестованого у власний капітал, підприємство отримало 0,04 грн. прибутку. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує значну частину позикового капіталу і недостатність власних коштів.

Отже, для оприбуткування основних засобів використовують такі документи: Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. № ОЗ-1) та Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих об'єктів (ф. № ОЗ-2). На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовуються такі акти на списання основних засобів: Акт на списання основних засобів (ф. №ОЗ-3) та Акт на списання автотранспортних засобів (ф. ОЗ-4).

Аналітичний облік основних засобів ведеться на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за інвентарними об'єктами, тобто веде в інвентарних картках. Кожному інвентарному об'єкту присвоюють інвентарний номер, який наносять на об'єкт і вказують в первинних документах і реєстрах з обліку основних засобів. Облік також ведеться по видах основних засобів, місцях їх експлуатації, матеріально відповідальних особах.

Для обліку і узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» призначено активний рахунок 10 «Основні засоби». Безпосередньо на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 10 «Основні засоби» має такі субрахунки: 103 «Будинки і споруди»; 104 «Машини і обладнання»; 105 «Транспортні засоби»; 106 «Інструменти, прилади та інвентар». Відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 15 «Капітальні інвестиції» має такі субрахунки: 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

При придбанні та списанні основних засобів потрібно звернути увагу на

відображення в обліку ПДВ, а також при надходженні основних засобів від засновників як внесок до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, якщо до статутного капіталу основні засоби вносить фізична особа, податкова вимагає утримання податку з доходів.

У разі будівництва основного засобу всі витрати відображаються за дебетом рахунку 151 «Капітальне будівництво», за кредитом – їх списання у разі ведення збудованого об'єкта основних засобів в експлуатацію.

Згідно з розрахованих коефіцієнтів чистий оборотний капітал підприємства за звітний період має додатне значення і на дату балансу він складає 2239 грн. Основні засоби на дату балансу в середньому амортизовані на 53%. За аналізує мий період оновлення основних засобів не проводилося. У 2019р. ліквідовано 0,04% основних засобів. У 2020р. ліквідовано 0,01% основних засобів. Нормативне значення коефіцієнту покриття – більше 2, тому підприємство не в змозі погасити усі поточні борги, навіть якщо для цього використає всі свої оборотні активи На кінець 2020 року коефіцієнт склав 1,22 Виходячи з коефіцієнта автономії, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%. На кінець звітної періоду всі кредити та зобов'язання підприємства в 8 рази вище власного капіталу, що говорить про фінансову залежність підприємства від позикових джерел. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми. Середня оборотність кредиторської заборгованості дорівнює 2,17 оборотів за рік. Середня тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 165 днів, що в перевищує норму (90 днів). Середній строк погашення дебіторської заборгованості складає 43 дні. Показник перевищує значення норми, що сигналізує про необхідність впровадження заходів щодо оптимізації політики по розрахунках із клієнтами. Кількість оборотів матеріальних запасів складає 3,26 оборотів. Підприємство отримало 2,59 грн. чистого доходу на 1 грн. основних фондів, що використовуються. Ефективність віддачі власного капіталу дорівнює -6,21 грн. чистого доходу на 1 грн. власного капіталу, тобто не ефективна політика щодо власного капіталу. Середня рентабельність

власного капіталу за звітний період складає 4,07%. На 1 грн. капіталу, інвестованого у власний капітал, підприємство отримало 0,04 грн. прибутку.

З ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «ЗАВОД СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ «МОТОР СІЧ»

3.1 Аудит основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

Планування, є початковим етапом проведення аудиту основних засобів, і полягає в розробці загального плану аудиту із зазначенням очікуваного обсягу, графіків і термінів проведення, а також розробці програми, яка визначає обсяг, види і послідовність здійснення аудиторських процедур, необхідних для формування об'єктивної та достовірної думки про бухгалтерську звітність підприємства.

При плануванні аудиту основних засобів слід виділити наступні основні етапи: попереднє планування аудиту основних засобів; підготовка і складання загального плану аудиту основних засобів; підготовка і складання програми аудиту основних засобів.

На етапі попереднього планування основних засобів необхідно ознайомитися з інформацією про: зовнішні чинники, що впливають на господарську діяльність підприємства; внутрішні чинники, пов'язані з індивідуальними особливостями господарської діяльності.

Перевірка основних засобів розпочинається з анкетування співробітників підприємства. Анкету перевірки основних засобів наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Анкета перевірки основних засобів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Та к	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Скільки років Ви працюєте на підприємстві?				
	0-1				
	1-5				
	5 і більше				

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
2	Надходження основних засобів на підприємство оформляється Актом прийому – передачі (внутрішнього переміщення) за формою ОЗ-1?				
3	Чи ведуться реєстри аналітичного обліку для різноманітних об'єктів основних засобів: картки; відомості?				
4	Чи закріплені основні засоби за МВО у місцях їх експлуатації?				
5	Чи укладені договори з матеріально відповідальними особами				
6	Хто повинен підписувати ОЗ-1:				
	- бухгалтер				
	- керівник комісії;				
	- головний бухгалтер;				
	- керівник;				
	- одержувач				
	- члени комісії				
7	Чи є на підприємстві наказ про облікову політику.				
8	Хто встановлює реальну вартість основних засобів: 1) комісія, призначена керівником; 2) головний інженер; 3) головний бухгалтер; 4) інвентаризаційна комісія; 5) інші особи				
9	Хто дає дозвіл на списання основних засобів: 1) керівник; 2) уповноважений статутом орган; 3) керівник з подальшим схваленням уповноваженого органу				
9	На якому рахунку обліковується «Машини та обладнання»:				
	- 104;				
	- 109;				
	- 102;				
	- 107.				
10	На якому рахунку обліковується «Капітальне будівництво»:				
	- 152				
	- 155				
	- 151				
11	Інформація про зміни первісної вартості та суми зносу заноситься у реєстри аналітичного обліку на основі: 1) відомості переоцінки; 2) висновку експерта; 3) бухгалтерських довідок; 4) інших документів				

Продовження таблиці 3.1

	2	3	4	5	6
12	Справедлива вартість визначається на основі: 1)експертної оцінки; 2)результатів роботи внутрішньої комісії підприємства; 3)висновків бухгалтерії; 4)інших джерел 5)рішення Головного бухгалтера 6) наказу керівника підприємства				
13	За яким методом нараховується амортизація основних засобів: 1)прямолінійним; 2)зменшення залишкової вартості; 3)прискореного зменшення залишкової вартості; 4)кумулятивним; 5)виробничим; 6)за податковим законодавством				
Перевірка правильності обліку основних засобів підприємства					
14	Отримано ОЗ як внесок до статутного капіталу				
	- Дт 153 Кт 46				
	- Дт 46 Кт 152				
	- Дт 152 Кт 46				
15	Введено ОЗ в експлуатацію:				
	- Дт 10 Кт 15				
	- Дт 15 Кт 10				
	- Дт 11 Кт 15				
16	Оплачено послуги з транспортування ОЗ з поточного рахунку				
	- Дт 301 Кт 685				
	- Дт 311 Кт 685				
	- Дт 685 Кт 311				
17	Перераховано аванс підрядчику за майбутні роботи				
	- Дт 371 Кт 301				
	- Дт371 Кт 311				
	- Дт 631 Кт 311				
18	Відображені послуги підрядчика:				
	- Дт151 Кт 631				
	- Дт 361 Кт 152				
	- Дт 152 Кт 631				
19	Відображено витрати пов'язані з поліпшенням основних засобів:				
	- Дт 151 Кт 91				
	- Дт151 Кт 20				
	- Дт151 Кт 66				

План аудиту основних засобів – це аудиторський документ, який має вигляд таблиці і містить перелік аудиторських процедур, що мають бути проведені під час його внутрішнього аудиту.

Для підвищення ефективності аудиту і координації аудиторських процедур з роботою персоналу клієнта аудитор вправі обговорювати окремі розділи загального плану аудиту та певні аудиторські процедури з керівництвом підприємства. Для забезпечення належної роботи аудитор складає План аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ», який наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Загальний план проведення аудиторської перевірки основних засобів з 01 по 31.10 2020 р. на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Етап	Завдання	Аудиторські процедури	Термін	Виконавець
1	2	3	4	5
Підготовчий	Планування аудиторської перевірки	Ознайомлення з направленням на перевірку;	01.10.21	Романенко К.В.
	Проведення тестів внутрішнього контролю,	Опитування й тестування персоналу; вивчення матеріалів попередньої перевірки та спостереження	02.10.21	Романенко К.В.
	Складання програми аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»		05.10.21-06.10.21	Романенко К.В.
Основний етап	Впевнитись у наявності основних засобів прийнятих до обліку	Фактична перевірка основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»	07.10.21-09.10.21	Романенко К.В.
	Впевнитись в правильності, повноті та своєчасності обліку основних засобів	Перевірка повноти і своєчасності обліку ОЗ ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» оцінки ОЗ, оприбуткування, надходження, вибуття, ліквідації, списання, витрат на ремонт	12.10.21-16.10.21	Романенко К.В.
	Впевнитись у правильності визначення вартості, що амортизується, перевірити щомісячне нарахування амортизації, впевнитись у правильності та повноті відображення амортизації на бухгалтерських рахунках та відповідності даних регістрів синтетичного і аналітичного обліку даним Головної книги та звітності	Перевірка правильності відображення у бухгалтерському обліку амортизаційних відрахувань, зносу та відображення в облікових регістрах та звітності амортизації	20.10.21	Романенко К.В.
	Впевнитись у правильності визначення вартості			

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
	сті, що капіталізується впевнитись у правильності та повноті відображення обліку капітального будівництва, капітальних вкладень, введення в дію ОЗ на бухгалтерських рахунках та відповідності даних реєстрів синтетичного і аналітичного обліку даним Головної книги та звітності	Перевірка правильності ведення аналітичного обліку капітального будівництва, капітальних вкладень, введення в дію ОЗ	25.10.21	Романенко К.В.
Заключний етап	Підготовка та складання аудиторського звіту та ознайомлення зі звітом керівництва ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»	Обробка отриманих даних в ході перевірки шляхом систематизації отриманої інформації	31.10.21	Романенко К.В.
	Виявлення слабких ділянок обліку та впровадження процедур покращення обліку		01.11.21-05.11.21	Романенко К.В.

Наступним етапом внутрішнього аудиту основних засобів є розробка програми аудиту, яка представляє собою докладну інструкцію для виконання аудитором при перевірці. а також засобом контролю і перевірки належного виконання роботи.

Саме програма перевірки визначає характер, час і обсяг запланованих аудиторських процедур, необхідних для виконання загального плану аудиторської перевірки. Програма аудиторської перевірки основних засобів відображає організацію та методику проведення внутрішнього аудиту.

Програма аудиту основних засобів – це документ, що містить: завдання аудиту для конкретного об'єкта, що підлягає перевірці та процедури, необхідні для виконання поставлених завдань; обсяги і терміни їх виконання. Метою планування аудиту основних засобів є концентрація уваги аудитора на найважливіших його напрямках, виявленні проблем, які слід перевірити найбільш детально. Програму внутрішнього аудиту розробляє аудитор відповідно до мети, завдання аудиту та кваліфікації самого аудитора.

В таблиці 3.3 наведена програма проведення внутрішнього аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ».

Таблиця 3.3 – Програма проведення внутрішнього аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор –січ»

№ з/п	Мета	Критерії якості	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Метод перевірки	Код робочого документу	Термін	Виконавець
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Підготовчий етап перевірки ТОВ «ЗЗСТ «Мотор –січ»							
1.1	Проведення тестів внутрішнього контролю, визначення суттєвості та аудиторського ризику		Опитування й тестування персоналу; вивчення матеріалів попередньої перевірки та спостереження	Анкети та опитувальник	Опитування й анкетування керівництва підприємства й персоналу, вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки	А-О	01.10.21-02.10.21	Романенко К.В.
1.2	Складання програми аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ»		Вивчення матеріалів попередньої перевірки та спостереження	Програма аудиту основних засобів	Співставлення, аналітичні процедури	ПА	05.10.21-06.10.21	Романенко К.В.
2	Фактична перевірка основних засобів ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ»							
2.1	Впевнитись у наявності основних засобів, прийнятих до обліку	А, Б, Г, Є, Е	Вибіркова інвентаризація основних засобів	Інвентаризаційні відомості, описи, інвентарні картки	Співставлення, спостереження, документальна перевірка	РД-1	07.10.21-09.10.21	Романенко К.В.
3	Документальна перевірка основних засобів ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ»							
3.1	Аудит надходження ,оцінки, вибуття, ліквідації, списання та ремонту основних засобів							
3.1.1	Перевірити правомірність віднесення активів до основних засобів	Б, Г	Визначення правомірності віднесення активів до основних засобів ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ»	Наказ про Облікову політику , розрахунки первісної вартості основних засобів	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	РД-2	12.10.21	Романенко К.В.
3.1.2	Впевнитись в правильності оцінки основних засобів	Б, Г	Перевірка оцінки основних засобів	Наказ про облікову політику, розрахунки первісної вартості основних засобів	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	РД-3	13.10.21	Романенко К.В.

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1.3	Впевнитись у наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку надходження основних засобів	А, Б, Г, Е	Перевірка надходження основних засобів та їх оприбуткування Перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів, використання затверджених типових форм	Акти приймання-передачі ОЗ, інвентарні картки, описи	Документальна, нормативно-правова, співставлення, арифметична перевірка	РД-4	14.10.21	Романенко К.В.
3.1.4	Впевнитись у правильності складання Балансу з обліку основних засобів	А, Б, Г, Е	Перевірка правильності складання Балансу	Баланс	Документальна, співставлення, арифметична перевірка	РД-5	15.10.21	Романенко К.В.
3.1.5	Впевнитись у повноті відображення в обліку надходження ОЗ та відповідності даних регістрів аналітичного та синтетичного обліку даним рахунків Головної книги	Б, Г, Е	Проведення підрахунків та співставлення даних аналітичного та синтетичного обліку надходження основних засобів з даними рахунків Головної книги	Регістри обліку, Головна книга	Арифметична перевірка, співставлення	РД-6	16.10.21	Романенко К.В.
3.1.6	Впевнитись у правильності встановлення строку корисного використання об'єктів основних засобів	Б, Г, Е	Перевірка правильності встановлення строку корисного використання об'єктів основних засобів	Наказ про облікову політику інвентарні картки, описи, акти	Арифметична перевірка, співставлення	РД-7	17.10.21	Романенко К.В.
3.1.7	Перевірити кореспонденцію рахунків та впевнитись у правильності відображення надходження основних засобів на бух. рахунках	А, Б, Г	Перевірка правильності віднесення надходження основних засобів на відповідні рахунки обліку .	Відомості, Ж-4 облікові .регістри	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	РД-8	17.10.21	Романенко К.В.
3.1.8	Перевірити кореспонденцію рахунків та впевнитись у правильності відображення вибуття основних засобів на бух. рахунках	А, Б, Г	Перевірка правильності віднесення вибуття основних засобів на відповідні рахунки обліку .	Відомості, Ж-4 облікові .регістри	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	РД-9	18.10.21	Романенко К.В.

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1.9	Впевнитись в доцільності витрат на ремонт, перевірка вартісних показників зазначених в документації	А, Б, Г, Е	Перевірка доцільності витрат на ремонт	Наказ про облікову політику інвентарні картки, описи, Акти, наряди на відрядну роботу, документи, що підтверджують інші витрати, реєстри обліку	Документальна, нормативно-правова, співставлення, арифметична перевірка	РД-10	18.10.21	Романенко К.В.
3.2	Впевнитись у правильності відображення та наявності первинних документів з ремонту основних засобів	Б, Г, Є, Е	Перевірка правильності: визначення і повноти відображення в обліку та наявності первинних документів з ремонту основних засобів	Наказ про облікову політику, розрахунки амортизації, договір, інвентарні картки, документи про рух ОЗ	Документальна, нормативно-правова, арифметична перевірка	РД-11	19.10.21-20.10.21	Романенко К.В.
Аудит нарахування амортизації основних засобів								
3.2.1	Перевірити щомісячне нарахування амортизації	А, Б, Г, Є, Е	Перевірка правильності розрахунку суми амортизації	Розрахунки амортизації ОЗ	Арифметична перевірка	РД-12	21.10.21	Романенко К.В.
3.2.2	Впевнитись у правильності визначення вартості, що амортизується, основних засобів	Б, Г, Е	Перевірити правильність та повноту відображення амортизації на бухгалтерських рахунках та відповідності даних реєстрів синтетичного і аналітичного обліку даним Головної книги та звітності	Реєстри обліку, Головна книга, звітність	Арифметична перевірка, співставлення	РД-13	22.10.21	Романенко К.В.
3.3 Аудит капітального будівництва								
3.3.1	Перевірити правильність відображення капітальних вкладень	Б, Г, Є, Е	Перевірка наявності контрактів з підрядними організаціями	Акти приймання передачі; акти на списання, документи, що підтверджують витрати на кап. інвест.	Документальна, нормативно-правова, арифметична, співставлення	РД-14	23.10.21	Романенко К.В.

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.3.2	Перевірити правильність капітального будівництва	Б, Г, Е	Перевірка обґрунтованості здійснення витрат на капітальне будівництво щодо відповідності кошторису та правильності віднесення на об'єкти	Проектно-кошторисна документація.	Документальна перевірка	РД-15	26.10.21-27.10.21	Романенко К.В.
3.3.3	Перевірити правильність формування первісної вартості об'єктів будівництва	Б, Г, Е	Перевірка правильності формування первісної вартості об'єктів будівництва	Акти приймання-передачі кошторис, акти приймання-передачі ОЗ, накладні, договір-підряд	Документальна перевірка, арифметична, співставлення	РД-16	28.10.21	Романенко К.В.
4	Заключний етап перевірки ТОВ «ЗЗСТ «Мотор –січ»							
4.1	Підготовка до складання аудиторського звіту		Обробка отриманих даних в ході перевірки шляхом систематизації отриманої інформації	Робочі документи, записи, результати спостереження	Співставлення , аналіз		29.10.21-30.10.21	Романенко К.В.
4.2	Узагальнення результатів перевірки та донесення думки аудитора до керівництва		Складання аудиторського звіту і презентація звіту керівництву ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»	Аудиторський звіт	Аналіз	АЗ	31.10.21	Романенко К.В.
критерії якості аудиторської перевірки : А – наявність; Б – правдивість; В – права та зобов'язання; Г – повнота; Д – вимірювання; Е – оцінка вартості ; Є – подання і розкриття								

Організацію і методику проведення внутрішнього аудиту основних засобів відображає програма аудиту, яка є переліком дій аудитора на кожному етапі перевірки. Програма аудиту є розвитком загального плану аудиту та являє собою детальний перелік змісту аудиторських процедур, необхідних для практичної реалізації плану аудиту. Програма служить докладною інструкцією і засобом контролю якості проведення внутрішнього аудиту, тому вона повинна відповідати певним визначеним критеріям якості аудиторської перевірки: А – наявність; Б – правдивість; В – права та зобов'язання; Г – повнота; Д – вимірювання; Е – оцінка вартості ; Є – подання і розкриття.

Результати перевірки повинні бути оформлені робочими документами аудитора. Робочі документи аудитора – це записи, зроблені аудитором щодо планування робіт, характеру, часу та обсягу здійснюваних аудиторських процедур, результатів таких процедур, а також висновки, зроблені на підставі отриманих доказів.

Згідно з програмою аудиту основних засобів етап фактичної перевірки ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» починається з інвентаризації.

До початку інвентаризації основних засобів потрібно перевірити інвентарні картки (книги, відомості). Перевірка інвентарних карток дає можливість встановити відповідність важливих ознак об'єктів за даними, що відображені в обліку, даним фактичного стану об'єктів основних засобів. Під час ревізії перевіряють збереження основних засобів за місцями їх знаходження і використання. Для цього внутрішній аудитор організовує і проводить вибіркочу перевірку фактичної наявності об'єктів основних засобів, що досягається за допомогою часткової або повної їх інвентаризації. Результати оформляють у спеціальному робочому документі – інвентарна відомість. Інвентарна відомість служить для інформування аудитора про наявність, вартість та кількість основних засобів, які знаходяться на підприємстві.

Дані інвентаризаційних описів порівнюються з інвентарними картками обліку об'єктів основних засобів (форма ОЗ-6) з відповідною технічною і первинною документацією, а також із даними бухгалтерських регістрів на предмет тотожності даних аналітичного і синтетичного обліку.

Результати перевірки оформлені робочим документом аудитора РД-1, який наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Робочий документ з перевірки фактичної наявності основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» – РД-1

№ з/п	Найменування об'єкта ОЗ	Інв.№	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення		Примітки
			кількість шт.	вартість грн.	кількість шт.	вартість грн.	к-ть, шт.	вартість, грн.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Вертикально-фрезерний верстат	506	1	17750,48	1	17750,48	-	-	
2	Акумуляторний інструмент	467	1	1 352,38	1	1 352,38	-	-	
3	Вертикальна миюча машина тип А20*16	466	1	63333,0	1	63333,0	-	-	
4	Компресор СБ 4/С-200LB40 РМ-3127.02ТFT	453	1	4 040,00	1	4 040,00	-	-	
5	Пневмо шуруповерт стаціонарний	530	1	3814,50	0	3814,50	-1	-	Інв. опис 1/20 20
6	Електрокар	501	1	10900	1	10900	-	-	
7	Електродріль ударної дії.2050	464	1	968,75	1	968,75	-	-	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: після вибіркової інвентаризації згідно інвентарного опису 1/2020 отримано наступні дані: виявлена нестача пневмощуруповерту стаціонарного інвентарний номер 530 в кількості 1 одиниця, на загальну вартість 3814,50 грн. відсутня будь яка документація зі списання чи ліквідації даної облікової одиниці. Нестача оформлена актам інвентаризації 1/2020 від 07.10.2020.

На наступному етапі аудиту внутрішній аудитор перевіряє правильність віднесення активів суб'єкта господарювання до основних засобів за наступними критеріями: вартість та строк корисного використання,

данні в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Робочий документ з перевірки правомірності віднесення активів підприємства до основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-2

Дата акта приймання	№ акта	Найменування об'єкта ОЗ	Інвентарний №	Критерії віднесення активів до ОЗ				Відхилення	Характер порушення
				Строк корисного використання більше 1 року		Вартість більше 20 000 грн.			
				За даними підприємства, років	За даними аудиту, років	За даними підприємства, грн.	За даними аудиту, грн.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
05.10.16	00252	Електродріль ударної дії 2050	464	4	4	2968,75	2968,75	+	ОЗ вартість менше 20 000
16.12.18	00278	Акумуляторний інструмент	467	4	4	3352,38	3352,38	+	ОЗ вартість менше 20 000
03.08.19	00360	Компресор СБ 4/С-200LB40 РМ-3127.02TFT	453	5	5	24040,00	24040,00	-	
09.02.20	00451	Електрокар	501	5	5	20900,00	20900,00	-	
06.04.17	00264	Вертикальна миюча машина тип А20*16	466	5	5	63333,0	63333,0	-	
29.01.17	00207	Вертикальний фрезерний верстат	506	5	5	27750,48	27750,48	-	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: в ході перевірки виявлені основні засоби, які не можливо віднести за критерієм вартості до основних засобів оскільки їх вартість менша 20 000 грн., мінімальної вартості основних засобів відповідно до наказу про облікову політику ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Електродріль ударної дії 2050 вартість якої 2968,75 грн. та акумуляторний інструмент вартість якого 3 352,38 грн. необхідно відносити до МНМА.

Результати перевірки оформлені робочим документом аудитора РД-3 в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Робочий документ аудитора – Перевірка відповідності даних з обліку основних засобів в облікових регістрах ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ» РД-3

Місяць	За даними підприємства , грн.		За даними аудитора, грн.		Відхилення, грн.	
	Журнал № 4	Головна книга	Журнал № 4	Головна книга	Журнал № 4	Головна книга
1	2	3	4	5	6	7
січень	5315,0	5315,0	5315,0	5315,0	-	
лютий	5310,5	5310,5	5310,5	5310,5	-	
березень	5305,7	5305,7	5305,7	5305,7	-	
квітень	5401,0	5401,0	5401,0	5401,0	-	
травень	5385,5	5385,5	5385,5	5385,5	-	
червень	5379,4	5379,4	5379,4	5379,4	-	
липень	5350,0	5350,0	5350,0	5350,0	-	
серпень	5250,9	5250,9	5250,9	5250,9	-	
вересень	5280,7	5280,7	5280,7	5280,7	-	
жовтень	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0	-	
листопад	5293,7	5293,7	5293,7	5293,7	-	
грудень	5282,00	5282,00	5282,00	5282,00	-	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: в результаті перевірки розбіжностей даних між журналом №4 та Головною книгою не знайдено.

При перевірці правильності надходження та оприбуткування основних засобів шляхом співставлення даних обліку з первинними документами аудитор перевіряє: шляхи надходження основних засобів на підприємство; чи створена на підприємстві комісія з приймання зазначених об'єктів та

оформлення його результатів; чи оформлені відповідні договори купівлі – продажу; чи правильно зазначена первинна вартість у відповідних актах (з врахуванням вимог НП(С)БО7); чи призначені матеріально відповідальні особи за збереження об'єктів. Важливо також перевірити відповідність статей балансу підприємства по основних засобах даним Головної книги, записи якої звіряють з аналітичним обліком.

В таблиці 3.7 наведено перевірку заповнення первинних документів з обліку основних засобів внутрішнім аудитором на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ».

Таблиця 3.7 – Робочий документ з перевірки наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-4

Дата документа	№ акта	Первісна вартість, грн.	Інвентарний №	Заводський номер	Найменування об'єкта	Рік випуку	Дата введення в експлуатацію	Висновки комісії	Печатка	Підписи	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
29.01.18	00207	38000	506	00158/4	Вертикальн о – фрезерний верстат	2017	29.01.18	+	+	+	
03.08.19	00360	28500	453	003587	Компресор СБ 4/С- 200LB40 PM- 3127.02TFT	2018	03.08.19	+	-	+	Відсутн я печатка
06.04.17	00264	603333	466	00025101	Вертикальн а миюча машина тип A20*16	2016	06.04.17	+	+	+	
09.02.17	00451	25000	501	001527-1	Електрокар	2016	09.02.17	+	+	-	Відсутні й підпис
16.12.18	00278	4000	467	000569	Акумулято р-ний інструмент	2018	29.12.18	+	+	+	Помилк а в даті
05.10.19	00252	2500	464	0030504	Електро- дріль удар. дії. 205 0	2019	05.10.19	+	+	+	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів виявлені наступні помилки: акт № 00360 від 03.08.19 відсутня печатка; акт № 00451 від 09.02.17 відсутня підпис члена комісії; акт № 00278 від 16.12.18 помилково внесена дата 29.12.18 замість 16.12.18. Рекомендовано виправити помилки виявленні при перевірці первинних документів на правильність заповнення документів з первинного обліку основних засобів. Далі проводиться перевірка правильності складання балансу результати наведено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Робочий документ з перевірки правильності складання Балансу на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-5

№ п/п	Показник	За даними підприємства, грн.	За даними аудитора, грн.	Відхилення та виправлення
1	2	3	4	5
1	Залишкова вартість (р.1010)	2181	2181	-
2	Первісна вартість (р.1011)	5282	5282	-
3	Знос (р.1012)	3101	3101	-

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці виправлень та відхилень при складанні Балансу порушень не знайдено.

Далі проводиться перевірка відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Результати перевірки оформлені робочим документом аудитора РД-6 представленим таблицею 3.9.

Таблиця 3.9 – Робочий документ з перевірки відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»– РД-6

№ п/п	Показники	31.01.20	28.02.20	31.03.20	30.04.20	31.05.20	30.06.20	31.07.20	31.08.20	30.09.20	31.10.20	30.11.20	31.12.20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Залишок у регістрах аналітичного обліку, грн.	3545315,0	3545310,5	3545305,7	3545401,0	3545385,5	3545379,4	3545350,0	3545250,9	3545280,7	3545300,0	3545293,7	3545282,0

Продовження таблиці 3.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2	Залишок у реєстрах синтетичного обліку, грн.	3545315,0	3545310,5	3545305,7	3545401,0	3545385,5	3545379,4	3545350,0	3545250,9	3545280,7	3545300,0	3545293,7	3545282,0
3	Залишок у Головній книзі, грн.	3545315,0	3545310,5	3545305,7	3545401,0	3545385,5	3545379,4	3545350,0	3545250,9	3545280,7	3545300,0	3545293,7	3545282,0
4	Залишок у Балансі, грн.	3545315,0	3545310,5	3545305,7	3545401,0	3545385,5	3545379,4	3545350,0	3545250,9	3545280,7	3545300,0	3545293,7	3545282,0

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: за результатами перевірки даних синтетичного та аналітичного обліку ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» порушень не виявлено.

Наступним кроком буде перевірка правильності встановлення строку корисного використання об'єктів основних засобів, результати представлено в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Робочій документ з перевірки правильності встановлення строку корисного використання об'єктів основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-7

№ акта	Дата акта-приймання	Інв. №	Найменування об'єкта ОЗ	Первісна вартість, грн.	Строк корисного використання об'єкта ОЗ, років		Відхилення
					За даними підприємства	За даними аудитора	
1	2	3	4	5	6	7	8
00207	29.01.17	506	Вертикально – фрезерний верстат	28000	5	5	-
00360	03.08.19	453	Компресор СБ 4/С-200LB40	18500	5	5	-
00264	06.04.17	466	Вертикальна миюча машина тип А20*16	603333	5	5	-
00451	09.02.18	501	Електрокар	25000	10	5	+5
00278	16.12.18	467	Акумуляторний інструмент	4000	5	4	+1
	05.10.20	464	Електродріль удар.дії.2050	2500	5	4	+1

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці виявлені розбіжності в встановленні строку корисного використання основних засобів, значно завищено термін використання електрокару, також не дотримуються норм ПКУ при встановленні терміну корисного використання на групу інструментів.

Аудитор визначає перелік робочої документації, яка прикладається до актів аудиторської перевірки. Головні вимога до цієї документації - переконливість і вагомість при доказі висновків і пропозицій, що впливають з матеріалів перевірки.

Перевірку операцій з надходженням основних засобів наведено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Робочий документ аудитора з перевірки операцій з надходження основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-8

№ п/п	Зміст господарської операції	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення			Примітки
		Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Перераховані кошти постачальнику	631	311	2400 0	631	311	2000 0	-	-	-4000	-
2	Відображено ПДВ	-	-	-	641	644	4000	641	644	4000	-
3	Отримано верстат від постачальника	152	631	2400 0	152	631	2400 0	-	-	-	-
4	Відображено ПДВ	641	631	4000	641	631	4000	-	-	-	-
5	Отримані послуги сторонніх організацій з доставки верстата	631	311	720	685	311	600	631	311	-120	
6	Відображено ПДВ	-	-	-	641	644	120	641	644	120	
7	Відображені витрати на відрядження	23	372	380	23	372	380	-	-	-	
8	Введено в експлуатацію верстат	105	152	2400 0	105	152	2400 0	-	-	-	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: в результаті перевірки можна відмітити, що підприємство не регулярно відображає ПДВ, в обліку допущенні грубі помилки з відображення основних засобів.

Особливість аудиту операцій з ліквідації основних засобів полягає в тому, що аудитор повинен переконатися у правильності списання фінансового результату від ліквідації не до амортизованої частини вартості основних засобів. Аудитор з'ясовує, чи було створено наказом керівника підприємства постійно діючу комісію з ліквідації основних засобів, у якому складі, чи є у актах підписи всіх членів комісії, причини та доцільність списання. Для виявлення доцільності списання основних засобів порівнюють дані актів ліквідації з даними інвентарних карток та інвентарних списків, а також проводиться перевірка всіх записів, проведених в обліку, від надходження до вибуття об'єкта. Матеріальні цінності від ліквідації основних засобів оприбутковуються за цінами можливого придбання. Перевірка ліквідації основних засобів наведена в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12 – Робочий документ з перевірки правильності відображення ліквідації основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-9

№ п/п	Зміст господарської операції	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення			Примітки
		Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Відображено списання залишкової вартості ліквідованого об'єкта основних засобів	976	104	40000	286 943	104 286	40000 40000	976 286 943	104 104 286	-40000 40000 40000	
2	Відображено списаний знос	-	-	-	131	104	16000 0	131	104	160000	

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці виявлені не вірно відображені витрати пов'язані з ліквідацією основних засобів не вірно вказана кореспонденція рахунків, також не вірно відображено фінансовий результат з ліквідації основних засобів, сума помилки склала 6000 грн. Не вірно відображена

кореспонденція списання залишкової вартості ліквідованого об'єкта основних засобів, списаний знос, списано на фінансовий результат.

Перевірка правильності відображення ремонту основних засобів відіграє важливу роль в аудиті основних засобів. Перевірка наведена таблиці 3.13.

Таблиця 3.13 – Робочий документ з перевірки кореспонденції рахунків з обліку ремонту основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» РД-10

Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення та виправлення		
	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відображено послуги підрядчика	151	361	2600	151	631	2600			
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	400	641	631	400			
Оплата рахунка підрядчика	631	301	2600	631	311	3000	631	301	-2600
							631	311	3000

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці ремонтів основних засобів господарським способом виявлена помилкова проводка Д-т 631 К-т 301 на суму 2600 грн., оскільки кошти перераховані на поточний рахунок, а не в касу підприємства, крім цього сума також помилкова. Правильна проводка Д-т 631 К-т 311 сума 3000 грн.

Особливу увагу аудитору слід звернути на періодичність нарахування амортизації, на початок нарахування амортизації (з місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт став придатним для корисного використання), а також її припинення (з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта).

Підприємство ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» придбало виробниче устаткування початковою вартістю 53000 грн. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством у розмірі 1600000 од. Ліквідаційна вартість устаткування після його експлуатації за попередньою

оцінкою може скласти 4000 грн. Очікуваний термін корисного використання складає 5 роки.

Згідно облікової політики підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовує прямолінійний метод нарахування амортизації.

Результати перевірки нарахування амортизації відображають у спеціальному документі таблиця 3.14.

Таблиця 3.14 – Робочий документ з перевірки нарахування амортизації на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор – січ» РД-12

1	Назва об'єкту	Первісна вартість, грн.	Застосований метод нарахування зносу	Відображення в обліку			Нараховано за даними аудиту			Відхилення		
				Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Вертикальний фрезерний верстат	28000	Прямолінійний	23	83	6666,67	23	131	6666,67	83	13	6666,67
2	Компресор СБ 4/С-200LB40 РМ-3127.02ТFT	18500	Прямолінійний	23	83	675,00	23	131	657,00	83 23	13 13	657 -18
3	Вертикальна миюча машина тип А20*16	603333	Прямолінійний	23	83	8116,67	23	131	8116,67	83	13	8116,67
4	Приміщення цеху № 1	300000	Прямолінійний	91	83	25000	91	131	25000	83	13	25000

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: під час перевірки виявлено арифметичну помилку при нарахуванні амортизації компресора вона склала 18 грн., а також невірно зроблена кореспонденція рахунків, тому потрібно додатково зробити запис Дт 83 Кт 13.

Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку амортизації основних засобів наведена в таблиці 3.15.

Таблиця 3.15 – Робочий документ з перевірки кореспонденції рахунків з обліку амортизації основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор-січ» РД-13

Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення та виправлення		
	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Нараховано амортизацію на основні засоби, що використовуються в процесі виробництва продукції	83	131	4506,38	23	131	4506,38	23	83	4506,38
Списання зносу об'єкта	131	10	4506,38	131	10	4506,38			

Виконав _____ Романенко К.В.

Висновок: при перевірці виявлено що в обліку не було відображено проводку Д-т 23 К-т 83 на суму 4506,38 грн., рекомендовано внести виправлення в облік.

Після етапу фактичної перевірки аудиторі переходять до виведення результату фактичної перевірки, підбиття підсумків, висловлення професійної думки про стан основних засобів підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»

Завершальним етапом аудиту є складання аудиторського висновку з аудиту основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» аудитор оформлює результати своєї перевірки у вигляді звіту.

Аудиторський звіт внутрішнього аудитора ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ»
 Директор Шведун С.В
 69068 Запорізька обл. м. Запоріжжя вул. Моторобудівників 64
 тел. + (380-61) 7204965,
 31 жовтня 2020 року
 Аудитором Романенко К.В. проведена аудиторська перевірка основних засобів за 2020 рік. Підставою для проведення аудиту є календарний план внутрішнього аудиту за 2020 рік. приказ №0025 «03» січня 2020 року.

Особа відповідальна за фінансовий стан : Шведун С.В.

Підстави для проведення аудиту основних засобів

Наказ №0025 03.01.2020 р.

Особа відповідальна за фінансовий стан:

директор ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» Шведун С.В.

з 06.11.2006 по 31.10.2020

Особа відповідальна за стан бухгалтерського обліку:

головний бухгалтер Степанченко Г.Є.

з 09.11.06 по 31.10.20

Аудит проводився при участі матеріально-відповідальних осіб:

головний бухгалтер Степанченко Г.Є.

Початок аудиту: 01.10.2020р.

Аудит закінчений: 31.10.2020р.

Документи надані до перевірки: первинні документи, Статут підприємства, Наказ про облікову політику, накази, звіт про аудиторську перевірку, інвентарні картки, дані синтетичного та аналітичного обліку основних засобів, проектно-кошторисна документація, приймально-здавальні акти, інші первинні документи.

Питання винесені до перевірки:

– оцінка достовірності результатів проведеної інвентаризації основних засобів;

- перевірка результатів інвентаризації основних засобів;

- перевірка операцій з основними засобами їх надходження, внутрішнього переміщення, вибуття;

- перевірка правильності ліквідації основних засобів;

- перевірка правильності відображення витрат на ремонт;

- перевірка правильності нарахування амортизації;

- перевірка капітального будівництва.

При перевірці виявленні наступні порушення:

- на підставі РД-1 після вибіркової інвентаризації отримано наступні данні виявлена нестача пнемо шуруповерту стаціонарного відсутня будь яка документація зі списання чи ліквідації даної облікової одиниці. Нестача оформлена актам інвентаризації 1/2020 від 07.10.2020. Пропозиції щодо усунення помилки: привести фактичні залишки к обліковим. Потрібно провести повну інвентаризацію на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» оскільки така ситуація сприяє здійсненню шахрайства і махінацій зі сторони співробітників підприємства.

- на підставі РД-2 в ході перевірки виявлені основні засоби , які не можна віднести за критерієм вартості до основних засобів оскільки їх вартість менше 20000 грн., мінімальної вартості ОЗ відповідно до наказу про облікову політику ТОВ «ЗЗСТ « Мотор січ». Електродріль ударної дії 2050 вартість якої 2968,75 грн. та акумуляторний інструмент вартість якого 3 352,38 грн. необхідно відносити до МНМА.

- на підставі РД-4 при перевірці наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів виявлені наступні помилки : акт № 00360 від 03.08.19 відсутня печатка; акт №00451 від 09.02.17 відсутня підпис члена комісії; акт№00278 від 16.12.18 помилково внесена дата 29.12.18 замість 16.12.18, рекомендовано внести виправлення в первісні документи.

- на підставі РД-7 при перевірці виявлені розбіжності в встановленні строку корисного використання основних засобів, значно завищено термін використання електрокару, також не дотримуються норм ПКУ при встановленні терміну корисного використання на групу інструментів. Рекомендовано внести виправлення в первісні документи.

- На підставі РД-8 Перевірка операцій з надходженням основних засобів можна відмітити ,що підприємство не регулярно відображає ПДВ, в обліку допущенні грубі помилки з відображення основних засобів . Виявлено ,що за даними підприємства не вірно складені проводки по відображенню ПДВ оскільки при проводці Д-т 631 К-т 311 на суму 24000 грн. ПВД не

відображено при проводці Д-т 631 К-т 311 на суму 720 ПДВ не відображено.

Як видно ця помилка має системний характер.

Пропозиції щодо виправлення:

Д-т 631 К-т 311 на суму 20000 грн.

Д-т 641 К-т 644 на суму 4000 грн.

Д-т 685 К-т 311 600 (Д-т 685 на думку аудитора більш коректно, але використання Д-т 631 не є помилкою)

Д-т 641 К-т 644 на суму 120 грн.

- На підставі перевірки правильності ліквідації основних засобів РД-9 має місце не вірно складені проводки:

Д-т 976 К-т 104 на суму 40000 грн.

Пропозиції щодо виправлення:

Д-т 286 К-т 104 на суму 40 000 грн

Дт 943 Кт 286 на суму 40 000 грн

Невірно показані господарські операції потребують: по-перше, зняти з обліку невірний бухгалтерський запис, це можливо використавши правило «Червоне сторно», по-друге, внести в облік правильний бухгалтерський запис.

Пропозиції щодо виправлення: внести в облік правильні бухгалтерські записи.

- На підставі робочого документу РД-10 при перевірці ремонтів основних засобів господарським способом виявлена помилкова проводка Д-т 631 К-т 301 на суму 2600 грн., оскільки кошти перераховані на поточний рахунок, а не в касу підприємства, крім цього сума також помилкова. Правильна проводка Д-т 631 К-т 311 сума 3000 грн. Рекомендовано внести виправлення в облік.

- На підставі робочого документу РД-12 Нарахування амортизації виявлено арифметичну помилку при нарахуванні амортизації компресора вона склала 18 грн., а також невірно зроблена кореспонденція рахунків, тому

потрібно додаткова зробити запис Дт 83 Кт 13. Пропозиції щодо виправлення: внести в облік правильні бухгалтерські записи.

- На підставі робочого документу РД-13 при перевірці виявлено що в обліку не було відображено проводку Д-т 23 К-т 83 на суму 4506,38 грн., рекомендовано внести виправлення в облік проводка на думку аудитора має наступний вигляд

Д-т 83 К-т131 Сума 4 506,38

Д-т 23 К-т 83 Сума 4 506,38

З вище зазначено можна зробити висновок про неналежне ведення бухгалтерського обліку на підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» стосовно основних засобів, можна рекомендувати звернути особливу увагу на ведення обліку дільниці основних засобів, провести підвищення кваліфікації персоналу, розробити схеми контролю за необоротними активами та ТМЦ

Внутрішній аудитор _____ Романенко К.В.

підпис

Отже, виявлені проблемні ділянки в обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» були виявлені помилки у бухгалтерському обліку основних засобів. При перевірці встановлено, що було виявлені арифметичні помилки та порушення нормативної документації у бухгалтерському обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Відображені помилки в кореспонденції рахунків, неодноразове порушення Наказу «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» № 561 від 30.09.2003 р з доповненнями. Проте зазначенні моменти мають певний вплив на стан справ у цілому, але не надто суттєво, не перекошують дійсний фінансовий стан підприємства. Прийнята система бухгалтерського обліку в цілому відповідає законодавчим і нормативним вимогам. Фінансова звітність складена на основі дійсних облікових даних і в цілому достовірно відображає фактичне фінансове становище підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за результатами операцій за період з 01.01.2020 по 31.12.2020 р. р.

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку та оподаткування основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

Для суб'єктів малого підприємництва не всі необхідні документи для організації бухгалтерського процесу мають встановлену форму, тому деякі складаються у довільній формі, але це потребує додаткового часу та є вірогідність пропуску інформації. Для удосконалення обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми наступних Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів (таблиці 3.16-3.20), які включають в себе необхідні реквізити.

Таблиця 3.16 – Довідкова відомість реалізації основних засобів

Найменування ОЗ	Розрахунок					
	Дохід від реалізації ОЗ	ПДВ	Первісна вартість	Залишкова вартість	Знос	ПДВ

Таблиця 3.17 – Довідкова відомість ліквідації основних засобів

Найменування ОЗ	Розрахунок					
	Оприбутковані матеріали	Нарахована ЗП	ЄСВ	Первісна вартість	Залишкова вартість	Знос

Таблиця 3.18 – Довідкова відомість безплатної передачі основних засобів

Найменування ОЗ	Розрахунок		
	Первісна вартість	Залишкова вартість	Знос

Таблиця 3.19 – Довідкова відомість здачі в оренду основних засобів

Найменування ОЗ	Розрахунок					
	Дохід від оренди ОЗ	ПДВ	Первісна вартість	Залишкова вартість	Знос	ПДВ

Таблиця 3.20 – Довідкова відомість внесення в уставний капітал основних засобів

Найменування ОЗ	Розрахунок		
	Первісна вартість	Залишкова вартість	Знос

З метою удосконалення обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів. Це допоможе скоротити час на формування та обробку цих документів, попередить можливість неправильної організації бухгалтерського процесу обліку вибуття основних засобів, так як буде використовуватися розроблені шаблони цих документів з необхідним набором реквізитів.

3.3 Шляхи щодо удосконалення методики аудиту основних засобів на ТОВ «Завод споживчих товарів «Мотор Січ»

На сучасному етапі для суб'єктів малого підприємства важливо правильно організувати їх бухгалтерські процеси, оскільки від цього залежить організація та методика проведення у них аудиту, від якого залежить своєчасність та повнота виявлення помилок в веденні обліку. Особливу увагу треба приділити вибуттю основних засобів, оскільки при процесі реалізації основних засобів вони змінюють свою форму та переходять з необоротних активів у склад запасів, а при процесі ліквідації

виникають особливості з оприбуткуванням отриманих від їх розбирання матеріалів, визначення залишкової вартості та її оподаткування. Наприкінці року треба проводити інвентаризацію, щоб виявити фізично зношені та морально застаріли основні засоби, які непридатні до подальшої експлуатації, тому їх потрібно своєчасно виявляти та правильно оформлювати списання цих об'єктів з обліку.

Метою організації та методики аудиту вибуття основних засобів є встановлення законності, правильності, своєчасності організації бухгалтерського процесу та методики проведення аудиту вибуття основних засобів.

Завданнями організації та методики аудиту вибуття основних засобів є інвентаризація основних засобів, перевірка реалізації, ліквідації, безплатної передачі, здачі в оренду та внесення в статутний капітал основних засобів.

Анкету внутрішнього контролю вибуття основних засобів подано в таблиці 3.21.

Таблиця 3.21 – Анкета внутрішнього контролю вибуття основних засобів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи була інвентаризація основних засобів у попередньому періоді?				
2	Чи була реалізація основних засобів у попередньому періоді?				
3	Чи була ліквідація основних засобів у попередньому періоді?				
4	Чи була здача у оперативну оренду основних засобів у попередньому періоді?				
5	Чи була здача у фінансову оренду основних засобів у попередньому періоді?				
6	Чи було внесення у статутний капітал основних засобів у попередньому періоді?				

Продовження таблиці 3.21

1	2	3	4	5	6
7	Який метод амортизації використовується на підприємстві: <ul style="list-style-type: none"> - прямолінійний; - кумулятивний; - виробничий; - зменшення залишкової вартості; - прискореного зменшення залишкової вартості (подвійного залишку, що зменшується). 				
8	Згідно з наказом про облікрву політику до основних засобів відносять термін використання більше року та вартість більше: <ul style="list-style-type: none"> - 6000 грн; - 20 000 грн; - 12 000; - Інші. 				

Наступним етапом після попереднього планування та проведення анкетування із зазначеної теми, аудитор приступає до розробки загального плану аудиту вибуття основних засобів (табл. 3.22). План аудиту вибуття основних засобів містить характер, час та обсяг процедур, які будуть здійснені для отримання доказів.

Таблиця 3.22 – Загальний план аудиту вибуття основних засобів

Етапи аудиту	Аудиторські процедури	Метод аудиту	Термін проведення	Виконавці
1	2	3	4	5
Попередній	Ознайомлення з діяльністю підприємства	Спостереження, аналітичні тести		
Фактичний	Інвентаризація основних засобів	Фактична, обстеження		
Основний	Перевірка реалізації основних засобів	Документальна: формальна, арифметична, по суті		
	Перевірка ліквідації основних засобів	Документальна: формальна, арифметична, по суті		

Продовження таблиці 3.22

1	2	3	4	5
	Перевірка безплатної передачі основних засобів	Документальна: формальна, арифметична, по суті		
	Перевірка здачі в оренду основних засобів	Документальна: формальна, арифметична, по суті		
	Перевірка внесення в уставний капітал основних засобів	Документальна: формальна, арифметична, по суті		
Завершальний	Складання аудиторського звіту та висновку	Підтвердження		

Програма аудиту вибуття основних засобів наведено в таблиці 3.23.

Робочі документи аудиту вибуття основних засобів наведені у таблицях 3.24-3.29.

Таблиця 3.24 – Інвентаризація основних засобів

Найменування ОЗ	Інвентарний номер	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення

Таблиця 3.25 – Перевірка реалізації основних засобів

Найменування ОЗ	За даними підприємства	За даними аудиту				Відхилення
		Дохід від реалізації ОЗ	ПДВ	Залишков а вартість	Знос	

Таблиця 3.26 – Перевірка ліквідації основних засобів

Найменування ОЗ	За даними підприємства	За даними аудиту				Відхилення
		Оприбутковані матеріали	Вартість розбори	Залишков а вартість	Знос	

Таблиця 3.23 – Програма аудиту вибуття основних засобів

№ з/п	Мета аудиту	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Критерії якості	Код робочого документу	Термін проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Впевнитись у правильності визначення залишків основних засобів	Інвентаризація основних засобів	Інвентаризаційні описи, порівняльні відомості	А, Б, В, Г	ОЗ-1			
2.	Впевнитись у правильності реалізації основних засобів	Перевірка реалізації основних засобів	Акти приймання-передачі основних засобів, Акт списання основних засобів, інвентарні картки, описи	А, Б, Г	ОЗ-2			
3	Впевнитись у правильності ліквідації основних засобів	Перевірка ліквідації основних засобів	Акти приймання-передачі основних засобів, Акт списання основних засобів, інвентарні картки, описи	А, Б, Г	ОЗ-3			
5.	Впевнитись у правильності безплатної передачі основних засобів	Перевірка безплатної передачі основних засобів	Акти приймання-передачі основних засобів, Акт списання основних засобів, інвентарні картки, описи	А, Б, Г	ОЗ-4			
6	Впевнитись у правильності здачі в оренду основних засобів	Перевірка здачі в оренду основних засобів	Акти приймання-передачі основних засобів, Акт списання основних засобів, інвентарні картки, описи	А, Б, Г	ОЗ-5			

Продовження таблиці 3.23

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Впевнитись у правильності внесення в уставний капітал основних засобів	Перевірка внесення в уставний капітал основних засобів	Акти приймання-передачі основних засобів, Акт списання основних засобів, інвентарні картки, описи	А, Б, Г	ОЗ-6			
Критерії якості аудиторської перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є.								

Таблиця 3.27 – Перевірка безплатної передачі основних засобів

Найменування ОЗ	За даними підприємства	За даними аудиту		Відхилення
		Залишкова вартість	Знос	

Таблиця 3.28 – Перевірка здачі в оренду основних засобів

Найменування ОЗ	За даними підприємства	За даними аудиту				Відхилення
		Дохід від оренди	ПДВ	Залишкова вартість	Знос	

Таблиця 3.29 – Перевірка внесення в уставний капітал основних засобів

Найменування ОЗ	За даними підприємства	За даними аудиту			Відхилення
		Справедлива вартість	Залишкова вартість	Знос	

Удосконалення організації та методики аудиту вибуття основних засобів включає: анкету внутрішнього контролю, план аудиту, програму аудиту, робочі документи. Це допоможе вчасно виявити порушення, підвищить якість організації та методики аудиту суб'єктів малого підприємництва.

Отже, виявлені проблемні ділянки в обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» були виявлені помилки у бухгалтерському обліку основних засобів. При перевірці встановлено, що було виявлено арифметичні помилки та порушення нормативної документації у бухгалтерському обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Відображені помилки в кореспонденції рахунків, неодноразове порушення Наказу «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних

засобів» № 561 від 30.09.2003 р з доповненнями. Проте зазначенні моменти мають певний вплив на стан справ у цілому але не надто суттєво, не перекручують дійсний фінансовий стан підприємства. Прийнята система бухгалтерського обліку в цілому відповідає законодавчим і нормативним вимогам. Фінансова звітність складена на основі дійсних облікових даних і в цілому достовірно відображає фактичне фінансове становище підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за результатами операцій за період з 01.01.2020 по 31.12.2020 рр.

З метою удосконалення обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів. Це допоможе скоротити час на формування та обробку цих документів, попередить можливість неправильної організації бухгалтерського процесу обліку вибуття основних засобів, так як буде використовуватися розроблені шаблони цих документів з необхідним набором реквізитів.

Удосконалення організації та методики аудиту вибуття основних засобів включає: анкету внутрішнього контролю, план аудиту, програму аудиту, робочі документи. Це допоможе вчасно виявити порушення, підвищить якість організації та методики аудиту суб'єктів малого підприємництва.

ВИСНОВКИ

1. Основними засобами відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» є матеріальні активи, які підприємство/установа утримує для використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Податковий кодекс України додає вартісний показник, вартість яких перевищує 20000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк.

Первинними документами документування основних засобів є форми ОЗ-1 Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, ОЗ-3 Акт списання основних засобів, ОЗ-6 Інвентарна картка обліку основних засобів, ОЗ-7 Опис інвентарних карток з обліку основних засобів та інші.

Облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» є активним балансовим рахунком для обліку господарських засобів. За дебетом рахунка обліковують надходження, поліпшення та дооцінку основних засобів. За кредитом рахунка обліковують вибуття, часткову ліквідацію та уцінку об'єктів основних засобів. Витрати, понесені підприємством у зв'язку із придбанням необоротних активів, – це капітальні інвестиції підприємства. Капітальні інвестиції обліковують на активному рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Мета аудиту полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

2. Для оприбуткування основних засобів використовують такі документи: Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (ф. №ОЗ-1) та Акт приймання-здачі відремонтованих і

реконструйованих об'єктів (ф. №ОЗ-2). На підприємстві ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» використовуються такі акти на списання основних засобів: Акт на списання основних засобів (ф. №ОЗ-3) та Акт на списання автотранспортних засобів (ф. №ОЗ-4).

Аналітичний облік основних засобів ведеться на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за інвентарними об'єктами, тобто веде в інвентарних картках. Кожному інвентарному об'єкту присвоюють інвентарний номер, який наносять на об'єкт і вказують в первинних документах і реєстрах з обліку основних засобів. Облік також ведеться по видах основних засобів, місцях їх експлуатації, матеріально відповідальних особах.

Для обліку і узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» призначено активний рахунок 10 «Основні засоби». Безпосередньо на ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 10 «Основні засоби» має такі субрахунки: 103 «Будинки і споруди»; 104 «Машини і обладнання»; 105 «Транспортні засоби»; 106 «Інструменти, прилади та інвентар». Відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 15 «Капітальні інвестиції» має такі субрахунки: 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

При придбанні та списанні основних засобів потрібно звернути увагу на відображення в обліку ПДВ, а також при надходженні основних засобів від засновників як внесок до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, якщо до статутного капіталу основні засоби вносить фізична особа, податкова вимагає утримання податку з доходів.

У разі будівництва основного засобу всі витрати відображаються за дебетом рахунку 151 «Капітальне будівництво», за кредитом – їх списання у разі ведення збудованого об'єкта основних засобів в експлуатацію.

3. Згідно з розрахованих коефіцієнтів чистий оборотний капітал підприємства за звітний період має додатне значення і на дату балансу він складає 2239 грн. Основні засоби на дату балансу в середньому амортизовані

на 53%. За аналізує мий період оновлення основних засобів не проводилося. У 2019 р. ліквідовано 0,04% основних засобів. У 2020 р. ліквідовано 0,01% основних засобів. Нормативне значення коефіцієнту покриття – більше 2, тому підприємство не в змозі погасити усі поточні борги, навіть якщо для цього використає всі свої оборотні активи. На кінець 2020 року коефіцієнт склав 1,22. Виходячи з коефіцієнта автономії, можна сказати, що власний капітал у всій сумі валюти балансу склав на кінець року – 0,13%. На кінець звітнього періоду всі кредити та зобов'язання підприємства в 8 рази вище власного капіталу, що говорить про фінансову залежність підприємства від позикових джерел. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться в межах норми. Середня оборотність кредиторської заборгованості дорівнює 2,17 оборотів за рік. Середня тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 165 днів, що в перевищує норму (90 днів). Середній строк погашення дебіторської заборгованості складає 43 дні. Показник перевищує значення норми, що сигналізує про необхідність впровадження заходів щодо оптимізації політики по розрахунках із клієнтами. Кількість оборотів матеріальних запасів складає 3,26 оборотів. Підприємство отримало 2,59 грн. чистого доходу на 1 грн. основних фондів, що використовуються. Ефективність віддачі власного капіталу дорівнює -6,21 грн. чистого доходу на 1 грн. власного капіталу, тобто не ефективна політика щодо власного капіталу. Середня рентабельність власного капіталу за звітний період складає 4,07%. На 1 грн. капіталу, інвестованого у власний капітал, підприємство отримало 0,04 грн. прибутку.

4. Виявлені проблемні ділянки в обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» були виявлені помилки у бухгалтерському обліку основних засобів. При перевірці встановлено, що було виявлені арифметичні помилки та порушення нормативної документації у бухгалтерському обліку основних засобів ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ». Відображені помилки в кореспонденції рахунків, неодноразове порушення Наказу «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» № 561 від

30.09.2003 р з доповненнями. Проте зазначенні моменти мають певний вплив на стан справ у цілому але не надто суттєво, не перекручують дійсний фінансовий стан підприємства. Прийнята система бухгалтерського обліку в цілому відповідає законодавчим і нормативним вимогам. Фінансова звітність складена на основі дійсних облікових даних і в цілому достовірно відображає фактичне фінансове становище підприємства ТОВ «ЗЗСТ «Мотор січ» за результатами операцій за період з 01.01.2020 по 31.12.2020 рр.

5. З метою удосконалення обліку вибуття основних засобів пропонуємо форми Довідкових відомостей з: реалізації основних засобів, ліквідації основних засобів, безплатної передачі основних засобів, здачі в оренду основних засобів, внесення в уставний капітал основних засобів. Це допоможе скоротити час на формування та обробку цих документів, попередить можливість неправильної організації бухгалтерського процесу обліку вибуття основних засобів, так як буде використовуватися розроблені шаблони цих документів з необхідним набором реквізитів.

Удосконалення організації та методики аудиту вибуття основних засобів включає: анкету внутрішнього контролю, план аудиту, програму аудиту, робочі документи. Це допоможе вчасно виявити порушення, підвищить якість організації та методики аудиту суб'єктів малого підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. №№18–22. Ст. 144.
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV // URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Інструкція з бухгалтерського обліку запасів матеріальних цінностей банків України: затверджена Постановою правління НБУ від 10 грудня 2004 р. №625 URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-z1650-04.
5. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України: затверджена Постановою НБУ від 20 грудня 2005 р. №480 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>.
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
7. Меморандум про основні напрями розвитку бухгалтерського обліку в Україні, застосування й удосконалення положень (стандартів) бухгалтерського обліку та розкриття інформації у фінансовій звітності підприємств і організацій від 8 листопада 2002 року. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2002. №11.
8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 р. №561 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/-publish/printable_article?art_id=293623.
9. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів: наказ Мінагрополітики України від 27 вересня 2007 р. №701. URL: <http://www.zakony.com.ua/>

10. Міжнародний (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 01.01.2012. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 08.10.2018).
11. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Подання фінансової звітності». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_004
12. Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» URL: http://www.minfin.gov.ua/document/92417/МСФЗ_5.pdf.
13. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ. О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньов, О.О. Зєніна, О.В. Гик та ін. 2010. URL: <http://apu.com.ua>.
14. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів» від 19.08.1997 р. №507 URL: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=269821.
15. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» №561 від 30.09.2003. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
16. Наказ Мінфіну України від 30.11.1999 р. №291 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом МФУ №73 URL: zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13
18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» від 12 жовтня 2010 р. №1202. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617 (у редакції наказу МФУ 27.06.2013 №627) URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. №817 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 09.12.2011 №1591) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року №92 URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
22. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної ради України. Дата оновлення: 19.04.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17> (дата звернення: 10.10.2018).
23. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку затверджене наказом Міністерства фінансів України №88 від 24 травня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
24. Положення про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства затверджене наказом Фонду державного майна України від 29.12.2010р. №1954. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0109-11>
25. Порядок бухгалтерського обліку, збереження та використання необоротних активів у Федерації профспілок України: Розпорядження Федерації профспілок України від 13 листопада 2006 р. №180. URL: search.ligazakon.ua/l_doc-2.nsf/link1/FIN56570.html.

26. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України від 29 грудня 1995 р. №352. URL: <http://search.ligazakon.ua/>
27. Про затвердження форми одноразового державного статистичного спостереження №1-амортизація: Наказ Державного комітету статистики України від 15 грудня 2003 р. №444 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN-7648.html.
28. Щодо забезпечення обліку основних засобів та інших необоротних активів: Наказ Міністерства промислової політики України від 11 вересня 2003 р. №381 URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=10-41.6245.0>.
29. Андросова О. Ф., Калугіна К. А. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудита. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. №3, Т. 3. С. 250-255.
30. Бабаєв Ю.А. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2007. 692 с.
31. Бабіч В.В., Герасимович, А.М. Прикладний аспект обліку переоцінки та зменшення корисності основних засобів. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2002. №18. С. 15–23.
32. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів): навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2006. 282 с.
33. Балабай К.В., Коровіна Г.І. Особливості обліку безоплатно отриманих основних засобів у бухгалтерському і податковому обліках// URL: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/74924.doc.htm
34. Бурова Т. Експрес – аудит необоротних активів підприємства. *Науковий вісник мну імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2016. №1 (6). С. 33-38.
35. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл., 2-е вид., перероб. та доп. Житомир: ПП «Рута», 2002. 672 с.
36. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.

37. Бутинець Ю.Ф. Відображення в обліку внесення засновниками основних засобів до статутного капіталу підприємства. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2001. №16. С. 19–25.
38. Бухгалтерський облік: навч. -метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко та ін. Київ: КНЕУ, 2002. 370 с.
39. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2006. 832 с.
40. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
41. Вербило О.Ф., Кондрицька Т.П., Ярошинська В.М. Бухгалтерський облік у менеджменті: зміст та методика навчання: підручник. за ред. проф. О.Ф. Вербило. Ч. 2. Фінансовий облік. Київ: НАУ. 2006. 696 с.
42. Верхоглядова Н.І., В.П. Шило, С.Б. Ільїна. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навчально-практичний посібник. К : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
43. Власюк Г.В. Проблеми організації бухгалтерського обліку та шляхи їх вирішення. *Держава та регіони*. 2009. №6. С.41-45.
44. Войнаренко М.П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
45. Волкова І.А. Фінансовий облік - 1: навч. посібник для внз. Волин. ін-т економіки та менеджменту. Київ: Центр навч. літ., 2008. 228 с.
46. Гнилицька Л.В. Особливості визнання та порядок обліку необоротних активів, утримуваних для продажу. URL: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/258/1/15_26.pdf
47. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: Практичний посібник. Київ: Лібра, 2001. 354 с.

48. Голошевич І., Кушіна О. Останні зміни у бухгалтерському обліку: часткове відновлення справедливості. *Бухгалтерія*. 2008. №36. С. 58-60.
49. Городянська Л.В. Відтворення необоротних матеріальних ресурсів у вітчизняній обліково-аналітичній системі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. - №9. - С. 4-8.
50. Городянська Л.В. Облік і нарахування та використання амортизації: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09. Київ: ННЦ ІАЕ УААН, 2005. 22 с.
51. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. С. 23-31.
52. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві. Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. 2014. Вип. 44. С. 148-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_31.
53. Дорош Н.І. Сутність та призначення внутрішнього аудиту. *Вісник ЖДТУ*. 2006. №1(35). С. 41-46.
54. Дутчак І.Б. Документальне оформлення та облік надходження основних засобів на підприємство. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.13. С.188-194.
55. Жарікова О.О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм. *Вісник СевНТУ: зб. наук. пр.* Вип. 116. Серія: Економіка і фінанси. Севастополь, 2011. С. 56-58.
56. Загородній А.Г. Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
57. Кафка С.М., Степанюк О.С. Методичні підходи до обліку операцій з надходження необоротних активів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні:*

- етапи становлення і проблеми розвитку*. 2014. №797. С.225-234 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_797_32
58. Косовиць Л. Облік основних засобів за МСФЗ. *Головбух*. 2008. №35. - С. 17 - 23. URL: www.dtkk.com.ua
59. Косяк А. П. Основні засоби: поняття, класифікація, вартість, первинний облік і документальне оформлення комунальними підприємствами. *Комунальне господарство міст*. 2019. Том 2, випуск 148. С. 104-110.
60. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навч. посіб. Київ: Каравела, 2004. 568 с.
61. Кушіна О. Коли необоротні активи постають оборотними. *Бухгалтерія*. 2008. №4. С. 61-64.
62. Леонова Ю.О. Особливості обліку основних засобів в умовах дії податкового кодексу України. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2017. №16. С. 872-876.
63. Лищенко О.Г., Назаренко О.О. Вдосконалення організації обліку операцій з надходження основних засобів на підприємство. Запорізька державна інженерна академія С. 134-139. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_134.pdf
64. Лободзинська Т.П. Нормативно-правове забезпечення щодо обліку витрат на поліпшення основних засобів. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2015. С. 206-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_32
65. Ловінська Л.Г. Нарахування зносу - спосіб регулювання балансової оцінки довгострокових активів. *Фінанси України*. 2006. №7. С. 92-100.
66. Макаренко А. П., Гречана Л. С. Удосконалення методичних підходів до проведення аудиту амортизації основних засобів. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7484>
67. Максимова В.Ф. Критерії якості внутрішнього контролю. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. №7. С. 146-151.

68. Матієшин М.М. Сутність обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств. *Держава та регіони*. 2014. №3. С. 90–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_3_19 (дата звернення: 09.10.2018).
69. Методи нарахування амортизації основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. URL: <http://nibu.factor.ua/ukr/info/pribil/metod>.
70. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
71. Моссаковський В.Б. Невирішені питання обліку непоточних активів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. №5. С. 17–28.
72. Муріна Т.С. Шляхи ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві. *Держава та регіони*. 2007. №6. С. 387–390.
73. Назаренко І. З чого починається облік. Все про бухгалтерський облік. – 2001. №44 С. 31–34.
74. Наумчук О.А. Про доцільність обліку необоротних активів призначених для продажу. *Науковий вісник ДонНУЕТ. Серія Економіка*. 2009. №18. С. 125 - 130.
75. Огійчук М. Ф., Новіков І.Т., Рагуліна І.І. Аудит: організація і методика: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта, 2012. 664с.
76. Осіпчук Г.С. Система первинного обліку амортизації як джерела відтворення основних засобів підприємства. *Вісник ЖНАЕУ*. 2011. №1, т. 2. С. 343–355.
77. Папинова О. Купля-продаж основних фондів: роль предоплати. *Баланс*. 2010. 86 (1020). С. 18–21.
78. Попова В.Д., Петренко А.Я. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. №18. С. 994-1001.

79. Попович В.І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО ТА П(С)БО. Вісник національного університету «Львівська політехніка». Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2012. №721. С. 216-219.
80. Посібник з бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємствами України (За національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку) / С.Я. Зубілевич, І.Ю. Кравченко, О.О. Прокопенко, Д.Г. Школьніков, Н.С. Юревич. Київ, 2002. 472 с.
81. Потриваєва Н.В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства. Інноваційна економіка. 2014. №3. С. 228–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_34 (дата звернення: 10.10.2018).
82. Радіонова Н.Й., Бунда О.М. Удосконалення методології аудиту основних засобів. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2015. №3 (47). С. 100-111.
83. Редзюк Т.Ю., Шинкаренко Д.В. Особливості організації обліку реалізації необоротних активів. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2016. Випуск 2. С. 349-351.
84. Меліхова Т.О., Романенко К.В. Удосконалення обліку основних засобів на підприємстві. Всеукраїнська науково-практична конференція Інженерного навчально-наукового інституту Запорізького національного університету «Теоретичні та практичні засади розвитку економіки, обліку, фінансів, менеджменту та права», 23-24 листопада 2021 року, м. Запоріжжя (подано до друку).
85. Романенко К.В., Меліхова Т.О. Удосконалення організації бухгалтерського процесу та методики аудиту вибуття основних засобів в обліку суб'єктів малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9445> (дата звернення: 02.12.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.18

86. Святенко І.М. Формування облікової політики підприємства відносно обліку основних засобів. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2014. №1. С. 143–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2014_1_34 (дата звернення: 10.10.2018).
87. Скирпан О.П., Палюх М.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 407 с.
88. Складні питання податкового обліку основних засобів // Платник податків URL: auditpodatkiv.com.ua.
89. Снеткова А.В. Організаційно-методичні аспекти аудиту інвестицій в необоротні активи на підприємствах промисловості. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15074529297530.pdf>
90. Сук Л., Сук П. Організація обліку необоротних активів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2009. №15-16 (240-241). С. 16-20.
91. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 631 с.
92. Тимощук Н.С. Перспективи вдосконалення аудиту основних засобів на шляху інтеграції до зарубіжного досвіду. *Економічні науки. Облік і аудит*. URL: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/47983.doc.htm
93. Типові проблеми відображення в обліку та звітності основних засобів. URL: http://minfin.com.ua/taxes/-/gospoper/bo_2_1_11_osnzasobi.html.
94. Томчук В.В., Лесік Є.С. Сучасні аспекти аудиту основних засобів. *Економіка і організація управління*. 2018. №4 (32). С. 100-110.
95. Утенкова К.О. Відтворення основних засобів та його фінансове забезпечення у сільському господарстві : дис... к. е. н. : спец. 08.07.02; Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2006.
96. Утенкова К.О. Облік основних засобів за національними і міжнародними стандартами. *Облік і фінанси*. 2014. №2. С. 79–83. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_2_12 (дата звернення: 10.10.2018).

97. Фінансовий облік: навч. посібник / За ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 510 с.
98. Хома С.В. Особливості обліку необоротних активів, утримуваних для продажу. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. №4. С. 20–24.
99. Чалий І. Продаж основних засобів: як облік залежить від намірів. *Бухгалтерія*. 2008. №37. С. 63-67.
100. Чепелюк Г. М. Організаційно-методологічні аспекти внутрішнього контролю використання основних засобів підприємств і організацій. *Ефективна економіка*. 2013. №10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2414>.
101. Чернишенко Я.Г. Формування облікової інформації про придбання та введення в експлуатацію основних засобів підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №6 (33) . С. 135-141
102. Чистякова Л. І., Облік необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. №1 (72). С. 170-174.
103. Шкіря Н. Л., Нікульнікова Т. Г. Аудит: навч. посібн. Львів: «Магнолія 2006». 2008. 224 с.
104. Юрків Д. І. Удосконалення документального оформлення обліку основних засобів. *Науковий вісник ХНЕУ «Управління розвитком»*. №9 (172). 2014. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>
105. Яковишина Н.А., Яковенко К.А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. №5 (57). С. 779-782.